

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΥ Π.Μ.Σ.:

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ & ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΟΥ Ο.Η.Ε.
ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΕΡΗΜΟΠΟΙΗΣΗΣ
ΩΣ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ
ΚΑΙ Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ

ΠΑΛΗΓΙΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Α/Μ: 1211Μ074

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΡΑΥΤΟΠΟΥΛΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	σελ. 5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	σελ. 7

ΜΕΡΟΣ Α' : ΕΡΗΜΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΡΗΜΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ	σελ. 10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ ΚΑΙ ΕΡΗΜΟΠΟΙΗΣΗ	σελ. 19

ΜΕΡΟΣ Β' : ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΕΡΗΜΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ	σελ. 26
3.1. ΘΕΣΜΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ	σελ. 34
3.1.1. Σύνοδος των Μερών	σελ. 34
3.1.1.1. Επιτροπή για την Επιστήμη και την Τεχνολογία	σελ. 35
3.1.1.2. Επιτροπή για την Παρακολούθηση Εφαρμογής της Σύμβασης	σελ. 36
3.1.2. Γραμματεία	σελ. 37
3.1.3. Παγκόσμιος Μηχανισμός	σελ. 38

	3.1.4. Παγκόσμιο Ταμείο Περιβάλλοντος	σελ. 40
	3.2. ΕΘΝΙΚΑ, ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΚΑΙ ΥΠΟΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΔΡΑΣΗΣ	
		σελ. 40
	3.3. ΤΑ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ	σελ. 41
ΚΕΦΑΛΑΙΟ	4. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΤΟΥ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ	σελ. 42
	4.1. ΕΡΗΜΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ	
		σελ. 43
	4.2. Η 10ΕΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΚΑΙ Η ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ ΤΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΔΡΑΣΗΣ	σελ. 48
	4.3. Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ	σελ. 54
 ΜΕΡΟΣ Γ' : ΕΡΗΜΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ ΣΤΗΝ ΑΦΡΙΚΗ: ΓΚΑΝΑ - ΚΕΝΥΑ - ΜΑΡΟΚΟ		
ΚΕΦΑΛΑΙΟ	5. ΕΡΗΜΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ ΣΤΗΝ ΑΦΡΙΚΗ	σελ. 67
ΚΕΦΑΛΑΙΟ	6. ΓΚΑΝΑ - ΚΕΝΥΑ - ΜΑΡΟΚΟ	σελ. 75
	6.1. ΓΚΑΝΑ	σελ. 75
	6.2. ΚΕΝΥΑ	σελ. 77
	6.3. ΜΑΡΟΚΟ	σελ. 80

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΚΡΙΤΙΚΗ	σελ. 83
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	σελ. 87
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	σελ. 89

Συντομογραφίες

CBD	Convention on Biological Diversity
CITES	Convention on International Trade in Endangered Species
COP	Conference of the Parties
CRIC	Committee for the Review of the Implementation of the Convention
CST	Committee on Science and Technology
EPA	Environmental Protection Agency
GEF	Global Environment Facility
GM	Global Mechanism
IPCC	Intergovernmental Panel on Climate Change
NAP	National Action Programme
NASA	National Aeronautics and Space Administration
RAP	Regional Action Programme
SRAP	Sub-regional Action Programme
UNCCD	United Nations Convention to Combat Desertification
UNCED	United Nations Conference on Environment and Development
UNCOD	United Nations Conference on Desertification
UNDP	United Nations Development Programme
UNEP	United Nations Environment Programme
UNFCCC	United Nation Framework Convention on Climate Change
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
WCED	World Commission on Environment and Development

ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η έκθεση της χιλιετίας για την αξιολόγηση του οικοσυστήματος¹ παρουσιάζει την ερημοποίηση ως την πιο απειλητική αλλαγή του οικοσυστήματος, που επηρεάζει τον τρόπο ζωής των επηρεαζόμενων πληθυσμών. Η ερημοποίηση είναι μια επιζήμια διαδικασία που επιφέρει σταδιακή και απαρατήρητη μείωση της παραγωγικότητας του εδάφους με το πέρασμα των χρόνων. Η ερημοποίηση είναι ένα από τα μεγαλύτερα περιβαλλοντικά και αναπτυξιακά προβλήματα του 21ου αιώνα, το οποίο μπορεί να πυροδοτήσει έναν φαύλο κύκλο περιβαλλοντικής υποβάθμισης, εξαθλίωσης, μετανάστευσης και συγκρούσεων, ενώ συχνά θέτει σε κίνδυνο και την πολιτική σταθερότητα των επηρεαζόμενων χωρών και περιοχών².

Η ερημοποίηση είναι, ουσιαστικά, αποτέλεσμα της υποβάθμισης του εδάφους. Η άμεση συνέπεια της υποβάθμισης του εδάφους είναι η μείωση της παραγωγικότητας των καλλιεργειών, που με τη σειρά της οδηγεί στην επισιτιστική κρίση που βιώνουν οι πληθυσμοί των άνυδρων περιοχών. Η πλήρης υποβάθμιση του εδάφους μπορεί να οδηγήσει σε πλήρη ερημοποίηση.

Σε όλο τον κόσμο, οι έρημοι αυξάνονται σε βάρος της καλλιεργήσιμης γης, κάτι που είναι εμφανέστερο σε ξηρές και ημίξηρες περιοχές. Η ερημοποίηση οδηγεί σε απώλεια της γεωργικής παραγωγικότητας και σε αύξηση της φτώχειας. Προκαλεί, επίσης, απελευθέρωση των αποθεμάτων του άνθρακα, με αποτέλεσμα να αυξάνεται η παγκόσμια θερμοκρασία και

¹ Η έκθεση (Millennium Ecosystem Assessment) καθιερώθηκε από τον ΟΗΕ το 2000, με τη συμμετοχή 1.360 επιστημόνων και ειδικών από όλο τον κόσμο. Είναι μια διεθνής επιστημονική αξιολόγηση που διήρκησε τέσσερα χρόνια και αφορά την κατάσταση του οικοσυστήματος του πλανήτη, τις πιθανές επιπτώσεις από αλλαγές του οικοσυστήματος.

² Kannan A., *Global environmental governance and desertification*, Concept publishing company, 2012, p. 1-2

να χάνεται η βιοποικιλότητα. Η απώλεια της βλάστησης προκαλεί διάβρωση του εδάφους και αύξηση των πλημμυρών.

Στον αναπτυσσόμενο κόσμο, η βασική κινητήρια δύναμη της υποβάθμισης του εδάφους είναι ένα πλέγμα φτώχειας, ταχείας αύξησης του πληθυσμού και ανεπαρκούς βελτίωσης της παραγωγικότητας των καλλιεργειών. Οι κάτοικοι των περιοχών, στην αναζήτησή τους για τροφή και άλλα μέσα διαβίωσης, χρησιμοποιούν πρακτικές καλλιεργειών και διαχείρισης της γης, που συντελούν στην απώλεια των θρεπτικών ουσιών και της οργανικής ύλης του εδάφους και στη διάβρωσή του.

Τα ποσοστά αύξησης του πληθυσμού παραμένουν υψηλά σε πολλές από τις άνυδρες περιοχές. Με μικρή οικονομική ανάπτυξη, οι δυσκολίες που προκαλεί ο περιορισμός των διαθέσιμων φυσικών πόρων φαίνεται πως αυξάνονται. Οι κοινωνικές και οι οικονομικές κρίσεις αποτελούν πλέον συχνό φαινόμενο, το οποίο οι κυβερνήσεις και οι διάφοροι δωρητές δεν μπορούν να το αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά. Τα προβλήματα αυτά είναι πιθανόν να γίνουν ακόμα πιο περίπλοκα εκτός και αν γίνουν σημαντικές αλλαγές στον τρόπο με τον οποίο η διεθνής κοινότητα, αλλά και οι τοπικές αρχές και κοινωνίες, αντιμετωπίζει τις ανάγκες των άνυδρων περιοχών και των πληθυσμών τους.

Σκοπός της εργασίας είναι να παρουσιάσει το πρόβλημα της ερημοποίησης και να αναδείξει την προσπάθεια της διεθνούς κοινότητας να καταπολεμήσει αυτό το φαινόμενο, μέσα από της Σύμβαση του ΟΗΕ για την Καταπολέμηση της Ερημοποίησης³, καθώς και την επίδραση της κλιματικής αλλαγής.

Η εργασία χωρίζεται σε τρία μέρη.

Το πρώτο μέρος, αποτελεί ένα γενικό, εισαγωγικό πλαίσιο, στο οποίο διευκρινίζονται και περιγράφονται το φαινόμενο της ερημοποίησης αλλά και η αλληλεπίδραση που υπάρχει με την κλιματική αλλαγή.

Στο δεύτερο μέρος παρουσιάζεται αναλυτικά η Σύμβαση του ΟΗΕ για την Καταπολέμηση της Ερημοποίησης, η λειτουργία της ως καθεστώς περιβαλλοντικής διακυβέρνησης και η

³ εφεξής θα αναφέρεται ως "Σύμβαση" ή "UNCCD"

10ετής Στρατηγική για την Εφαρμογή της Σύμβασης, όπως αυτή προέκυψε μετά τα πρώτα δέκα χρόνια λειτουργίας του καθεστώτος.

Το τρίτο μέρος, αποτελεί μια περιπτωσιολογική μελέτη, η οποία χωρίζεται σε δύο κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η επίδραση της κλιματικής αλλαγής στην άνυδρη Αφρική, περιοχή στην οποία εστιάζει με πολύ μεγάλο ενδιαφέρον η ίδια η Σύμβαση. Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζονται μερικά επιτυχημένα μοντέλα εφαρμογής της Σύμβασης, σε χώρες της άνυδρης Αφρικής.

ΜΕΡΟΣ Α'

ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ - ΕΡΗΜΟΠΟΙΗΣΗ - ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΡΗΜΟΠΟΙΗΣΗΣ

Το έδαφος είναι βασικό συστατικό ενός οικοσυστήματος. Αποτελείται από διάφορα στοιχεία με βιοφυσικά χαρακτηριστικά, όπως το χώμα, το νερό, χλωρίδα και πανίδα. Το έδαφος υπηρετεί με πολλούς τρόπους το ανθρώπινο είδος, όπως για παράδειγμα με την γεωργία και τα δάση. Πέρα από αυτήν την οικονομική χρήση, το έδαφος εξυπηρετεί και περιβαλλοντικές ή οικολογικές λειτουργίες, όπως ο έλεγχος της υπερθέρμανσης του πλανήτη. Στα κυριότερα ζητήματα που συνδέονται με το έδαφος στον αναπτυσσόμενο κόσμο, περιλαμβάνεται η αυξανόμενη υποβάθμιση του εδάφους και η ερημοποίηση.

Ο όρος "ερημοποίηση", είναι ένας όρος που έχει δημιουργήσει πολυετείς συζητήσεις στην επιστημονική κοινότητα, η οποία ανέλαβε την προσπάθεια ορισμού του φαινομένου αλλά και την προσπάθεια μέτρησης και ελέγχου.

Σε μια ευρύτερη έννοια, η ερημοποίηση μπορεί να σηματοδοτήσει μια περιβαλλοντική κρίση, η οποία δημιουργεί συνθήκες ερημοποίησης ή ερήμους σε ένα οικοσύστημα. Συνεπώς, ερημοποίηση δεν είναι η φυσική επέκταση των ήδη υπαρχόντων ερήμων αλλά η υποβάθμιση του εδάφους σε ξηρές, ημίξηρες και ύφυγρες περιοχές. Πρόκειται για μια σταδιακή διαδικασία, κατά την οποία χάνεται η παραγωγικότητα του εδάφους λόγω ανθρώπινων δραστηριοτήτων και κλιματικών μεταβολών. Συμβαίνει γιατί τα άνυδρα οικοσυστήματα, τα οποία καλύπτουν μεγάλο μέρος του πλανήτη⁴, είναι πολύ ευάλωτα στην υπερεκμετάλλευση και στην ακατάλληλη χρήση της γης.

Η ερημοποίηση διαφέρει από την ξηρασία. Η ξηρασία είναι ένας γενικός όρος, που περιγράφει μια εκτεταμένη περίοδο, κατά την οποία τα επίπεδα παροχής νερού ή εδαφικής

⁴ για την έκταση των άνυδρων περιοχών βλέπε Παράρτημα Χάρτης 1

υγρασίας είναι μικρότερα του κανονικού. Ουσιαστικά, η ξηρασία είναι ένα προσωρινό φαινόμενο που πραγματοποιείται όταν τα ποσοστά βροχοπτώσεων μειώνονται ή όταν τα κανονικά επίπεδα βροχοπτώσεων δεν είναι όσο αποτελεσματικά θα έπρεπε λόγω άλλων κλιματικών παραμέτρων, όπως η υψηλή θερμοκρασία, η χαμηλή υγρασία και οι δυνατοί άνεμοι⁵.

Είναι γενικά αποδεκτό ότι η ερημοποίηση αποτελεί ένα ιδιαίτερο πολύπλοκο φαινόμενο τόσο στο να ορισθεί όσο και στο να καταγραφεί. Η μελέτη του φαινομένου της ερημοποίησης δεν είναι θέμα ερευνητικής ανησυχίας για να εντοπισθεί η ύπαρξή του, να αναγνωρισθούν τα αίτιά του και να καταγραφεί η έκταση και η έντασή του, αλλά στοχεύει αποκλειστικά στο να αναπτυχθούν πρωτοβουλίες για την αντιμετώπισή του με τη λήψη πολυεπίπεδων πολιτικών αποφάσεων και την εξασφάλιση χρηματοδοτικών μέσων.

Η απλότητα του όρου ερημοποίηση εξαπατά. Η πληθώρα των ορισμών για την ερημοποίηση, δείχνει ότι δεν υπάρχει συμφωνία ως προς το τι ορίζεται η ερημοποίηση, που εμφανίζεται και ποιές οι αιτίες που τη δημιουργούν. Ένα βασικό ερώτημα είναι αν η ερημοποίηση είναι ένας υπαρκτός κίνδυνος που απειλεί μακροπρόθεσμα τον πλανήτη.

Η διερεύνηση του πολύπλοκου φαινομένου της ερημοποίησης απαιτεί τη σύμπραξη φυσικών επιστημόνων ειδικών σε θέματα μετεωρολογίας, εδαφολογίας, τοπογραφίας, υδρολογίας αλλά και ειδικών στις επιστήμες του ανθρώπου, όπως αυτών της γεωγραφίας, της κοινωνιολογίας, της κοινωνικής ανθρωπολογίας, της οικονομικής και πολιτικής επιστήμης. Η ερημοποίηση έχει ορισθεί πολυποίκιλα από τους επιστήμονες αυτούς, όπως επίσης πολυποίκιλα έχει ορισθεί και από διεθνείς, εθνικούς και γραφειοκρατικούς φορείς, δίνοντας κατά περίπτωση έμφαση σε διαφορετικές πτυχές του φαινομένου⁶.

⁵ Kannan A., *Global environmental governance and desertification*, Concept publishing company, 2012, p. 4-5

⁶ Κυριαζή - Άλλισον Ελισάβετ, *Ο ορισμός της ερημοποίησης*, στο επιμέλεια - εισαγωγή: Μπεόπουλος Νίκος - Παπαδόπουλος Γ. Απόστολος, *Ερημοποίηση, ανθρώπινη απουσία και στειρότητα των τόπων*, Gutenberg, Αθήνα 2008, σελ. 47-48

Σύμφωνα με το λεξικό *Merriam - Webster*, ερημοποίηση είναι "η διαδικασία του να γίνει κάτι έρημος (είτε λόγω κακής διαχείρισης της γης είτε λόγω κλιματολογικής αλλαγής)⁷". Στο *The American Heritage* λεξικό της Αγγλικής γλώσσας, ως *desertification* ορίζεται "η μεταμόρφωση αρόσιμης ή κατοικήσιμης γης σε έρημο, που προκαλείται είτε από αλλαγή στο κλίμα είτε από την καταστρεπτική χρήση γης⁸".

Η λέξη *desertification* αποδόθηκε καταρχάς στα ελληνικά ως απερήμωση, σύμφωνα με την επίσημη ελληνική μετάφραση της "Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για την καταπολέμηση της απερήμωσης στις χώρες εκείνες που αντιμετωπίζουν σοβαρή ξηρασία ή/και απερήμωση, ιδιαίτερα στην Αφρική" (UNCCD 1994), όταν η Σύμβαση αυτή κυρώθηκε από τη Βουλή των Ελλήνων και κατέστη νόμος του κράτους⁹. Ο όρος, όμως, απερήμωση δεν επαναλαμβάνεται από την Ελληνική Επιτροπή για την Καταπολέμηση της Ερημοποίησης, η οποία και υιοθετεί τον όρο ερημοποίηση ως πιο κατάλληλο να αποδώσει στα ελληνικά τον όρο *desertification*.

Η λέξη ερημοποίηση χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά από το Γάλλο βιολόγο Lavauden, στη μελέτη του για τους βοσκότοπους στη ξηρή νότια Τυνησία, χωρίς όμως ο επιστήμονας να ορίζει ρητά τον όρο¹⁰. Ο Lavauden γράφει: "σε ολόκληρη την περιοχή τολμώ να πω, η

⁷ <http://www.merriam-webster.com/dictionary/desertification>, (τελευταία πρόσβαση 24/4/2013 - 18:53)

⁸ <http://www.ahdictionary.com/word/search.html?q=desertification>, (τελευταία πρόσβαση 24/4/2013 - 18:56)

⁹ Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, τεύχος πρώτο, Αρ. φύλλου 32, Νόμος υπ' αριθ. 2468, Κύρωση της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για την καταπολέμηση της απερήμωσης στις χώρες εκείνες που αντιμετωπίζουν σοβαρή ξηρασία ή/και απερήμωση, ιδιαίτερα στην Αφρική, 6 Μαρτίου 1997, http://www.et.gr/idocs-nph/search/pdfViewerForm.html?args=5C7QrtC22wEWFzYWftEvQndtvSoClrL8EhFB1EBb5qvtI19LGdkF53Ulx942CdyqxSQYnuqAGCF0IfB9HI6qSYtMQEKELwnFqmgJSA5UkHEKavWyL4FoKqSe4BIOTSpEWYhszF8P8UqWb_zFijOs3TeDo6rcJ88uFimEzyxan3QXPbynva-gG-kV2SGsY, (τελευταία πρόσβαση 24/4/2013 - 19:05)

¹⁰ Dregne H. E., *Land degradation in the Drylands*, Arid Land Research and Management, 2002, Vol. 16, p. 100

ερημοποίηση, είναι απόλυτα τεχνητή. Είναι αποκλειστικά δημιούργημα του ανθρώπου"¹¹. Το 1949 ο Γάλλος δασοπόνος Andre Aubreville, ανέπτυξε εκτεταμένα το θέμα της ερημοποίησης στην έκθεση του με τίτλο "Κλίματα, Δάση και Ερημοποίηση στην Τροπική Αφρική". Κάνοντας την έρευνά του στη Δυτική Αφρική έγραψε ότι η καταστροφή του δάσους και η αναπόφευκτη διάβρωση από το νερό προκάλεσαν βλάβη στη γη. Αυτό, το αποκάλεσε ερημοποίηση¹². Τόσο ο Aubreville όσο και ο Lavauden δεν έδωσαν ορισμό για την ερημοποίηση. Περιγράφουν τη διαβρωμένη γη ως έρημο, εγκαταλελειμμένη και άχρηστη. Και οι δύο απέδωσαν την υποβάθμιση του εδάφους στην ασύνετη ανθρώπινη συμπεριφορά. Η διαδικασία υποβάθμισης που αποκάλεσαν ερημοποίηση, ήταν υποβάθμιση της βλάστησης¹³.

Το διεθνές ενδιαφέρον για τη διερεύνηση των ξηρών περιοχών ξεκίνησε στη δεκαετία του 1950 από την UNESCO με το Ερευνητικό Πρόγραμμα για τις Ξηρές Ζώνες¹⁴. Δέκα χρόνια μετά, τριάντα τόμοι τεχνικών και επιστημονικών μελετών δημοσιεύτηκαν από την UNESCO και δημιουργήθηκαν διακόσια ινστιτούτα μελέτης των ξηρών περιοχών στις περιοχές αυτές¹⁵.

Οι περιβαλλοντικές αυτές ανησυχίες της εποχής αλλά και η ξηρασία που ξέσπασε σε περιοχές της υπο-Σαχάριας Αφρικής μεταξύ 1968 - 1973 οδήγησαν στη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Ανθρώπινο Περιβάλλον στη Στοκχόλμη το 1972, όπου συστάθηκε

¹¹ Mainguet M. and Da Silva G. G., *Desertification and Drylands Development: What Can Be Done?*, Land Degradation and Development, 1998, Vol. 9, p. 378

¹² Morris J., *The political Economy of Land Degradation - Pressure Groups, Foreign Aid and the Myth of Man-made Deserts*, The Institute of Economic Affairs, London, 1995, p. 33

¹³ Κυριαζή - Άλλισον Ελισάβετ, *Ο ορισμός της ερημοποίησης*, στο επιμέλεια - εισαγωγή: Μπεόπουλος Νίκος - Παπαδόπουλος Γ. Απόστολος, *Ερημοποίηση, ανθρώπινη απουσία και στειρότητα των τόπων*, Gutenberg, Αθήνα 2008, σελ. 50

¹⁴ Arid Zone Research Programme

¹⁵ Mainguet M. and Da Silva G. G., *Desertification and Drylands Development: What Can Be Done?*, Land Degradation and Development, 1998, Vol. 9, p. 378

το Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον (UNEP) και η Μόνιμη Διακρατική Επιτροπή για τον Έλεγχο της Ξηρασίας¹⁶.

Το ενδιαφέρον για τη μελέτη του φαινομένου της ερημοποίησης ξεκινά από τη δραματική περίοδο του 1975, όταν η ξηρασία επανέρχεται στην περιοχή. Η αναγνώριση της ερημοποίησης ως σοβαρό διεθνές πρόβλημα επήλθε με τη Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για την Ερημοποίηση (UNCOD) στο Ναϊρόμπι το 1977. Κατά τη Συνδιάσκεψη αυτή εκπονήθηκε Σχέδιο Δράσης για την Καταπολέμηση της Ερημοποίησης, που συνιστά μια άμεση ανταπόκριση στα τραγικά αποτελέσματα της ξηρασίας στην περιοχή της υπο - Σαχάριας Αφρικής μεταξύ 1968 - 1973. Η παρακολούθηση και εφαρμογή του Σχεδίου Δράσης ανατέθηκε στο UNEP¹⁷. Η Συνδιάσκεψη έδωσε έναν περιεκτικό ορισμό, σύμφωνα με τον οποίο ερημοποίηση είναι "η μείωση ή καταστροφή της βιολογικής δυνατότητας της γης η οποία μπορεί να οδηγήσει τελικά σε συνθήκες ερήμου"¹⁸. Το UNEP ορίζει την ερημοποίηση ως "το άθροισμα πέντε φυσικών διαδικασιών υποβάθμισης του εδάφους που έχουν τις πιο σοβαρές επιπτώσεις στην παραγωγικότητά του. Αυτές είναι: η υποβάθμιση της φυτικής βλάστησης, η διάβρωση που προκαλεί το νερό, η διάβρωση που προκαλεί ο αέρας, η αλάτωση των εδαφών και η δημιουργία κρούστας"¹⁹.

Οι δυσκολίες του UNEP να εξασφαλίσει πόρους για το Σχέδιο Δράσης για την Καταπολέμηση της Ερημοποίησης καταγράφηκαν και έγιναν αντικείμενο ευρύτατης κριτικής μέσα σε ένα πλαίσιο σκεπτικισμού και αντιπαραθέσεων για τον ορισμό και τη χρήση του όρου ερημοποίηση, καθώς και για τον καθορισμό των περιοχών που

¹⁶ Morris J., *The political Economy of Land Degradation - Pressure Groups, Foreign Aid and the Myth of Man-made Deserts*, The Institute of Economic Affairs, London, 1995, p. 20

¹⁷ Κυριαζή - Άλλισον Ελισάβετ, *Ο ορισμός της ερημοποίησης*, στο επιμέλεια - εισαγωγή: Μπεόπουλος Νίκος - Παπαδόπουλος Γ. Απόστολος, *Ερημοποίηση, ανθρώπινη απουσία και στείρωση των τόπων*, Gutenberg, Αθήνα 2008, σελ. 51

¹⁸ Glantz M. and Orlovsky N., *Desertification: A Review of the Concept*, Desertification Control Bulletin, 1983, Vol. 9, p. 15-22 διαθέσιμο εδώ: <http://www.ciesin.org/docs/002-479/002-479.html> (τελευταία πρόσβαση 25/4/2013 - 19:47)

¹⁹ Dregne H. E., *Land degradation in the Drylands*, Arid Land Research and Management, 2002, Vol. 16, p. 100

κινδυνεύουν από την ερημοποίηση²⁰. Στη συνάντηση του UNEP για την εκτίμηση της παγκόσμιας ερημοποίησης που έγινε στο Ναϊρόμπι το 1990, δόθηκε ένας νέος ορισμός για την ερημοποίηση, καθώς αυτή ταυτίστηκε με "την υποβάθμιση του εδάφους, των ξηρών, ημίξηρων και ξηρών ύφυγρων περιοχών, προκαλούμενη από την ασύδοτη ανθρώπινη δραστηριότητα"²¹.

Η Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (UNCED) που πραγματοποιήθηκε στο Ρίο το 1992, κατέληξε στη Διακήρυξη του Ρίο για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη. Το ζήτημα της ερημοποίησης εντάσσεται στο πλαίσιο των ευάλωτων οικοσυστημάτων και αποτελεί ιδιαίτερο κεφάλαιο της Agenda 21²². Σύμφωνα με αυτήν, ερημοποίηση σημαίνει "υποβάθμιση των εδαφών των ξηρών, ημίξηρων και ξηρών ύφυγρων περιοχών, προκαλούμενη από διάφορους παράγοντες συμπεριλαμβανομένων του κλίματος και των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων"²³. Η σημαντικότερη διαφορά των ορισμών μεταξύ UNEP και Agenda 21 είναι ότι η τελευταία ρητά αναφέρει το κλίμα ως μία από τις κύριες αιτίες της ερημοποίησης²⁴. Η υιοθέτηση του ορισμού της Agenda 21 έχει δύο συνέπειες. Πρώτον, μειώνει την έμφαση που έδινε ο προηγούμενος ορισμός στην ανθρώπινη δραστηριότητα ως κύριας αιτίας της ερημοποίησης. Δεύτερον, δίνει τη δυνατότητα σε κράτη που αντιμετωπίζουν προβλήματα ερημοποίησης να ισχυρισθούν ότι υπεύθυνες για το πρόβλημα είναι οι εκβιομηχανισμένες χώρες που δημιουργούν συνθήκες

²⁰ Κυριαζή - Άλλισον Ελισάβετ, *Ο ορισμός της ερημοποίησης*, στο επιμέλεια - εισαγωγή: Μπεόπουλος Νίκος - Παπαδόπουλος Γ. Απόστολος, *Ερημοποίηση, ανθρώπινη απουσία και στειρότητα των τόπων*, Gutenberg, Αθήνα 2008, σελ. 51

²¹ UNEP, *Status of Desertification and Implementation of the UN Plan of Action to Combat Desertification*, 1991, Nairobi

²² Κεφάλαιο 12 της Agenda 21: Διαχείριση ευάλωτων οικοσυστημάτων: αντιμετώπιση της ερημοποίησης και της ξηρασίας.

²³ Η Agenda 21 μπορεί να βρεθεί εδώ:
<http://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf> (τελευταία πρόσβαση 25/4/2013 - 20:14)

²⁴ Κυριαζή - Άλλισον Ελισάβετ, *Ο ορισμός της ερημοποίησης*, στο επιμέλεια - εισαγωγή: Μπεόπουλος Νίκος - Παπαδόπουλος Γ. Απόστολος, *Ερημοποίηση, ανθρώπινη απουσία και στειρότητα των τόπων*, Gutenberg, Αθήνα 2008, σελ. 52

κλιματικής αλλαγής σε παγκόσμιο επίπεδο και έτσι νομιμοποιεί τα κράτη αυτά να ζητήσουν αποζημίωση²⁵.

Το 1994 υπογράφηκε στο Παρίσι η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την Καταπολέμηση της Ερημοποίησης (UNCCD). Ο επίσημος ορισμός για την ερημοποίηση που περιλαμβάνεται στην UNCCD, είναι ταυτόσημος με τον ορισμό της Agenda 21. Αυτός είναι και ο λειτουργικός ορισμός της ερημοποίησης για την αποτελεσματική εφαρμογή των όρων της UNCCD από τα κράτη - μέλη του ΟΗΕ που την έχουν επικυρώσει²⁶.

Σύμφωνα με τον ΟΗΕ, περισσότερο από 250 εκατομμύρια άνθρωποι επηρεάζονται άμεσα από την ερημοποίηση, ενώ πάνω από ένα δισεκατομμύριο άλλοι απειλούνται έμμεσα και κινδυνεύουν να έρθουν αντιμέτωποι με το φαινόμενο στο κοντινό μέλλον. Η ερημοποίηση δεν προκαλεί μόνο διατροφικές ελλείψεις, αλλά και πολλαπλασιασμό των προβλημάτων υγείας στους πληγέντες πληθυσμούς²⁷, ενώ μπορεί να προκαλέσει μετατοπίσεις ολόκληρων πληθυσμών και να μετατρέψει εκατομμύρια ανθρώπους σε περιβαλλοντικούς πρόσφυγες²⁸.

Με την υιοθέτηση το 1994 της UNCCD, το ζήτημα απέκτησε τη δέουσα αναγνώριση και η ερημοποίηση αναδείχτηκε σε παγκόσμια πρόκληση μαζί με την κλιματική αλλαγή και τη βιοποικιλότητα. Σε σχέση με το πραγματικό μέγεθος του προβλήματος, η ερημοποίηση λαμβάνει την ελάχιστη προσοχή εκ μέρους της κοινωνίας και συνιστά φαινόμενο που δεν έχει κατανοηθεί πλήρως από το ευρύ κοινό. Έτσι, στην 58η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ,

²⁵ Toulmin C., *Combating Desertification: encouraging local action within a global framework*, in H.O. Bergesen and G. Parmann (eds), *Green Globe Yearbook of International Co-operation on Environment and Development*, Oxford, Oxford University Press, 1994, p. 79-88

²⁶ Κυριαζή - Άλλισον Ελισάβετ, *Ο ορισμός της ερημοποίησης*, στο επιμέλεια - εισαγωγή: Μπεόπουλος Νίκος - Παπαδόπουλος Γ. Απόστολος, *Ερημοποίηση, ανθρώπινη απουσία και στειρότητα των τόπων*, Gutenberg, Αθήνα 2008, σελ. 53

²⁷ Kuhen Bridget M., *Desertification called global health threat*, JAMA, The Journal of American Medical Association, June 7, 2006, p. 34

²⁸ Smithsonian Institution, *Earth*, Editor - in - chief James F. Luhr, DK Publishing (USA), Third American Edition 2005, p. 294

ανακηρύχθηκε το 2006 Διεθνές Έτος για τις Ερήμους και την Ερημοποίηση²⁹, με σκοπό την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της κοινωνίας για το φαινόμενο της ερημοποίησης. Ταυτόχρονα, επισημάνθηκε η συσχέτιση του φαινομένου με την υλοποίηση των Στόχων της Χιλιετίας, που πρέπει να επιτευχθούν μέχρι το 2015.

Όλες οι προσπάθειες της διεθνούς κοινότητας να φέρουν στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος το πρόβλημα της ερημοποίησης καταδεικνύουν ότι συνιστά ένα από τα πιο κρίσιμα περιβαλλοντικά προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπιστεί άμεσα.

Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, η ερημοποίηση οφείλεται στη κλιματική μεταβλητότητα και στις ανθρώπινες δραστηριότητες.

Η πρώτη από αυτές τις δραστηριότητες είναι η υπερβόσκηση. Όταν το έδαφος απογυμνώνεται από τη βλάστησή του και συμπιέζεται από τον υπερβολικό αριθμό των ζώων, χάνει την ικανότητά του να υποστηρίξει την ανάπτυξη της βλάστησης και να συγκρατήσει την υγρασία. Από τη στιγμή που τα ξηρά βοσκοτόπι υπεροβοσκούνται, σε βαθμό που απειλείται η διαδικασία αναδημιουργίας βλάστησης, οι τιμές των ζώων πέφτουν πολύ χαμηλά λόγω της κορεσμένης αγοράς, γεγονός που επηρεάζει αυτές τις οικονομίες, οι οποίες βασίζονται στην κτηνοτροφία.

Δεύτερη δραστηριότητα είναι η υπερ - καλλιέργεια. Οι καλλιεργητές των άνυδρων περιοχών έχουν την τάση, μετά από μια περίοδο γόνιμων χρόνων, να επεκτείνουν τις καλλιέργειές τους σε εδάφη αμφισβητούμενης απόδοσης, τα οποία είναι κατάλληλα μόνο για βόσκηση. Επιταχύνεται, με αυτόν τρόπο η υποβάθμιση του εδάφους.

Μια ακόμη αιτία υποβάθμισης του εδάφους, είναι η αποψίλωση των δασών. Η αποψίλωση των δασών οδηγεί σε απώλεια της γονιμότητας του εδάφους μέσω της διάβρωσης του εδάφους και των απορροών. Το έδαφος γίνεται αβαθές και με χαμηλή αποδοτικότητα και μειώνεται η ικανότητα που διαθέτει να κρατά το νερό. Αυτό συμβάλει σε ποτάμια που μπορεί να πλημμυρίζουν μετά από έντονη βροχόπτωση, αλλά γρήγορα στεγνώνουν. Για ένα μεγάλο μέρος της αποψίλωσης των δασών ευθύνεται και η κοπή δέντρων για καυσόξυλα.

²⁹ UN General Assembly Resolution 58/211. International Year of Deserts and Desertification, 2006, Fifty-eighth session, 9 February 2004

Μεγάλο πρόβλημα αποτελεί και η καύση δασών και θάμνων. Οι φωτιές αυτές εμποδίζουν τη φυσική αναγέννηση των δασών συμβάλλοντας, έτσι, στην ερημοποίηση.

Η διάβρωση του εδάφους, είναι μια από τις βασικές φυσικές διεργασίες της υποβάθμισης του εδάφους που σχετίζεται με τις βροχοπτώσεις και τις διαβρωτικές επιπτώσεις του νερού στο έδαφος. Πρόκειται για την απώλεια επιφανειακού χώματος λόγω της κίνησης του νερού που το συμπαρασύρει. Αυτό σημαίνει ότι η απώλεια του επιφανειακού χώματος, το οποίο είναι πλούσιο σε θρεπτικά συστατικά, φτωχαίνει το έδαφος. Ο ρυθμός της εδαφικής διάβρωσης έχει επιταχυνθεί σημαντικά από τις ανθρώπινες δραστηριότητες, κυρίως από τις πιέσεις της εντατικής άρσης της καλλιεργούμενης γης.

Τέλος, πρόβλημα αποτελεί και η αύξηση της αλατότητας, η οποία παρατηρείται σε αρδευτικά συστήματα καλλιέργειας όταν η εξάτμιση απομακρύνει το νερό από υγρά εδάφη και αφήνει αυξημένα επίπεδα αλάτων στο έδαφος. Αυτή η αύξηση αλατότητας καθιστά το έδαφος λιγότερο γόνιμο και αποδοτικό³⁰.

Ουσιαστικά, η ερημοποίηση είναι η υποβάθμιση του εδάφους. Άμεση συνέπεια της υποβάθμισης του εδάφους είναι η μείωση της αποδοτικότητας των εδαφών ή ακόμη και η πλήρης εγκατάλειψη των καλλιεργειών, γεγονός που με τη σειρά του οδηγεί σε επισιτιστικές κρίσεις σε ξηρές και άνυδρες περιοχές. Οι έρημοι σε όλο τον κόσμο αυξάνονται σε βάρος της καλλιεργήσιμης γης και ειδικότερα στις ξηρές και ημίξηρες περιοχές. Η ερημοποίηση οδηγεί σε απώλεια της παραγωγικότητας των καλλιεργειών και αυξάνει τα επίπεδα της φτώχειας. Προκαλεί, επίσης, σημαντική μείωση στα επίπεδα δεσμευμένου άνθρακα στο έδαφος, συμβάλλοντας, έτσι, στην υπερθέρμανση του πλανήτη και στην απώλεια της βιοποικιλότητας.

³⁰ Ιστοσελίδα ΟΗΕ <http://www.un.org/en/events/desertificationday/background.shtml> (τελευταία πρόσβαση 10/07/2013 - 17:41) και Ιστοσελίδα World Preservation Forum <http://www.worldpreservationfoundation.org/topic.php?cat=climateChange&vid=23#.Ud1yJD5cnfJ> (τελευταία πρόσβαση 10/07/2013 - 17:42) και Ιστοσελίδα UNESCO <http://www.unesco.org/mab/doc/ekocd/chapter3.html> (τελευταία πρόσβαση 10/07/2013 - 17:45) και Ιστοσελίδα εγκυκλοπαίδειας Britannica <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/159114/desertification> (τελευταία πρόσβαση 10/07/2013 - 17:46)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ ΚΑΙ ΕΡΗΜΟΠΟΙΗΣΗ

Το κλίμα και η ερημοποίηση αλληλεπιδρούν μεταξύ τους σε μια ευρεία και πολύπλοκη κλίμακα. Το κλίμα διαθέτει μια σημαντικά, αλλά συχνά ανεπαίσθητη, επίδραση στις διαδικασίες ερημοποίησης μέσω των επιπτώσεων που προκαλεί στα εδάφη και τη βλάστηση των άνυδρων περιοχών³¹. Η κλιματική αλλαγή αποτελεί παγκόσμια περιβαλλοντική πρόκληση. Οι επιπτώσεις αυτού του φαινομένου είναι ήδη ορατές, και οι αλλαγές στη διαθεσιμότητα των υδάτων, στην επισιτιστική ασφάλεια και στη στάθμη της θάλασσας αναμένεται να επηρεάσουν δραματικά τις ζωές εκατομμυρίων ανθρώπων. Η κλιματική αλλαγή ορίζεται ως μια "τοπική, περιφερειακή ή μεγαλύτερης κλίμακας αλλαγή στο σύστημα της θερμοκρασίας, της βροχόπτωσης και άλλων χαρακτηριστικών του κλίματος"³².

Η κλιματική αλλαγή και το φαινόμενο της ερημοποίησης παραμένουν άρρηκτα συνδεδεμένα μεταξύ τους. Η κλιματική αλλαγή μπορεί να επιδεινώσει το φαινόμενο της ερημοποίησης, μέσα από την αλλαγή των χωρικών και χρονικών μοτίβων της θερμοκρασίας, της βροχόπτωσης, της ηλιακής ακτινοβολίας και των ανέμων. Οι συνθήκες της ερημοποίησης καθορίζονται από κλιματικούς παράγοντες, τη στιγμή που η διαδικασία της ερημοποίησης πραγματοποιείται κυρίως σε ξηρές, ημίξηρες και ύφυγρες περιοχές.

Αντιστρόφως, η ερημοποίηση προκαλεί την κλιματική αλλαγή μέσα από την απελευθέρωση διοξειδίου του άνθρακα από τη νεκρή βλάστηση και από την περιορισμένη δέσμευση διοξειδίου του άνθρακα στο ερημοποιημένο έδαφος. Σύμφωνα με τη Σύμβαση Πλαίσιο του ΟΗΕ για την Κλιματική Αλλαγή, "χώρες με ξηρές και ημίξηρες περιοχές, ευάλωτες σε

³¹ Williams Martin A.J., *Interactions of desertification and climate: present understanding and future research imperatives*, Arid Lands News letter, vol.49, May/June 2001, p.2

³² Kannan A., *Global environmental governance and desertification*, Concept publishing company, 2012, p. 19

πλημμύρες, ξηρασία και ερημοποίηση.. είναι και ιδιαίτερα ευάλωτες στις δυσμενείς επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής³³.

Οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου είναι οι κινητήριες δυνάμεις της κλιματικής αλλαγής. Εκτιμάται ότι η μέση θερμοκρασία της Γης θα αυξηθεί κατά 0.74 βαθμούς Κελσίου σε σχέση με τον τελευταίο αιώνα. Αυτό θα συμβάλλει σε άνοδο του επιπέδου της θάλασσας και θα αυξήσει τη συχνότητα και την ένταση φαινομένων καύσωνα, θύελλας, πλημμύρας και ξηρασίας. Το διακυβερνητικό πάνελ για την Κλιματική Αλλαγή (IPCC), εκτιμά ότι η θερμοκρασία θα αυξηθεί κατά 1,8 με 4 βαθμούς Κελσίου. Κάτι τέτοιο θα χειροτερεύσει τις επιπτώσεις του φαινομένου και θα οδηγήσει σε οδυνηρές συνέπειες στους πιο ευάλωτους και φτωχούς κατοίκους του πλανήτη.

Υπάρχει μεγάλη ανησυχία και για την πιθανότητα αλλαγών στις βροχοπτώσεις και στη διαθεσιμότητα του νερού, κάτι που απειλεί την επισιτιστική ασφάλεια. Οι μεγαλύτερες αλλαγές προβλέπεται να συμβούν σε περιοχές όπως η Αφρική, οι οποίες είναι λιγότερο εύκολο να τις αντιμετωπίσουν. Η άνοδος του επιπέδου της θάλασσας απειλεί εκατομμύρια ανθρώπους, μεγάλα οικονομικά κέντρα σε παραθαλάσσιες περιοχές καθώς και την ίδια την ύπαρξη μικρών νησιωτικών κρατών. Παρόλο που ο κύκλος της ξηρασίας και οι κλιματικές αλλαγές μπορεί να συμβάλλουν στην εξέλιξη της ερημοποίησης, η ερημοποίηση προκαλείται κυρίως από αλλαγές στον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι χρησιμοποιούν τους φυσικούς πόρους³⁴.

Εδώ και πολλές δεκαετίες, η ανθρωπότητα έχει δημιουργήσει έναν φαύλο κύκλο με πολύ σημαντικές περιβαλλοντικές συνέπειες. Οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, εκτός από την υποβάθμιση που προκαλούν στην ατμόσφαιρα, συμβάλλουν και στην υποβάθμιση του εδάφους, η οποία, με τη σειρά της δυσχεραίνει τις ατμοσφαιρικές συνθήκες.

Οι ατμοσφαιρικές συγκεντρώσεις των αερίων του θερμοκηπίου αυξάνονται τους δύο τελευταίους αιώνες, κυρίως λόγω των ανθρώπινων δραστηριοτήτων, που αποτελούν την

³³ Mun Ted, *Encyclopedia of Global Environmental Change*, Chicester: John Wiley & Sons, 2002, p. 452

³⁴ Kannan A., *Global environmental governance and desertification*, Concept publishing company, 2012, p. 20

αιχμή του δόρατος της ταχείας εκβιομηχάνισης. Η υποβάθμιση του εδάφους, όμως, έχει συμβάλλει και αυτή στην εκπομπή αερίων του θερμοκηπίου, μέσα από τη χρήση μη βιώσιμων γεωργικών πρακτικών. Τη στιγμή που οι κυβερνήσεις, οι μη κυβερνητικές οργανώσεις και βιομηχανίες σε όλο τον κόσμο θέτουν όρια στην ποσότητα του διοξειδίου του άνθρακα που εκπέμπεται στην ατμόσφαιρα από αυτοκίνητα, εργοστάσια και σταθμούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, προσπάθειες "ανακύκλωσης" ή δέσμευσης του άνθρακα έχουν περιοριστεί και δεν έχουν λάβει την απαραίτητη υποστήριξη.

Η δέσμευση του άνθρακα, είναι μια διαδικασία κατά την οποία δεξαμενές διοξειδίου του άνθρακα, είτε φυσικές είτε τεχνητές, αφαιρούν το διοξείδιο του άνθρακα από την ατμόσφαιρα και το δεσμεύουν στο έδαφος. Η εδαφική δέσμευση του άνθρακα είναι πολύ σημαντική και άμεση διαδικασία απομάκρυνσης του ατμοσφαιρικού διοξειδίου του άνθρακα και περιορισμού της υπερθέρμανσης του πλανήτη και της κλιματικής αλλαγής. Εδάφη βιολογικά διαχειριζόμενα, έχουν την ικανότητα να μετατρέπουν το διοξείδιο του άνθρακα από αέριο του θερμοκηπίου σε στοιχείο παραγωγής τροφίμων. Σε συνδυασμό με τη δέσμευση άνθρακα σε μη καλλιεργήσιμα εδάφη, η προοπτική δέσμευσης του άνθρακα αποτελεί μοναδική ευκαιρία για την καταπολέμηση των αερίων του θερμοκηπίου.

Η διαδικασία αυτή προσφέρει μια νέα αξία στο έδαφος, την ικανότητα δέσμευσης και, ουσιαστικά, "εισπνοής" του πλεονάζοντος στρώματος του διοξειδίου του άνθρακα και την ικανότητα μείωσης της θερμοκρασίας του πλανήτη. Όταν το διοξείδιο του άνθρακα αναμιγνύεται με το νερό και τον ήλιο, εμπλουτίζει το έδαφος και δίνει ζωή στη βλάστηση, γεγονός που μπορεί να δημιουργήσει καινούριες δεξαμενές διοξειδίου του άνθρακα.

Σε περιοχές, όμως, που το έδαφος είναι εξαντλημένο, η διαδικασία δέσμευσης του άνθρακα δε μπορεί να λειτουργήσει. Η αναγνώριση του προβλήματος της υποβάθμισης του εδάφους είναι το πρώτο βήμα. Το δεύτερο βήμα είναι η δράση για την έναρξη της διαδικασίας δέσμευσης. Καθίσταται, έτσι, επιτακτική ανάγκη να γίνουν προσπάθειες ώστε το έδαφος και η διαχείρισή του, να είναι στο προσκήνιο των διαπραγματεύσεων για την κλιματική αλλαγή.

Η ερημοποίηση είναι η υποβάθμιση του εδάφους στις άλυτες περιοχές, η οποία προκαλείται είτε από κλιματικές συνθήκες είτε από ανθρώπινες δραστηριότητες. Η

κλιματική αλλαγή επηρεάζει ολόκληρο τον κόσμο, αλλά οι φτωχές περιοχές υποφέρουν περισσότερο. Σύμφωνα με έκθεση του ΟΗΕ του 2005, οι πληθυσμοί των άνυδρων περιοχών ζουν κάτω από τις χειρότερες οικονομικές συνθήκες. Οι άνυδρες περιοχές έχουν το μικρότερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ και το υψηλότερο ποσοστό βρεφικής θνησιμότητας. Η υποβάθμιση του εδάφους κάνει το πρόβλημα ακόμα μεγαλύτερο. Η μείωση της γονιμότητας των εδαφών, μειώνει την αποδοτικότητα των καλλιεργειών και τις εισοδηματικές πηγές³⁵.

Η υποβάθμιση του εδάφους μπορεί να πυροδοτήσει έναν φαύλο κύκλο υποβάθμισης του περιβάλλοντος, εξαθλίωσης, μετανάστευσης και συγκρούσεων, επηρεάζοντας και την πολιτική σταθερότητα πολλών περιοχών.

Μια μεγαλύτερη προσοχή στο δεσμό που υπάρχει ανάμεσα στο έδαφος και στην κλιματική αλλαγή, δε θα εμπλουτίσει μόνο τις ουσιαστικές συζητήσεις για την εύρεση αποτελεσματικών μέσων δέσμευσης του άνθρακα, αλλά θα παρέχει, επίσης, μια νέα βάση ενδιαφέροντος ώστε οι αναπτυσσόμενες χώρες να αποκτήσουν ατζέντα προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή.

Για να αντιμετωπιστεί η πρόκληση, δεν αρκεί μόνο η μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Η UNCCD, ως η μοναδικά πολυμερής περιβαλλοντική συμφωνία για τη διαχείριση του εδάφους, έχει τη δυνατότητα να συνεισφέρει στη μάχη ενάντια στην κλιματική αλλαγή³⁶.

Η κλιματική αλλαγή, που προκαλείται από την απελευθέρωση διοξειδίου του άνθρακα και αερίων του θερμοκηπίου στην ατμόσφαιρα, και η ερημοποίηση παραμένουν άρρηκτα συνδεδεμένες λόγω της ανάδρασης ανάμεσα στην υποβάθμιση του εδάφους και στη βροχόπτωση. Οι υδάτινοι πόροι συνδέονται και αυτοί άρρηκτα με το κλίμα. Η διαθεσιμότητα του νερού αναμένεται να αυξηθεί από 10% έως 40% σε υψηλά γεωγραφικά

³⁵ A Report of the Millennium Ecosystem Assessment, *Ecosystems and Human Well-Being*, World Resources Institute, 2005
<http://www.millenniumassessment.org/documents/document.356.aspx.pdf> (τελευταία πρόσβαση 08/07/2013 - 12:29)

³⁶ UNCCD, *Climate change and desertification*, UNCCD thematic fact sheet series, no.1

πλάτη και σε κάποιες υγρές τροπικές περιοχές, και να μειωθεί από 10% έως 30% σε κάποιες ξηρές περιοχές. Το έδαφος που είναι εκτεθειμένο στην υποβάθμιση, ως αποτέλεσμα κακής διαχείρισης, μπορεί να εξελιχθεί σε άγονο λόγω της κλιματικής αλλαγής.

Οι ιδιότητες και οι διαδικασίες που πραγματοποιούνται στο έδαφος, στις οποίες περιλαμβάνεται η αποσύνθεση της οργανικής ύλης, επηρεάζονται από την άνοδο της θερμοκρασίας.

Σε χαμηλότερα γεωγραφικά πλάτη, ιδίως σε ξηρές και τροπικές περιοχές, η παραγωγικότητα των καλλιεργειών αναμένεται να μειωθεί ακόμη και με μικρή άνοδο της θερμοκρασίας, της τάξεως του ενός ή δύο βαθμών Κελσίου.

Η αγροτική παραγωγή σε πολλές Αφρικανικές περιοχές, αναμένεται να πληγεί σοβαρά από την κλιματική μεταβλητότητα και την κλιματική αλλαγή. Η κλιματική αλλαγή θα επηρεάσει την ποιότητα των εδαφών που είναι κατάλληλα για αγροτικές δραστηριότητες, η διάρκεια των περιόδων καλλιέργειας και η αποδοτικότητα των καλλιεργειών που βρίσκονται στα όρια των ξηρών και ημίξηρων περιοχών.

Στις ξηρότερες περιοχές της Λατινικής Αμερικής, η κλιματική αλλαγή προκαλεί αλάτωση και ερημοποίηση των καλλιεργήσιμων εδαφών.

Στη Νότια Ευρώπη, οι υψηλότερες θερμοκρασίες και οι πιο συχνές ξηρασίες, επηρεάζουν και μειώνουν τη διαθεσιμότητα των υδάτινων πόρων, τη δυναμική της υδροηλεκτρικής ενέργειας και γενικότερα την αποδοτικότητα των καλλιεργειών³⁷.

Η διασύνδεση ανάμεσα στην ξηρασία, την υποβάθμιση του εδάφους, στην ερημοποίηση και στην κλιματική αλλαγή αντικατοπτρίζεται και μέσα από του στόχους και των δύο Συμβάσεων, οι οποίες παρέχουν μια βάση αμοιβαίας διαχείρισης. Τόσο η UNCCD όσο και UNFCCC ρητά υποστηρίζουν κοινές δράσεις στα οικοσυστήματα των άνυδρων περιοχών.

³⁷ World Meteorological Organization, *Climate Change and Desertification*, διαθέσιμο εδώ: http://www.wmo.int/pages/prog/wcp/agm/publications/documents/wmo_cc_desertif_foldout_en.pdf (τελευταία πρόσβαση 10/07/2013 - 12:59)

Η Σύμβαση Πλαίσιο, αναγνωρίζει ότι η κλιματική αλλαγή είναι μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις της εποχής μας. Απευθύνει έκκληση για συνολική αναβάθμιση των προσπαθειών περιορισμού της κλιματικής αλλαγής, που θα επιτρέψει την επίτευξη επιθυμητών επιπέδων σταθερότητας και επιβεβαιώνει ότι η προσαρμογή πρέπει να αποτελέσει προτεραιότητα.

Ως εκ τούτου, είναι πολύ σημαντικό οι αναπτυσσόμενες χώρες που επηρεάζονται από την ερημοποίηση, να μπορούν θέτουν την καταπολέμηση της ερημοποίησης ως προτεραιότητα, στις δράσεις προσαρμογής και περιορισμού της κλιματικής αλλαγής σε εθνικά και περιφερειακά επίπεδα.

Ένα ευρύ πεδίο πρακτικών και τεχνολογιών βιώσιμης διαχείρισης του εδάφους, έχει τη δυναμική είτε να περιορίσει τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου είτε να αυξήσει τις ικανότητες προσαρμογής στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Στο βαθμό που ο άνθρακας δεσμεύεται στο έδαφος ή τα αέρια του θερμοκηπίου περιορίζονται, η δέσμευση του άνθρακα στο έδαφος μπορεί να χρησιμοποιηθεί και να ενταχθεί στα Εθνικά Σχέδια Δράσης για την ερημοποίηση. Οι δράσεις για τη βιώσιμη διαχείριση του εδάφους μπορούν να λειτουργήσουν ως ένα ευρύτερο πλαίσιο δράσης για τον περιορισμό και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, με προγράμματα που θα λάμβαναν διεθνούς υποστήριξης.

Οι άνδρες περιοχές έχουν τη δυναμική να αυξάνουν τα αποθέματα του άνθρακα στο έδαφος. Για τις χώρες που επηρεάζονται από την ερημοποίηση, τέτοιου είδους δράσεις μπορούν να αποτελέσουν σημαντικό μέρος της ατζέντας προσαρμογής. Για να είναι αποτελεσματικές οι δράσεις περιορισμού των επιπτώσεων στο έδαφος, θα πρέπει η δέσμευση του άνθρακα να μετράται και να επιβεβαιώνεται με επαρκείς τεχνολογικές δεξιότητες καθώς και με τον έλεγχο των αποθεμάτων άνθρακα.

Τα δάση καταπολεμούν την υποβάθμιση του εδάφους και την ερημοποίηση με τη σταθεροποίηση των εδαφών, με τη μείωση της υδάτινης και αιολικής διάβρωσης και με την ανακύκλωση των θρεπτικών στοιχείων του εδάφους. Η βιώσιμη χρήση των αγαθών και των υπηρεσιών που παρέχονται από τα δασικά οικοσυστήματα και από την ανάπτυξη αγροδασικών συστημάτων μπορεί να συνεισφέρει στη μείωση της φτώχειας, κάνοντας τους

φτωχούς αγρότες λιγότερο ευάλωτους στις επιπτώσεις της υποβάθμισης του εδάφους. Η ερημοποίηση και η επακόλουθη απώλεια της βλάστησης, προκαλεί απώλεια της βιοποικιλότητας και συμβάλει στην κλιματική αλλαγή μέσα από τη μείωση των επιπέδων δέσμευσης άνθρακα.

Τα κράτη μέρη των δύο Συμβάσεων, έχουν τη δυνατότητα να συμπεριλάβουν στα Εθνικά Σχέδια Δράσης τους, μέτρα που ανταποκρίνονται στις προκλήσεις της ερημοποίησης και της κλιματικής αλλαγής υιοθετώντας ένα ευρύ φάσμα νόμων, κανονισμών και προγραμμάτων που θα υποστηρίξουν, θα χρηματοδοτήσουν και θα ρυθμίσουν τη διαθεσιμότητα των υδάτινων πόρων³⁸.

³⁸ Ιστοσελίδα Σύμβασης <http://www.unccd.int/en/programmes/Thematic-Priorities/CC/Pages/default.aspx> (τελευταία πρόσβαση 10/07/2013 - 18:29)

ΜΕΡΟΣ Β'

ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΕΡΗΜΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

Η ερημοποίηση, μαζί με την κλιματική αλλαγή και την απώλεια της βιοποικιλότητας, αναγνωρίστηκαν ως οι μεγαλύτερες προκλήσεις της βιώσιμης ανάπτυξης κατά τη Διάσκεψη του 1992 για τη Γη, στο Ρίο της Βραζιλίας.

Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την Καταπολέμηση της Ερημοποίησης (United Nations Convention to Combat Desertification) υπογράφηκε στις 17 Ιουνίου 1994 και τέθηκε σε ισχύ στις 26 Δεκεμβρίου 1996. Κατά το διάστημα στο οποίο η Σύμβαση ήταν ανοιχτή προς υπογραφή, από τον Οκτώβριο του 1994 μέχρι τον Οκτώβριο του 1995, 115 κράτη υπέγραψαν τη Σύμβαση. Μέχρι τις 29 Μαΐου 2012, τη Σύμβαση επικύρωσαν 193 κράτη και η Ευρωπαϊκή Ένωση³⁹, γεγονός που δείχνει το παγκόσμιο ενδιαφέρον και τον παγκόσμιο χαρακτήρα του προβλήματος της ερημοποίησης⁴⁰.

Η UNCCD είναι η μοναδική νομικά δεσμευτική διεθνής συμφωνία που συνδέει το περιβάλλον και την ανάπτυξη με τη βιώσιμη διαχείριση της γης. Η Σύμβαση αναφέρεται συγκεκριμένα στις ξηρές, ημίξηρες και ύφυγρες περιοχές, γνωστές και ως άνυδρες περιοχές, όπου βρίσκονται μερικά από τα πιο ευάλωτα οικοσυστήματα του κόσμου.

Το 2007 υπογράφηκε η 10ετής Στρατηγική για την UNCCD (2008-2018) στην οποία τα Μέρη της Σύμβασης προχωρούν σε μια μεγαλύτερη εξειδίκευση των στόχων τους, έτσι ώστε να

³⁹ πλήρης λίστα με τα 193 κράτη που επικύρωσαν την UNCCD:

<http://www.unccd.int/Lists/SiteDocumentLibrary/convention/ratification-eng.pdf>, (τελευταία πρόσβαση 13/05/2013 - 17:52)

⁴⁰ Ιωσηφίδης Θεόδωρος και Λιάρικος Κωνσταντίνος, *Η καταπολέμηση της ερημοποίησης: η διεθνής και η εθνική διάσταση*, στο επιμέλεια - εισαγωγή: Μπεόπουλος Νίκος - Παπαδόπουλος Γ. Απόστολος, *Ερημοποίηση, ανθρώπινη απουσία και στειρότητα των τόπων*, Gutenberg, Αθήνα 2008, σελ. 344

σχηματιστεί μια παγκόσμια συνεργασία για την αντιστροφή και αποτροπή της ερημοποίησης και της υποβάθμισης του εδάφους, αλλά και για τον μετριασμό των συνεπειών της ξηρασίας στις πληγείσες περιοχές με αποτέλεσμα τη μείωση της φτώχειας και την περιβαλλοντική βιωσιμότητα.

Τα 193 τα Κράτη Μέρη της Σύμβασης συνεργάζονται για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των κατοίκων των άνυδρων περιοχών, για τη διατήρηση και την αποκατάσταση της γης και της παραγωγικότητας του εδάφους και για τη μείωση των συνεπειών της ξηρασίας. Η UNCCD ακολουθεί μια προς τα άνω προσέγγιση⁴¹, ενθαρρύνοντας τη συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών στην καταπολέμηση της ερημοποίησης και της υποβάθμισης του εδάφους.

Καθώς η δυναμική του εδάφους, του κλίματος και της βιοποικιλότητας συνδέονται στενά, η UNCCD συνεργάζεται και με τις άλλες δύο Συμβάσεις που προέκυψαν από τη Διάσκεψη του Ρίο, τη Σύμβαση για τη Βιολογική Ποικιλομορφία Convention on Biological Diversity - CBD) και τη Σύμβαση Πλαίσιο του ΟΗΕ για την Κλιματική Αλλαγή (United Nations Framework Convention on Climate Change - UNFCCC), έτσι ώστε οι σύνθετες προκλήσεις της ερημοποίησης να αντιμετωπιστούν με μια ολοκληρωμένη προσέγγιση και τη καλύτερη δυνατή χρήση των φυσικών πόρων⁴².

Η Σύμβαση αποτελείται από έξι μέρη, τα οποία περιλαμβάνουν συνολικά σαράντα άρθρα, και από πέντε παραρτήματα. Το πρώτο, εισαγωγικό μέρος της Σύμβασης αφορά αρχικά στον ορισμό και στη χρήση των όρων που σχετίζονται με το πρόβλημα. Πιο συγκεκριμένα, η Σύμβαση ορίζει ως⁴³:

⁴¹ bottom-up approach

⁴² <http://www.unccd.int/en/about-the-convention/Pages/About-the-Convention.aspx>, (τελευταία πρόσβαση: 13/05/2013 - 18:13)

⁴³ Πρώτο μέρος της Σύμβασης <http://www.unccd.int/en/about-the-convention/Pages/Text-Part-I.aspx>, (τελευταία πρόσβαση 15/05/2013 - 19:19)

"ερημοποίηση": η υποβάθμιση του εδάφους σε ξηρές, ημίξηρες και ύφυγρες περιοχές, η οποία προκύπτει από διάφορους παράγοντες όπως οι κλιματικές εναλλαγές και οι ανθρώπινες δραστηριότητες,

"καταπολέμηση ερημοποίησης": περιλαμβάνει δραστηριότητες, οι οποίες αποτελούν μέρος της βιώσιμης ανάπτυξης του εδάφους σε ξηρές, ημίξηρες και ύφυγρες περιοχές και οποίες στοχεύουν στην πρόληψη ή και μείωση της υποβάθμισης του εδάφους, στην αποκατάσταση της μερικώς υποβαθμισμένης γης και στην ανάκτηση του ερημοποιημένου εδάφους,

"ξηρασία": το φυσικό φαινόμενο που παρατηρείται όταν η βροχόπτωση διατηρείται σε κατώτερα του φυσιολογικού επίπεδα, με αποτέλεσμα να προκαλούνται υδρολογικές ανισορροπίες,

"άμβλυνση των επιπτώσεων της ξηρασίας": με δραστηριότητες που σχετίζονται με την πρόβλεψη της ξηρασίας και αποσκοπούν στον περιορισμό της τρωτότητας των κοινωνικών και φυσικών συστημάτων στην ξηρασία,

"έδαφος": είναι το επίγειο βιο-παραγωγικό σύστημα που περιλαμβάνει το έδαφος, τη βλάστηση, άλλους ζώντες οργανισμούς, καθώς και οι οικολογικές και υδρολογικές διαδικασίες που πραγματοποιούνται εντός αυτού του συστήματος,

"υποβάθμιση εδάφους": μείωση ή απώλεια της βιολογικής ή οικονομικής παραγωγικότητας και πολυπλοκότητας των μη αρδευόμενων καλλιεργειών, των αρδευόμενων καλλιεργειών ή βοσκοτόπων, δασών και δασικών εκτάσεων, σε ξηρές, ημίξηρες και ύφυγρες περιοχές, που προκύπτει από τη χρήση του εδάφους οι από διαδικασίες όπως α) η διάβρωση του εδάφους, β) η υποβάθμιση των φυσικών, χημικών, βιολογικών ή οικονομικών ιδιοτήτων του εδάφους, γ) η μακροπρόθεσμη απώλεια της φυσικής βλάστησης,

"ξηρές, ημίξηρες και ύφυγρες περιοχές": περιοχές όπου η αναλογία της ετήσιας βροχόπτωσης σε σχέση με τον δυνητικό ρυθμό εξάτμισης κυμαίνεται από 0.05 μέχρι 0.65 (εξαιρούνται οι πολικές περιοχές),

"πληγείσες περιοχές": οι ξηρές, ημίξηρες και ύφυγρες περιοχές που επηρεάζονται ή απειλούνται με ερημοποίηση.

Με τους ορισμούς που δίνονται στο πρώτο αυτό εισαγωγικό μέρος η ερημοποίηση συνδέεται κυρίως με τη μείωση της βιολογικής και οικονομικής παραγωγικότητας του εδάφους στις ξηρές, ημίξηρες και ύφυγρες περιοχές του πλανήτη, αναδεικνύεται η πολυπλοκότητα του φαινομένου, καθώς αυτό εξαρτάται από τη διαπλοκή βιοφυσικών και ανθρωπογενών παραγόντων και η αντιμετώπιση του προβλήματος εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο ανάληψης δράσεων με στόχο τη βιώσιμη ανάπτυξη⁴⁴. Εδώ αναφέρεται και ως βασικός στόχος της Σύμβασης, η ανάπτυξη ολοκληρωμένων πλαισίων πολιτικής για την καταπολέμηση της ερημοποίησης και την επίτευξη της βιώσιμης ανάπτυξης στις πληγείσες περιοχές σε συνδυασμό με το πλαίσιο της Agenda 21⁴⁵. Το πρώτο μέρος περιλαμβάνει και κάποιες αρχές για την εφαρμογή και επίτευξη του προηγούμενου στόχου. Συγκεκριμένα η Σύμβαση αναφέρεται, στο άρθρο 3, στην ανάγκη της συμμετοχής των τοπικών και εθνικών πληθυσμών, στη συνεργασία των μερών σε διαφορετικά επίπεδα και στη συνεργασία με μη κυβερνητικές οργανώσεις⁴⁶.

Το δεύτερο μέρος της Σύμβασης αναφέρεται στους γενικούς όρους υλοποίησής της. Αναφέρεται, αρχικά, στις υποχρεώσεις των μερών, που έχουν να κάνουν με την υιοθέτηση ολοκληρωμένων πολιτικών για την αντιμετώπιση του προβλήματος, με την έμφαση να δίνεται στη διεθνή συνεργασία με στόχο τη βιώσιμη ανάπτυξη, με την ανάγκη εισδοχής της διάστασης της καταπολέμησης της φτώχειας στα πλαίσια της καταπολέμησης της ερημοποίησης και της ξηρασίας με την ενίσχυση της περιβαλλοντικής και οικονομικής συνεργασίας των πληγείσων περιοχών σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο.

⁴⁴ Ιωσηφίδης Θεόδωρος και Λιάρικος Κωνσταντίνος, *Η καταπολέμηση της ερημοποίησης: η διεθνής και η εθνική διάσταση*, στο επιμέλεια - εισαγωγή: Μπεόπουλος Νίκος - Παπαδόπουλος Γ. Απόστολος, *Ερημοποίηση, ανθρώπινη απουσία και στειρότητα των τόπων*, Gutenberg, Αθήνα 2008, σελ. 344

⁴⁵ Άρθρο 2.1 της Σύμβασης <http://www.unccd.int/en/about-the-convention/Pages/Text-Part-I.aspx>, (τελευταία πρόσβαση 15/05/2013 - 19:29)

⁴⁶ Άρθρο 3 της Σύμβασης <http://www.unccd.int/en/about-the-convention/Pages/Text-Part-I.aspx>, (τελευταία πρόσβαση 15/05/2013 - 19:39)

Αναφέρεται, επίσης, στις πρόσθετες, ειδικότερες υποχρεώσεις των χωρών που επηρεάζονται από το πρόβλημα της ερημοποίησης. Οι υποχρεώσεις αυτές έχουν να κάνουν κυρίως με τη χρηματοδότηση των δράσεων και των πολιτικών αντιμετώπισης του προβλήματος, με την προτεραιότητα να δίνεται στις πολιτικές βιώσιμης ανάπτυξης, με έμφαση στους κοινωνικοοικονομικούς παράγοντες που οδηγούν στην ερημοποίηση, με δράσεις για τη διάχυση της πληροφορίας και τη συμμετοχή του τοπικού πληθυσμού στη λήψη αποφάσεων⁴⁷.

Σε αυτό το μέρος της Σύμβασης, περιέχονται και ειδικές υποχρεώσεις των αναπτυσσόμενων χωρών. Οι υποχρεώσεις αυτές σχετίζονται με την οικονομική και χρηματοδοτική υποστήριξη των αναπτυσσόμενων χωρών και ιδιαίτερα των λιγότερο αναπτυσσόμενων εξ αυτών. Εδώ, δίνεται μεγαλύτερη έμφαση στην εύρεση πόρων από τον ιδιωτικό τομέα και τις μη κυβερνητικές οργανώσεις, με στόχο την πρόσβαση των αναπτυσσόμενων χωρών στην αναγκαία γνώση, τεχνολογία και τεχνογνωσία για την καταπολέμηση του προβλήματος⁴⁸.

Το τρίτο μέρος της Σύμβασης αποτελείται από τρία τμήματα που αναφέρονται στα προγράμματα δράσης, στην επιστημονική και τεχνική συνεργασία και στα μέτρα υποστήριξης. Το μέρος αυτό, αποτελείται από δεκατρία άρθρα.

Το άρθρο 9 αναφέρεται σε μια σειρά βασικών προσεγγίσεων σχετικά με τα προγράμματα δράσης για την καταπολέμηση της ερημοποίησης. Αναφέρει ότι οι πληγείσες αναπτυσσόμενες χώρες που αποτελούν μέρη της Σύμβασης, και οποιαδήποτε άλλη χώρα που επηρεάζεται από την ερημοποίηση και είναι μέρος της Σύμβασης, μπορεί να σχεδιάσει και να εφαρμόσει Εθνικό Σχέδιο Δράσης με στόχο την καταπολέμηση της ερημοποίησης και

⁴⁷ Ιωσηφίδης Θεόδωρος και Λιάρικός Κωνσταντίνος, *Η καταπολέμηση της ερημοποίησης: η διεθνής και η εθνική διάσταση*, στο επιμέλεια - εισαγωγή: Μπεόπουλος Νίκος - Παπαδόπουλος Γ. Απόστολος, *Ερημοποίηση, ανθρώπινη απουσία και στειρότητα των τόπων*, Gutenberg, Αθήνα 2008, σελ. 345

⁴⁸ Άρθρα 4 - 8 της Σύμβασης <http://www.unccd.int/en/about-the-convention/Pages/Text-Part-II.aspx> (τελευταία πρόσβαση 17/05/2013 - 18:28)

τον περιορισμό των συνεπειών της ξηρασίας⁴⁹. Το άρθρο 10 αναφέρεται σε αυτά τα Εθνικά Σχέδια Δράσης. Σκοπός των Σχεδίων Δράσης είναι η αποσαφήνιση των βασικών παραγόντων που οδηγούν στο πρόβλημα, σε κάθε χώρα, η κατανομή των ρόλων και των ευθυνών μεταξύ της κυβέρνησης, των τοπικών κοινωνιών και των χρηστών του εδάφους και η διαμόρφωση ειδικών πλαισίων πολιτικής και συγκεκριμένων εθνικών προτεραιοτήτων⁵⁰. Στα δύο επόμενα άρθρα, γίνεται λόγος για τα Περιφερειακά και Υποπεριφερειακά Σχέδια Δράσης αλλά και για την ανάγκη διεθνούς συνεργασίας για την εφαρμογή των όρων της Σύμβασης⁵¹. Το πρώτο τμήμα του τρίτου μέρους της Σύμβασης, ολοκληρώνεται με άρθρα που αναφέρονται στις κοινωνικοοικονομικές, αναπτυξιακές, γεωγραφικές και κλιματικές ιδιαιτερότητες των συμμετεχόντων χωρών⁵².

Στο δεύτερο τμήμα αυτού του μέρους της Σύμβασης γίνεται αναφορά στη συλλογή, επεξεργασία, ανάλυση και ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με το πρόβλημα της ερημοποίησης, στο ρόλο της επιστημονικής έρευνας και στη μεταφορά, υιοθέτηση, προσαρμογή και ανάπτυξη τεχνολογίας και πιο συγκεκριμένα στην ανάγκη προώθησης της συνεργασίας μεταξύ των μερών της UNCCD με στόχο την αποτελεσματική μεταφορά τεχνολογίας και τεχνογνωσίας⁵³.

Το τρίτο τμήμα αυτού του μέρους της Σύμβασης, αναφέρεται σε όρους για την ανάπτυξη ικανοτήτων για την καταπολέμηση της ερημοποίησης, για την εκπαίδευση και τη δημόσια πληροφόρηση. Ιδιαίτερα το άρθρο 19, μιλάει για την ανάπτυξη ικανοτήτων μέσα από τη συμμετοχή όλων των επιπέδων της κοινωνίας, με την ενδυνάμωση της εκπαίδευσης, με τη

⁴⁹ Άρθρο 9 της Σύμβασης <http://www.unccd.int/en/about-the-convention/Pages/Text-Part-III.aspx> (τελευταία πρόσβαση 17/05/2013 - 18:35)

⁵⁰ Άρθρο 10 της Σύμβασης <http://www.unccd.int/en/about-the-convention/Pages/Text-Part-III.aspx> (τελευταία πρόσβαση 17/05/2013 - 18:38)

⁵¹ Άρθρα 11 - 12 της Σύμβασης <http://www.unccd.int/en/about-the-convention/Pages/Text-Part-III.aspx> (τελευταία πρόσβαση 17/05/2013 - 18:41)

⁵² Άρθρα 13 - 15 της Σύμβασης <http://www.unccd.int/en/about-the-convention/Pages/Text-Part-III.aspx> (τελευταία πρόσβαση 17/05/2013 - 18:46)

⁵³ Άρθρα 16 - 18 της Σύμβασης <http://www.unccd.int/en/about-the-convention/Pages/Text-Part-III.aspx> (τελευταία πρόσβαση 17/05/2013 - 18:50)

υιοθέτηση περιβαλλοντικά φιλικών τεχνολογιών και μεθόδων γεωργίας και με τη συνεργασία μεταξύ των Μερών της Σύμβασης. Στη συνέχεια, το άρθρο 20 αναφέρεται στους αναγκαίους οικονομικούς και χρηματοδοτικούς πόρους που απαιτούνται για την εφαρμογή των όρων της Σύμβασης. Οι πόροι αυτοί, θα κινητοποιηθούν από τα αναπτυγμένα κράτη μέλη της Σύμβασης προς τα αναπτυσσόμενα, με την προτεραιότητα να δίνεται στις Αφρικανικές χώρες που αντιμετωπίζουν το πρόβλημα της ερημοποίησης, χωρίς όμως, να παραμελούνται, πληγείσες περιοχές άλλων χωρών. Βέβαια, για να κινητοποιηθούν οι συγκεκριμένοι πόροι, χρειάζονται οι απαραίτητοι μηχανισμοί, οι οποίοι περιγράφονται στο άρθρο 21⁵⁴.

Το τέταρτο μέρος της Σύμβασης αφορά στη δημιουργία θεσμικών μηχανισμών και οργάνων που είναι αναγκαία για την εφαρμογή της Σύμβασης.

Πιο συγκεκριμένα, δημιουργείται το θεσμικό όργανο της Συνόδου των Μερών, το οποίο είναι το ανώτατο όργανο της Σύμβασης. Οι βασικές αρμοδιότητες της Συνόδου περιλαμβάνουν την εποπτεία της εφαρμογής της Σύμβασης, την προώθηση και τη διασφάλιση της ανταλλαγής πληροφοριών, τη δημιουργία άλλων θεσμικών οργάνων, η λειτουργία των οποίων κρίνεται απαραίτητη για την εφαρμογή της Σύμβασης, την παρακολούθηση των εκθέσεων σχετικά με την εφαρμογή της Σύμβασης, την υιοθέτηση διαδικαστικών και χρηματοδοτικών κανόνων, την υιοθέτηση τροποποιήσεων στη Σύμβαση, την έγκριση προγράμματος δραστηριοτήτων και προϋπολογισμού και τη συνεργασία με άλλους διεθνείς ή εθνικούς οργανισμούς ή μη κυβερνητικές οργανώσεις. Επίσης, δημιουργείται μια μόνιμη Γραμματεία με βασικές αρμοδιότητες τη συνολική γραμματειακή και διοικητική υποστήριξη των λειτουργιών των θεσμικών οργάνων που ιδρύονται στα πλαίσια της Σύμβασης. Τέλος, θεσπίζεται μια επιτροπή επιστήμης και τεχνολογίας υπό την αιγίδα της Συνόδου των Μερών, με αρμοδιότητα την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών στη Σύνοδο σχετικά με θέματα επιστημονικής έρευνας και τεχνολογίας για την

⁵⁴ Άρθρα 19 - 21 της Σύμβασης <http://www.unccd.int/en/about-the-convention/Pages/Text-Part-III.aspx> (τελευταία πρόσβαση 17/05/2013 - 19:00)

καταπολέμηση της ερημοποίησης⁵⁵. Μια εκτενέστερη περιγραφή των θεσμικών οργάνων της Σύμβασης θα ακολουθήσει στη συνέχεια.

Το πέμπτο μέρος της Σύμβασης αφορά διαδικαστικά θέματα λειτουργίας των θεσμικών οργάνων, όπως οι διαδικασίες επικοινωνίας και ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των μερών και μεταξύ των μερών και της Συνόδου, στις διαδικασίες επίλυσης διαφορών μεταξύ των μερών, στην υιοθέτηση διαδικασιών και θεσμικών μηχανισμών για τη διευθέτηση ζητημάτων και ερωτήσεων των μερών σε σχέση με την πορεία εφαρμογής της Σύμβασης, στις διαδικασίες τροποποίησης της Σύμβασης και υιοθέτησης νέων παραρτημάτων ή τροποποίησης των υπάρχοντων καθώς και στα δικαιώματα ψήφου των μερών⁵⁶.

Το έκτο μέρος της Σύμβασης αναφέρεται στις τελικές διατάξεις εφαρμογής της Σύμβασης. Αναφέρονται οι όροι επικύρωσης, αποδοχής, έγκρισης και προσχώρησης στη Σύμβαση από τις διάφορες χώρες και από περιφερειακούς οργανισμούς οικονομικής ολοκλήρωσης, στους όρους σχετικά με το χρόνο έναρξης εφαρμογής της Σύμβασης ή αποχώρησης από τη Σύμβαση ενώ καθορίζεται, επίσης, ότι ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών θα είναι ο θεματοφύλακας της Σύμβασης⁵⁷.

Η σύμβαση περιλαμβάνει πέντε περιφερειακά παραρτήματα⁵⁸. Ο βασικός σκοπός αυτών των παραρτημάτων είναι η εξειδίκευση των όρων και των διαδικασιών εφαρμογής της Σύμβασης ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες, τις ανάγκες και τις προτεραιότητες κάθε περιοχής. Τα παραρτήματα καθορίζουν τους ειδικούς σκοπούς και στόχους της Σύμβασης για κάθε περιοχή, περιλαμβάνουν μια περιγραφή των ιδιαιτεροτήτων κάθε περιοχής ως προς τα

⁵⁵ Ιωσηφίδης Θεόδωρος και Λιάρικος Κωνσταντίνος, *Η καταπολέμηση της ερημοποίησης: η διεθνής και η εθνική διάσταση*, στο επιμέλεια - εισαγωγή: Μπεόπουλος Νίκος - Παπαδόπουλος Γ. Απόστολος, *Ερημοποίηση, ανθρώπινη απουσία και στειρότητα των τόπων*, Gutenberg, Αθήνα 2008, σελ. 346-347

⁵⁶ Άρθρα 26 - 32 της Σύμβασης <http://www.unccd.int/en/about-the-convention/Pages/Text-Part-V.aspx> (τελευταία πρόσβαση 17/05/2013 - 19:20)

⁵⁷ Άρθρα 33 - 40 της Σύμβασης <http://www.unccd.int/en/about-the-convention/Pages/Text-Part-VI.aspx> (τελευταία πρόσβαση 17/05/2013 - 19:25)

⁵⁸ Παράρτημα για την Αφρική, Παράρτημα για την Ασία, Παράρτημα για τη Λατινική Αμερική και Καραϊβική, Παράρτημα για τη Βόρεια Μεσόγειο, Παράρτημα για την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη

γεωγραφικά, κλιματικά και κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά και καθορίζουν τρόπους κατάρτισης και εφαρμογής των εθνικών προγραμμάτων δράσης, των κοινών περιφερειακών προγραμμάτων και δραστηριοτήτων, των συνεργασιών και των χρηματοδοτικών πόρων και μηχανισμών⁵⁹.

3.1 ΘΕΣΜΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ

3.1.1. Σύνοδος των Μερών - Conference of the Parties

Η Σύνοδος των Μερών καθιερώθηκε ως το ανώτατο όργανο λήψης αποφάσεων της Σύμβασης, στο οποίο συμμετέχουν όλα τα μέρη της. Οι πρώτες πέντε συναντήσεις της Συνόδου πραγματοποιούνταν σε ετήσια βάση, ενώ από το 2001 και έπειτα η Σύνοδος πραγματοποιείται κάθε δύο χρόνια.

Στη Σύνοδο των Μερών συμμετέχουν οι κυβερνήσεις που έχουν επικυρώσει τη Σύμβαση καθώς και περιφερειακοί οργανισμοί, όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση. Μία από τις βασικές λειτουργίες της Συνόδου είναι η εξέταση των εκθέσεων που υποβάλλονται από τα μέρη, σχετικά με την εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους και την εφαρμογή της Σύμβασης. Στη βάση αυτών των εκθέσεων, η Σύνοδος έχει τη δυνατότητα να υποβάλλει προτάσεις. Έχει, επίσης, τη δυνατότητα να πραγματοποιεί τροποποιήσεις στη Σύμβαση ή να υιοθετεί νέα παραρτήματα. Με αυτόν τον τρόπο, η Σύνοδος καθοδηγεί τη Σύμβαση καθώς οι παγκόσμιες και οι εθνικές ανάγκες μεταβάλλονται διαρκώς.

Πριν από την έναρξη κάθε συνόδου, εκλέγονται ένας Πρόεδρος και εννέα Αντιπρόεδροι, μεταξύ των αντιπροσώπων των μερών. Με αυτόν τον τρόπο, εξασφαλίζεται η ίση γεωγραφική εκπροσώπηση, καθώς κάθε περιοχή εκπροσωπείται στο προεδρείο με δύο αντιπροσώπους.

⁵⁹ Ιωσηφίδης Θεόδωρος και Λιάρικος Κωνσταντίνος, *Η καταπολέμηση της ερημοποίησης: η διεθνής και η εθνική διάσταση*, στο επιμέλεια - εισαγωγή: Μπεόπουλος Νίκος - Παπαδόπουλος Γ. Απόστολος, *Ερημοποίηση, ανθρώπινη απουσία και στειρότητα των τόπων*, Gutenberg, Αθήνα 2008, σελ. 347-348

Ο Πρόεδρος κηρύσσει την έναρξη και τη λήξη κάθε συνόδου, προεδρεύει στις εργασίες της συνόδου, διασφαλίζει την τήρηση των κανόνων και έχει τον απόλυτο έλεγχο της διαδικασίας. Ο Πρόεδρος αντικαθίσταται από έναν Αντιπρόεδρο, εάν προσωρινά απουσιάζει από τις εργασίες της Συνόδου.

Το Προεδρείο της Συνόδου διαδραματίζει σημαντικό ρόλο και εκτός των συνεδριάσεων, καθώς διευθύνει διάφορα ζητήματα που αφορούν την εξέλιξη της Συνόδου των Μερών και τις προετοιμασίες για την επόμενη Σύνοδο. Στο Προεδρείο ανατίθεται και η εποπτεία συγκεκριμένων, πολύ συχνά απαιτητικών και ευαίσθητων καθηκόντων και διαδικασιών που πρέπει να διεκπεραιωθούν στο ενδιάμεσο των Συνόδων⁶⁰.

Για την ενίσχυση της Συνόδου των Μερών, η Σύμβαση δημιούργησε δύο επικουρικά όργανα. Την Επιτροπή για την Επιστήμη και την Τεχνολογία (CST) και την Επιτροπή για την Παρακολούθηση της Εφαρμογής της Σύμβασης (CRIC).

3.1.1.1 Επιτροπή για την Επιστήμη και την Τεχνολογία - Committee on Science and Technology (CST)

Σύμφωνα με το άρθρο 24 της Σύμβασης, η Επιτροπή για την Επιστήμη και την Τεχνολογία αποτελεί επικουρικό όργανο της Συνόδου των Μερών, στην οποία παρέχει πληροφορίες και συμβουλές επιστημονικού και τεχνολογικού ενδιαφέροντος και για θέματα που σχετίζονται με την καταπολέμηση της ερημοποίησης και τον περιορισμό των συνεπειών της ξηρασίας⁶¹. Η CST συνεδριάζει σε συνδυασμό με την κανονική λειτουργία της Συνόδου των Μερών. Η Επιτροπή προορίζεται να είναι διεπιστημονική, ανοιχτή στη συμμετοχή όλων των Μερών και απαρτίζεται από εκπροσώπους των κυβερνήσεων σε σχετικούς τομείς τεχνογνωσίας.

⁶⁰ Ιστοσελίδα Σύμβασης - Σύνοδος των Μερών <http://www.unccd.int/en/about-the-convention/the-bodies/the-cop/Pages/default.aspx> (τελευταία πρόσβαση 30/06/2013 - 11:29)

⁶¹ Άρθρο 24 της Σύμβασης <http://www.unccd.int/en/about-the-convention/Pages/Text-Part-IV.aspx#art24> (τελευταία πρόσβαση 30/06/2013 - 11:40)

Στα πλαίσια του Άρθρου 24, η Σύνοδος των Μερών έχει δημιουργήσει και μια ομάδα ανεξάρτητων ειδικών για βοήθεια προς την Επιτροπή.

Στην Επιτροπή έχουν εκχωρηθεί συμβουλευτικά καθήκοντα, καθήκοντα συγκέντρωσης και ανάλυσης δεδομένων και πληροφοριών, καθήκοντα σχετικά με την τεχνολογία και καθήκοντα αξιολόγησης. Υποβάλλει προτάσεις στη Σύνοδο των Μερών για τρόπους και μεθόδους διευκόλυνσης και ενδυνάμωσης των δικτύων σε τοπικά, εθνικά και άλλα επίπεδα⁶².

3.1.1.2 Επιτροπή για την Παρακολούθηση Εφαρμογής της Σύμβασης - Committee for the Review of the Implementation of the Convention (CRIC)

Στην ένατη Σύνοδο των Μερών, τα μέρη καθιέρωσαν την CRIC ως επικουρικό όργανο της Συνόδου. Οι συναντήσεις της Επιτροπής αυτής πραγματοποιούνται στο ενδιάμεσο των συναντήσεων της Συνόδου των Μερών.

Η Επιτροπή βοηθά τη Σύνοδο στην παρακολούθηση της εφαρμογής της Σύμβασης υπό την αιγίδα και την καθοδήγηση της Συνόδου των Μερών.

Με το πέρασμα των χρόνων, η Επιτροπή έχει υιοθετήσει συστάσεις αναφορικά με την ενδυνάμωση της Σύμβασης σε όλες τις περιοχές. Έχει επισημάνει επανειλημμένα, την ανάγκη τα κράτη μέρη να προωθήσουν και να τυποποιήσουν τη διαδικασία των εκθέσεων της UNCCD, ενώ έχει ζητήσει από τα αναπτυσσόμενα, κυρίως, κράτη να αναπτύξουν ένα

⁶² Ιστοσελίδα Σύμβασης - Επιτροπή για την Επιστήμη και την Τεχνολογία
<http://www.unccd.int/en/about-the-convention/the-bodies/The-CST/Pages/default.aspx> (τελευταία πρόσβαση 30/06/2013 - 11:59)

κατάλληλο περιβάλλον για βιώσιμη διαχείριση της γης και ολοκληρωμένη διαχείριση του ύδατος⁶³.

3.1.2. Γραμματεία - Secretariat

Η δημιουργία μιας μόνιμης Γραμματείας της Σύμβασης προβλέπεται στο άρθρο 23 της UNCCD⁶⁴. Η έδρα της βρίσκεται στη Βόννη της Γερμανίας.

Βασική λειτουργία της Γραμματείας είναι η παροχή υπηρεσιών προς τη Σύνοδο των Μερών και τα επικουρικά της όργανα. Αυτό συνεπάγεται ένα ευρύ πεδίο εργασιών από την προετοιμασία των βασικών εγγράφων μέχρι και υλικοτεχνικές ρυθμίσεις για τις επίσημες συναντήσεις.

Η 10ετής Στρατηγική διευκρινίζει ακόμη περισσότερο τα καθήκοντα της Γραμματείας για την περίοδο 2008-2018. Σύμφωνα με τη Στρατηγική η επιτυχημένη εφαρμογή του στρατηγικού σχεδίου απαιτεί την ενδυνάμωση του ρόλου της Γραμματείας, έτσι ώστε να είναι σε θέση να υποστηρίξει τα μέρη, τη Σύνοδο των Μερών και τα επικουρικά όργανα. Η Γραμματεία αναλαμβάνει ενεργό ρόλο στην ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης, στην ανάπτυξη ικανοτήτων, στη χρηματοδότηση και στη μεταφορά τεχνογνωσίας⁶⁵.

Η Γραμματεία έχει αναπτύξει ένα σχέδιο δράσης για την περίοδο 2012-2015. Βασικός στόχος παραμένει η παροχή υπηρεσιών προς την Σύνοδο των Μερών και τα επικουρικά της

⁶³ Ιστοσελίδα Σύμβασης - Επιτροπή για την Αναθεώρηση της Εφαρμογής της Σύμβασης <http://www.unccd.int/en/about-the-convention/the-bodies/The-CRIC/Pages/default.aspx> (τελευταία πρόσβαση 30/06/2013 - 12:07)

⁶⁴ Άρθρο 23 της Σύμβασης <http://www.unccd.int/en/about-the-convention/Pages/Text-Part-IV.aspx> (τελευταία πρόσβαση 30/06/2013 - 12:12)

⁶⁵ Ιστοσελίδα Σύμβασης - Γραμματεία <http://www.unccd.int/en/about-the-convention/The-Secretariat/Pages/default.aspx> (τελευταία πρόσβαση 30/06/2013 - 12:27)

όργανα αλλά με τρόπο που θα επιτρέπει μια τεκμηριωμένη λήψη αποφάσεων και μια επιτυχημένη δράση στην εφαρμογή της Στρατηγικής. Δίνεται ιδιαίτερη προσοχή:

(α). στην ενίσχυση της πολιτικής δυναμικής: Η ενεργής προώθηση της Σύμβασης, ιδίως συνδέοντας επιστημονικά ευρήματα με τη λήψη πολιτικών αποφάσεων, θα συμβάλλει στην παγκόσμια δέσμευση για μια βιώσιμη διαχείριση του εδάφους.

(β). στη βελτίωση της προόδου εφαρμογής: Η περιφερειακή συνεργασία, η ανταλλαγή πληροφοριών και η στοχευμένη ανάπτυξη ικανοτήτων αποτελούν σημαντικά στοιχεία για την επιτυχημένη καταπολέμηση της ερημοποίησης, της υποβάθμισης του εδάφους και της ξηρασίας⁶⁶.

3.1.3. Παγκόσμιος Μηχανισμός - Global Mechanism (GM)

Ο Παγκόσμιος Μηχανισμός ξεκίνησε τη λειτουργία του τον Οκτώβριο του 1998. Στόχος του, σύμφωνα με το άρθρο 21 της Σύμβασης, είναι να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα και την επάρκεια των υπαρχόντων χρηματοδοτικών μηχανισμών⁶⁷. Ο Μηχανισμός επιδιώκει, επίσης, την προσέλκυση επενδύσεων από νέες χρηματοδοτικές πηγές όπως τα ταμεία για την κλιματική αλλαγή και οι ιδιωτικές επιχειρήσεις.

Ο Παγκόσμιος Μηχανισμός συνεργάζεται με τα κράτη μέρη της Σύμβασης και με άλλους διεθνείς και περιφερειακούς συνεργάτες για την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη κατανόηση των νέων τρόπων χρηματοδότησης και για την μετατροπή της βιώσιμης διαχείρισης του εδάφους σε προτεραιότητα των εθνικών προϋπολογισμών. Αυτό το σημείο μπορεί να αποτελέσει κινητήριο μοχλό για τη μακροπρόθεσμη οικονομική ανάπτυξη, καθώς

⁶⁶ Multi-year workplan for the Secretariat (2012-2015), <http://www.unccd.int/Lists/SiteDocumentLibrary/10YearStrategy/2012%202015%20workplan%20of%20the%20secretariat.pdf> (τελευταία πρόσβαση 30/06/2013 - 12:41)

⁶⁷ Άρθρο 21 της Σύμβασης <http://www.unccd.int/en/about-the-convention/Pages/Text-Part-III.aspx#art21> (τελευταία πρόσβαση 30/06/2013 - 16:19)

παρατηρείται μείωση των χρηματοδοτικών πόρων και μια τάση που ευνοεί τις πολιτικές μείωσης της φτώχειας σε βάρος της διαχείρισης του εδάφους, της γεωργίας, της διαχείρισης των υδάτων και των δασών.

Ενώ ενθαρρύνει το διάλογο και την κινητοποίηση πόρων για τη βιώσιμη διαχείριση του εδάφους σε εθνικά επίπεδα, ο GM δημιουργεί συνεργασίες με οντότητες σε όλους τους τομείς από τη γεωργία, το περιβάλλον και τη δασοκομία μέχρι το εμπόριο. Η κατανόηση των διαδικασιών των εθνικών προϋπολογισμών και η συνεργασία μέσα σε αυτά τα πλαίσια δίνει πρόσβαση σε διεθνή χρηματοδότηση, κινητοποιώντας έτσι αποτελεσματικά τόσο εσωτερικούς όσο και διεθνείς πόρους για την εφαρμογή των στόχων.

Ο Μηχανισμός και οι εταίροι του έχουν αναπτύξει την έννοια των "ολοκληρωμένων χρηματοδοτικών στρατηγικών" έτσι ώστε να επιτύχουν επενδυτικά πλαίσια για τη βιώσιμη διαχείριση του εδάφους, αντλώντας πόρους από εσωτερικές, εξωτερικές και γενικά καινοτόμες χρηματοδοτικές πηγές, καθώς και από θεσμικά όργανα και μηχανισμούς.

Η εφαρμογή αυτής της ολοκληρωμένης χρηματοδοτικής στρατηγικής θα πρέπει τελικά να οδηγήσει σε ένα περιβάλλον που θα επιτρέψει σε ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο για τη βιώσιμη διαχείριση του εδάφους, να αποκτήσει αρκετούς πόρους για την εφαρμογή του.

Η ολοκληρωμένη χρηματοδοτική στρατηγική βασίζεται στα Εθνικά Σχέδια Δράσης και σε άλλα σχετικά προγράμματα, που σκιαγραφούν τα απαραίτητα μέτρα για την καταπολέμηση της ερημοποίησης και της υποβάθμισης του εδάφους.

Και ενώ ο Παγκόσμιος Μηχανισμός ασχολείται με χρηματοδοτικά ζητήματα, συνεργάζεται και με άλλους οργανισμούς, όπως ο Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας των ΗΕ, το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα του ΟΗΕ και η Παγκόσμια Τράπεζα για την ανάλυση όλων των παραγόντων (πολιτικών, νομικών, θεσμικών) που μπορεί να δημιουργούν εμπόδια στην κινητοποίηση χρηματοδοτικών πόρων⁶⁸.

⁶⁸ Ιστοσελίδα Σύμβασης - Παγκόσμιος Μηχανισμός <http://www.unccd.int/en/about-the-convention/The-Global-Mechanism/Pages/default.aspx> (τελευταία πρόσβαση 30/06/2013 - 16:59)

3.1.4. Παγκόσμιο Ταμείο Περιβάλλοντος - Global Environment Facility (GEF)

Το Παγκόσμιο Ταμείο Περιβάλλοντος ιδρύθηκε το 1991, ενώνει 182 κράτη μέλη και συνεργάζεται με διεθνείς οργανισμούς, μη κυβερνητικές οργανώσεις και με τον ιδιωτικό τομέα, με στόχο την αντιμετώπιση παγκόσμιων περιβαλλοντικών προβλημάτων. Σήμερα, το Ταμείο είναι ο μεγαλύτερος χρηματοδότης προγραμμάτων για τη βελτίωση του παγκόσμιου περιβάλλοντος.

Το 2002, η Παγκόσμια Σύνοδος για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη ζήτησε από το Ταμείο να γίνει ο χρηματοδοτικός μηχανισμός της Σύμβασης. Τον Οκτώβριο του 2002, το Ταμείο αποφάσισε να εξελιχθεί στον χρηματοδοτικό μηχανισμό της Σύμβασης, εάν συμφωνούσαν και όλα τα κράτη μέλη της UNCCD. Στη έκτη Σύνοδο των Μερών, τα κράτη μέλη αποδέχθηκαν το νέο ρόλο του Ταμείου, γεγονός που αποτυπώνεται και στην έκτη απόφαση της έκτης Συνόδου των Μερών.

Το Ταμείο, ως χρηματοδοτικός μηχανισμός της Σύμβασης, συνεισφέρει άμεσα τόσο στην εφαρμογή της Σύμβασης όσο και στην εφαρμογή της 10ετούς Στρατηγικής⁶⁹.

3.2. ΕΘΝΙΚΑ, ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΚΑΙ ΥΠΟΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΔΡΑΣΗΣ

Τα Εθνικά Σχέδια Δράσης (National Action Programmes - NAPs) είναι τα βασικά εργαλεία εφαρμογής της Σύμβασης, τα οποία συχνά υποστηρίζονται από σχέδια δράσης σε περιφερειακό και υποπεριφερειακό επίπεδο (Regional Action Programmes - RAPs και Sub-regional Action Programmes - SRAPs).

Τα Εθνικά Σχέδια Δράσης, σχεδιάζονται μέσα από μια συμμετοχική διαδικασία στην οποία περιλαμβάνονται πολλά ενδιαφερόμενα μέρη, όπως τα αρμόδια κυβερνητικά όργανα και

⁶⁹ Ιστοσελίδα Σύμβασης - Παγκόσμιο Ταμείο Περιβάλλοντος <http://www.unccd.int/en/about-the-convention/GEF/Pages/default.aspx> (τελευταία πρόσβαση 30/06/2013 - 13:00)

υπηρεσίες, επιστημονικοί οργανισμοί και τοπικές κοινωνίες. Τα Σχέδια αυτά περιγράφουν τα πρακτικά βήματα και τα πρακτικά μέτρα που πρέπει να παρθούν για να αντιμετωπιστεί η ερημοποίηση σε συγκεκριμένα οικοσυστήματα.

Η Σύμβαση καλεί όλα τα επηρεαζόμενα κράτη μέρη, να εναρμονίσουν τα σχέδια δράσης τους, καθώς και όλα τα κείμενα που σχετίζονται με την εφαρμογή της Σύμβασης, με την 10ετή Στρατηγική για την Εφαρμογή της Σύμβασης. Από τη στιγμή που υιοθετήθηκε η Στρατηγική το 2007, πολλά επηρεαζόμενα κράτη ξεκίνησαν αυτή τη διαδικασία εναρμόνισης⁷⁰.

3.3. ΤΑ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

Οι στόχοι της Σύμβασης, εφαρμόζονται κυρίως σε εθνικό επίπεδο ενώ σημαντικό ρόλο έχουν και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε μιας περιφέρειας. Η εφαρμογή της Σύμβασης καθορίζεται μέσα από τα πέντε παραρτήματα που αναφέρονται σε πέντε περιφέρειες, όπως αυτές έχουν καθοριστεί από την ίδια τη Σύμβαση. Τα παραρτήματα αυτά αφορούν την εφαρμογή της Σύμβασης στην Αφρική (Παράρτημα 1), στην Ασία (Παράρτημα 2), στη Λατινική Αμερική και Καραϊβική (Παράρτημα 3), στη Βόρεια Μεσόγειο (Παράρτημα 4) και στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη (Παράρτημα 5). Στα παραρτήματα αυτά καθορίζονται οι στόχοι και οι προτεραιότητες, ενώ καθορίζεται και το πλαίσιο περιφερειακών προγραμμάτων δράσης και προγραμμάτων για συγκεκριμένες περιοχές εντός των περιφερειών.

⁷⁰ Ιστοσελίδα Σύμβασης - Εθνικά, περιφερειακά και υποπεριφερειακά σχέδια δράσης
<http://www.unccd.int/en/about-the-convention/Action-programmes/Pages/default.aspx> (τελευταία πρόσβαση 24/06/2013 - 11:24)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΤΟΥ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

Τις τελευταίες δεκαετίες, κοινωνικοί επιστήμονες έχουν παρατηρήσει σημαντικές αλλαγές στο ρόλο της κυβέρνησης σε σχέση με τις κοινωνικοοικονομικές αλλαγές. Παράδειγμα αποτελεί η αλλαγή από μια κρατοκεντρική κυβέρνηση, σε ένα είδος διακυβέρνησης που αναγνωρίζει τη συνεισφορά όλων των επιπέδων της διακυβέρνησης (παγκόσμιο, διεθνές, περιφερειακό, τοπικό) καθώς και το ρόλο του ιδιωτικού τομέα, των μη κυβερνητικών παραγόντων και της κοινωνίας των πολιτών. Με άλλα λόγια, η παγκόσμια διακυβέρνηση περιγράφει την παγκόσμια πολιτική, η οποία δεν περιορίζεται πλέον στα σύνορα των κρατών, αλλά χαρακτηρίζεται από μεγαλύτερη συμμετοχή παραγόντων που μέχρι τώρα ήταν ενεργοί σε τοπικά επίπεδα. Η εμφάνιση αυτής της νέας μορφής διακυβέρνησης, μπορεί να αποδοθεί στην ανάγκη για τη δημιουργία νέων θεσμών, που θα αντιμετωπίσουν τα περισσότερο πολύπλοκα προβλήματα της σημερινής κοινωνίας, ανάμεσα στα οποία βρίσκονται και οι παγκόσμιοι περιβαλλοντικοί κίνδυνοι⁷¹.

Τα περιβαλλοντικά ζητήματα είναι αυτά που εξηγούν με τον καλύτερο τρόπο την πολυπλοκότητα και τη διασύνδεση του σύγχρονου κόσμου. Με το πέρασμα των χρόνων έχουν εξελιχθεί από ασήμαντες οχλήσεις, σε σοβαρούς κινδύνους για την υγεία και παγκόσμιες ανησυχίες. Τα σύγχρονα περιβαλλοντικά προβλήματα δεν απαιτούν μόνο εξειδικευμένη γνώση για εξειδικευμένα ζητήματα αλλά και συντονισμό και συνεργασία ανάμεσα σε όλα τα κράτη του πλανήτη⁷².

Η ανάγκη για παγκόσμια δράση για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος είναι ένα σχετικά πρόσφατο φαινόμενο. Η ευρύτερη ευαισθητοποίηση της κοινωνίας για τα προβλήματα που σχετίζονται με το παγκόσμιο περιβάλλον και για την ανάγκη

⁷¹ Kannan A., *Global environmental governance and desertification*, Concept publishing company, 2012, p. 25

⁷² Ivanova Maria and Jennifer Roy, *The architecture of global environmental governance: pros and cons of multiplicity*, in Swart, Lydia and Estelle Perry, *Global environmental governance: perspectives on current debates*, New York: Centre for UN reform, 2007, p. 48

συντονισμένης πολυμερούς δράσης για την αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων δεν ήταν εμφανής ακόμα και πριν μερικά χρόνια. Η ευρύτερη διάδοση των πληροφοριών για τις αυξανόμενες περιβαλλοντικές προκλήσεις, ήταν αυτή που δημιούργησε μια ευρύτερη ανησυχία.

Η παγκόσμια περιβαλλοντική διακυβέρνηση αποτελείται από ποικίλες θεσμικές συμφωνίες στις οποίες συμμετέχουν εθνικές κυβερνήσεις, διεθνείς και περιφερειακοί οργανισμοί, κυβερνητικές υπηρεσίες και μη κυβερνητικές οργανώσεις - σε μερικές από τις οποίες, κυβερνήσεις συμμετέχουν άμεσα ή έμμεσα. Εάν "δέσουμε" όλο αυτό το σύστημα σε ένα σώμα, τότε προκύπτει ένα σύνολο συμφωνιών και ρυθμίσεων, που κυμαίνονται από ανεπίσημες εκφράσεις εθνικού ενδιαφέροντος μέχρι και συμφωνίες νομικά δεσμευτικές που υπάγονται στο διεθνές δίκαιο⁷³.

4.1. ΕΡΗΜΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

Η αντιμετώπιση της ερημοποίησης είναι ένα από τα πεδία δράσης της παγκόσμιας διακυβέρνησης. Τα αυξημένα επίπεδα της ερημοποίησης παρατηρούνται σε πολλές περιοχές, όπως αποδεικνύεται και από την υποβάθμιση και την εξάντληση των φυσικών πόρων, την έλλειψη και την κακή ποιότητα του νερού, την πτώση της παραγωγικότητας και τη μείωση των καλλιεργειών. Η ερημοποίηση εμφανίζεται και από τις κινήσεις των αμμόλοφων και την αλλοίωση της φυτοκάλυψης.

Μια μεγάλη ξηρασία που έπληξε την περιοχή του Σάχελ από το 1969 μέχρι το 1973, προκάλεσε καταστροφικές ζημιές στη βλάστηση του εδάφους, στην κτηνοτροφία και δημιούργησε μεταναστευτικό κύμα από την κατεστραμμένη γη. Αυτή η ξηρασία κίνησε την παγκόσμια ανησυχία. Οι κυβερνήσεις των πληττόμενων χωρών σχημάτισαν μια διακυβερνητική επιτροπή για τον έλεγχο της ξηρασίας στην περιοχή έτσι ώστε να

⁷³ Kannan A., Global environmental governance and desertification, Concept publishing company, 2012, p. 26

κινητοποιήσουν και να συντονίσουν τη βοήθεια στις περιοχές που χτυπήθηκαν από την ξηρασία, ενώ ταυτόχρονα, ο ΟΗΕ δημιούργησε ένα γραφείο⁷⁴ για να συντονίσει τις κινήσεις του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών. Αργότερα, η ξηρασία επεκτάθηκε πιο ανατολικά, απειλώντας μια ευρύτερη περιοχή που εκτείνεται από τις ακτές του Ατλαντικού μέχρι και την Ερυθρά Θάλασσα και το Κέρασ της Αφρικής. Μέχρι το 1984, 20 Αφρικανικές χώρες βρίσκονταν σε κατάσταση λιμού.

Λόγω της παγκόσμιας εμβέλειας του φαινομένου της ερημοποίησης και των πιθανών επιπτώσεων του στους ανθρώπους, τα Ηνωμένα Έθνη έχουν αναλάβει ηγετικό ρόλο στη δημιουργία ενός διεθνούς πλαισίου για τη μελέτη και επίλυση του προβλήματος. Το 1974, η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ, μέσα από το ψήφισμα 3202⁷⁵ πρότεινε η διεθνής κοινότητα να λάβει άμεσα μέτρα για την αντιμετώπιση της ερημοποίησης και για το σχεδιασμό ενός προγράμματος οικονομικής ανάπτυξης για τις επηρεαζόμενες περιοχές. Επίσης, η UNESCO, το UNDP και το UNEP, έδωσαν μεγάλη έμφαση στην ανάγκη λήψης μέτρων για τον έλεγχο της ερημοποίησης.

Το 1977 πραγματοποιήθηκε στην Κένυα η Σύνοδος του ΟΗΕ για την Ερημοποίηση, με τη συμμετοχή περίπου 100 χωρών, οι οποίες συγκεντρώθηκαν για να συζητήσουν ένα από τα πιο σημαντικά περιβαλλοντικά προβλήματα του πλανήτη. Από τη Σύνοδο προέκυψε το Σχέδιο Δράσης⁷⁶ για την καταπολέμηση της ερημοποίησης, το οποίο προτείνει 28 μέτρα που μπορούν να πάρουν εθνικοί, περιφερειακοί και διεθνείς οργανισμοί για να σταματήσουν την υποβάθμιση του εδάφους σε ολόκληρο τον κόσμο.

Το 1984, το UNEP προχώρησε σε αξιολόγηση του Σχεδίου Δράσης, προσπάθεια που έπεσε στο κενό καθώς καμία χώρα δεν προσφέρθηκε να δώσει στοιχεία. Μια δεύτερη προσπάθεια πραγματοποιήθηκε ένα χρόνο μετά από το UNEP και το FAO, ενώ μια τρίτη προσπάθεια πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια των προετοιμασιών για τη Σύνοδο του Ρίο το

⁷⁴ United Nations Sahelian Office

⁷⁵ Resolution adopted by the General Assembly 3202 (S-VI). Programme of Action on the Establishment of a New International Economic Order, A/RES/S-6/3202. 1 May 1974

⁷⁶ Plan of Action

1992. Το 1991, το UNEP συμπέρανε πως το πρόβλημα της υποβάθμισης του εδάφους σε ξηρές, ημίξηρες και ύφυγρες περιοχές έχει εντατικοποιηθεί, αν και υπήρχαν μερικά τοπικά παραδείγματα επιτυχίας.

Η Σύνοδος της Γης, που πραγματοποιήθηκε στο Ρίο της Βραζιλίας το 1992, επανεξέτασε την πρόοδο του ζητήματος. Η Σύνοδος υποστήριξε μια νέα, ολοκληρωμένη προσέγγιση στο πρόβλημα. Ζητήθηκε από τον ΟΗΕ να υιοθετήσει μια Σύμβαση, ένα πλαίσιο δράσης σχεδιασμένο να καθιερώνει προγράμματα για την αντιμετώπιση της υποβάθμισης των άνυδρων περιοχών σε όλο τον κόσμο, και κυρίως στις ξηρές, ημίξηρες και ύφυγρες περιοχές. Η Σύμβαση για την Καταπολέμηση της Ερημοποίησης υιοθετήθηκε το 1994. Μια αξιοσημείωτη επίπτωση που σχετίζεται με τον επείγον χαρακτήρα της Σύμβασης, είναι ο χαρακτηρισμός της ως συνθήκη βιώσιμης ανάπτυξης, παρά ως περιβαλλοντική συνθήκη υπό τη στενή έννοια του όρου.

Η Σύμβαση παρέχει έναν κώδικα καλών πρακτικών για τη διαχείριση των άνυδρων περιοχών από τις κυβερνήσεις των επηρεαζόμενων περιοχών αλλά και από άλλους παράγοντες όπως, οι τοπικοί καλλιεργητές, οι μη κυβερνητικές οργανώσεις, οι κυβερνήσεις, οι διεθνείς οργανισμοί, οι χρηματοδοτικές υπηρεσίες και δωρητρίες χώρες από το βορρά.

Ως εκ τούτου, η Σύμβαση είναι ένα πολυεπίπεδο εργαλείο, νομικά δεσμευτικό που καθιερώνει ένα πλαίσιο ανάπτυξης Εθνικών, Περιφερειακών και Υποπεριφερειακών Σχεδίων Δράσης και ένα πλαίσιο διεθνούς συνεργασίας. Προσφέρει, επίσης, την ευκαιρία να δημιουργηθούν συνεργασίες και σύνδεσμοι με άλλες περιβαλλοντικές και κοινωνικοοικονομικές συμφωνίες, συμπεριλαμβανομένου της Σύμβασης Πλαίσιο για την Κλιματική Αλλαγή και της Σύμβασης για τη Βιολογική Ποικιλομορφία, καθώς και άλλες περιφερειακές συμφωνίες⁷⁷.

Μετά από αρκετά χρόνια διαπραγματεύσεων, τα κράτη δημιούργησαν ένα διεθνές θεσμικό πλαίσιο, στο οποίο περιλαμβάνεται και ένα όργανο λήψης αποφάσεων, η Σύνοδος των

⁷⁷ Kannan A., Global environmental governance and desertification, Concept publishing company, 2012, p. 36-37

Μερών⁷⁸, μια μόνιμη Γραμματεία, και ένα πλήθος επιτροπών που συντονίζουν τις δραστηριότητες και οργανώνουν τις Συνόδους των Μερών. Επιπλέον, καθορίζεται και ένας μηχανισμός συμμόρφωσης και κυρώσεων⁷⁹.

Βασικό στοιχείο για τη λειτουργία του διεθνούς περιβαλλοντικού καθεστώτος και για τη χάραξη πολιτικής, είναι οι στόχοι και οι αρχές που περιλαμβάνονται στη UNCCD, οι οποίοι αποφασίζονται σε επίπεδο Συνόδου των Μερών και στη συνέχεια μεταφέρονται σε επίπεδο εθνικής πολιτικής (με τη μορφή των Εθνικών Σχεδίων Δράσης) αλλά και σε περιφερειακό επίπεδο (με τα Περιφερειακά Σχέδια Δράσης). Το περιφερειακό επίπεδο αποτελεί στρατηγικό σημείο στο σχεδιασμό και στη λειτουργία της Σύμβασης.

Η Σύμβαση για την Ερημοποίηση μπορεί να περιγραφεί ως ένα συνηθισμένο καθεστώς. Όμως, σε αντίθεση με αυτό το αρκετά απλό θεσμικό οικοδόμημα, η Σύμβαση χρησιμοποιεί ευρέως τη συμμετοχική διαδικασία λήψης αποφάσεων, αποδέχεται την αποκέντρωση ως θεμελιώδη πολιτικό στόχο και χρησιμοποιεί την τοπική γνώση. Το στοιχείο της βιώσιμης ανάπτυξης λειτουργεί ως ομπρέλα για όλα αυτά τα στοιχεία. Στην πραγματικότητα, η Σύμβαση θα μπορούσε να θεωρηθεί η πρώτη Σύμβαση από μια σειρά συμβάσεων νέας γενιάς στη μετά - Ρίο εποχή, που μπορεί να χαρακτηριστεί ως "καθεστώς βιώσιμης ανάπτυξης".⁸⁰

Η Σύμβαση παρέχει έναν λεπτομερή και ολοκληρωμένο οδικό χάρτη για την καταπολέμηση της ερημοποίησης και θεωρείται σημαντική για δύο λόγους. Πρώτον, η σημασία και ο συμπληρωματικός ρόλος του διοικητικού συστήματος ξεχωρίζει. Δεύτερον, παρέχει ένα ευρύ πλαίσιο και μια νέα στρατηγική για τη βελτίωση της διοικητικής αποδοτικότητας σε σχέση με την αντιμετώπιση της ερημοποίησης.

⁷⁸ Conference of the Parties

⁷⁹ Chasek, Pamela S., and Elisabeth Corell, *Addressing desertification at the International Level: the institutional system*, in J. F. Reynolds and D. M. Stafford Smith eds., *Global Desertification: Do Humans Cause Deserts?*, Dahlem University Press, 2002, p. 278

⁸⁰ Corell Elisabeth, *The Negotiable Desert: Expert Knowledge in the Negotiations of the Convention to Combat Desertification*, Linköping University, 1999, p.20

Οι χώρες που επηρεάζονται από το φαινόμενο της ερημοποίησης εφαρμόζουν τη Σύμβαση μέσα από το σχεδιασμό και την εφαρμογή Εθνικών, Περιφερειακών και Υποπεριφερειακών Σχεδίων Δράσης. Τα σχέδια αυτά αποτελούν τον πυρήνα της Σύμβασης. Τα σχέδια δράσης αναπτύσσονται μετά από διαβουλεύσεις ανάμεσα στις επηρεαζόμενες χώρες, σε διακυβερνητικούς οργανισμούς και μη κυβερνητικές οργανώσεις. Οι διαδικασίες αυτές θα βελτιώσουν τον αποτελεσματικό συντονισμό στην εφαρμογή των σχεδίων.

Ένα Εθνικό Σχέδιο Δράσης συνιστά το εννοιολογικό και νομικό πλαίσιο για την εφαρμογή της Σύμβασης σε εθνικά και τοπικά επίπεδα. Το Άρθρο 10 της Σύμβασης, κάνει λόγο για τους στόχους, το σχεδιασμό και την εφαρμογή των Εθνικών Σχεδίων Δράσης. Βασικός στόχος των σχεδίων είναι η αναγνώριση των παραγόντων που συμβάλλουν στην ερημοποίηση και η εύρεση των πρακτικών μέτρων που είναι απαραίτητα για την καταπολέμηση του φαινομένου. Στα Εθνικά Σχέδια Δράσης εξειδικεύεται ο διακριτός ρόλος των κυβερνητικών οργάνων, των τοπικών κοινωνιών και των χρηστών της γης. Το Άρθρο 10(e) αποτυπώνει την ανάγκη για την εισαγωγή ριζικών μεταρρυθμίσεων στο διοικητικό μηχανισμό, έτσι ώστε να γίνει πιο εύκολη η συνεργασία και ο συντονισμός ανάμεσα σε όλες τις υπηρεσίες. Το Άρθρο 10(f) δίνει το δικαίωμα στις κυβερνήσεις να δημιουργήσουν τον κατάλληλο μηχανισμό, ο οποίος θα διασφαλίζει τη συμμετοχή της κοινωνίας στο σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση των προγραμμάτων που σχετίζονται με την ερημοποίηση.

Η Σύμβαση, αναγνωρίζει, επίσης, την ανάγκη για αποτελεσματική συνεργασία ανάμεσα στην κυβέρνηση και τους πολίτες, για την καταπολέμηση του ζητήματος. Αυτό σημαίνει ότι ο διοικητικός μηχανισμός θα πρέπει να εργάζεται μαζί με την κοινωνία, σε διάφορα επίπεδα για το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα⁸¹.

⁸¹ Kannan A., Global environmental governance and desertification, Concept publishing company, 2012, p. 38

4.2. Η 10ΕΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗ ΚΑΙ Η ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ ΤΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΔΡΑΣΗΣ

Η Σύμβαση τέθηκε σε ισχύ το 1996, ως αποτέλεσμα παγκόσμιας αναγνώρισης της ανάγκης για συντονισμένη δράση, μέσα από ένα διαπραγματευτικό όργανο, που θα αντιμετωπίζει τόσο τις φυσικές και ανθρώπινες αιτίες της ερημοποίησης, όσο και τις περιβαλλοντικές και κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις της. Κατά την πρώτη δεκαετία εφαρμογής της, η δέσμευση των αναπτυγμένων και των αναπτυσσόμενων κρατών μερών απέναντι στην UNCCD διακυμάνθηκε και πολλές φορές απέτυχε να φτάσει στο απαραίτητο επίπεδο εμπλοκής για την επίτευξη μόνιμων επιπτώσεων στις επηρεαζόμενες περιοχές. Η δέσμευση αυτή έπρεπε να ανανεωθεί για να αναζωογονήσει τη Σύμβαση.

Στην έκτη Σύνοδο των Μερών, τα κράτη μέρη ζήτησαν από μια ομάδα ελέγχου του ΟΗΕ⁸² να πραγματοποιήσει μια συνολική έκθεση για τη Γραμματεία της UNCCD, σχετικά με την πορεία εφαρμογής της Σύμβασης. Η έκθεση παρουσιάστηκε στα κράτη μέρη κατά τη διάρκεια των εργασιών της έβδομης Συνόδου των Μερών ενώ η διεξοδική εξέταση της αποφασίστηκε να πραγματοποιηθεί στο ενδιάμεσο διάστημα μεταξύ της έβδομης και της όγδοης Συνόδου των Μερών. Για το σκοπό αυτό, η Σύνοδος αποφάσισε τη δημιουργία μιας Διακυβερνητικής Ομάδας Εργασίας⁸³, η οποία είχε καθήκον, αρχικά την ανάλυση της έκθεσης του ΟΗΕ και στη συνέχεια τη δημιουργία ενός 10ετούς στρατηγικού πλαισίου που θα διευκόλυνε την εφαρμογή της Σύμβασης.

Το 2007 παρουσιάστηκε το 10ετές Στρατηγικό Σχέδιο και Πλαίσιο για την Εφαρμογή της UNCCD για την περίοδο 2008-2018.

Η Στρατηγική οραματίζεται τη δημιουργία ενός κόσμου όπου η τάση προς την ερημοποίηση και την υποβάθμιση του εδάφους θα αντιστραφεί, και οι συνέπειες της ξηρασίας και της μεταβλητότητας του κλίματος θα περιοριστούν. Στόχος της Στρατηγικής, είναι η

⁸² UN Joint Inspection Unit

⁸³ Intersessional Intergovernmental Working Group

συνεισφορά της στη βιώσιμη ανάπτυξη μέσα από τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των λαών και της οικονομικής ευημερίας και μέσα από την προστασία του περιβάλλοντος σε τοπικό και παγκόσμιο επίπεδο.

Η Στρατηγική παρέχει ένα παγκόσμιο πλαίσιο που υποστηρίζει την ανάπτυξη και την εφαρμογή εθνικών και περιφερειακών πολιτικών, προγραμμάτων και μέτρων για την αντιστροφή των επιπτώσεων της ερημοποίησης και της υποβάθμισης του εδάφους, των συνεπειών της ξηρασίας και της μεταβλητότητας του κλίματος μέσα από την τεχνολογικά και επιστημονική υπεροχή, τον καθορισμό προτύπων και την κινητοποίηση πόρων.

Για την επίτευξη του οράματός της, η Στρατηγική έχει θέσει δύο στρατηγικούς στόχους⁸⁴:

Πρώτο στρατηγικό στόχο αποτελεί η διατήρηση και, όπου είναι δυνατόν, η αύξηση των τοπικών και παγκόσμιων πλεονεκτημάτων, που σχετίζονται με το έδαφος, μέσα από τη βιώσιμη διαχείριση του εδάφους και των υδάτων, έτσι ώστε να βελτιωθεί η ευημερία των ανθρώπων και των οικοσυστημάτων.

Στα πλαίσια αυτού του πρώτου στρατηγικού στόχου, αναμένονται οι ακόλουθες, μακροπρόθεσμες επιπτώσεις. Πρώτον, αναμένεται η διατήρηση της παραγωγικότητας του εδάφους με έναν βιώσιμο τρόπο που θα ευνοεί τις συνθήκες διαβίωσης. Δεύτερον, τα αγαθά και οι υπηρεσίες που προσφέρει το οικοσύστημα, θα διαχειρίζονται και θα διατηρούνται σε βιώσιμα επίπεδα ενώ θα δημιουργηθούν πλεονεκτήματα για τους επηρεαζόμενους πληθυσμούς και τις επηρεαζόμενες οικονομίες. Τρίτον, θα δημιουργηθούν πλεονεκτήματα παγκοσμίου επιπέδου, μέσα από την προστασία των υδάτινων πόρων και των πόρων του εδάφους, συνεισφέροντας, έτσι, στη διατήρηση της βιοποικιλότητας και στον περιορισμό των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής. Τέταρτον, οι κάτοικοι περιοχών που επηρεάζονται από την υποβάθμιση του εδάφους, θα αποκτήσουν μια διαφοροποιημένη βάση διαβίωσης αλλά και εισόδημα που θα προκύπτει από κατάλληλες μεθόδους χρήσης της γης.

⁸⁴ Ten-Year Strategic Plan and Framework to Enhance the Implementation of the UNCCD (2008-2018), Revised draft prepared for IIWG 3 by Unisfera and IECN, 6 April 2007.

Δεύτερος στρατηγικός στόχος είναι ο περιορισμός των συνεπειών της ξηρασίας, της μεταβλητότητας του κλίματος και της κλιματικής αλλαγής μέσα από τη λήψη μέτρων ετοιμότητας και προσαρμογής για τη μείωση της ανθρώπινης και κλιματικής ευπάθειας.

Στα πλαίσια του δεύτερου στρατηγικού στόχου αναμένονται τέσσερις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις. Πρώτον, αναμένεται η μείωση του βαθμού ευπάθειας των υδάτινων πόρων, του εδάφους και του οικοσυστήματος στην κλιματική αλλαγή και στην ξηρασία, μέσα από την εφαρμογή επιτυχημένων πρακτικών σχετικά με τη χρήση του νερού και του εδάφους. Δεύτερον, η κοινωνικοοικονομική και περιβαλλοντική ευπάθεια των επηρεαζόμενων πληθυσμών στην κλιματική αλλαγή και στην ξηρασία μειώνεται μέσα από τη βελτίωση των προσαρμοστικών ικανοτήτων. Τρίτον, θα δημιουργηθούν πλεονεκτήματα λόγω της βελτιωμένης προσαρμοστικότητας του εδάφους και των υδάτινων πόρων στην κλιματική αλλαγή. Τέταρτον, θα υπάρξουν συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης για την υποστήριξη των επηρεαζόμενων περιοχών.

Για να υποστηριχθεί όλο αυτό το όραμα και για να πραγματοποιηθούν οι στρατηγικοί στόχοι, η 10ετή Στρατηγική υιοθετεί πέντε επιχειρησιακούς στόχους, που καθοδηγούν τη δράση όλων των εμπλεκόμενων μερών της UNCCD.

1. Συντονισμός και υποστήριξη ενός παγκόσμιου δικτύου επιστημονικής και τεχνολογικής αριστείας και η ανάπτυξη ενός αποτελεσματικού συστήματος ανταλλαγής πληροφοριών και γνώσεων για τη διαχείριση της γνώσης σε όλα τα επίπεδα. Με αυτόν τον τρόπο, η UNCCD αναμένεται να καθιερωθεί ως αρχή επιστημονικής και τεχνολογικής υπεροχής αναφορικά με τη βιώσιμη διαχείριση του εδάφους. Η ανάπτυξη αυτού του συστήματος, θα βοηθήσει στην παρατήρηση των τάσεων της υποβάθμισης του εδάφους και στην ταυτοποίηση των περιοχών με το μεγαλύτερο πρόβλημα. Τέλος, θα βελτιωθεί η γνώση των αλληλεπιδράσεων ανάμεσα σε κοινωνικοοικονομικούς παράγοντες (όπως είναι η φτώχεια και η μετανάστευση) και πολιτικά πλαίσια.

2. Ανάπτυξη και εφαρμογή πολιτικών προτύπων σε τομείς τοπικού, εθνικού και διεθνούς επιπέδου. Έτσι, θα καταφέρουν να αναθεωρηθούν τα Εθνικά Σχέδια Δράσης και να μετατραπούν σε στρατηγικά σχέδια που θα παράγουν αποτελέσματα, τα επηρεαζόμενα κράτη μέρη θα ενσωματώσουν τα Εθνικά Σχέδια σε επιμέρους τομεακές στρατηγικές και θα

ενδυναμωθεί η λειτουργική συνεργασία ανάμεσα σε όλα τα προγράμματα και τα σχέδια δράσης που σχετίζονται με τον περιορισμό των συνεπειών και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, με τη βιοποικιλότητα και με την ερημοποίηση.

3. Ανάπτυξη και εφαρμογή αποτελεσματικών αναπτυξιακών στρατηγικών με την υποστήριξη των απαραίτητων επενδύσεων σε τοπικό και εθνικό επίπεδο. Θα εφαρμοστούν καινοτόμες προσεγγίσεις για την υποστήριξη και ανάπτυξη ικανοτήτων σε επηρεαζόμενες κοινότητες και χώρες. Οι απαραίτητες ικανότητες θα ταυτοποιηθούν από εθνικά μέσα και θα ενσωματωθούν στα Εθνικά Σχέδια Δράσης. Οι επενδύσεις που θα πραγματοποιηθούν, θα γίνουν για την υποστήριξη της ανάπτυξης και τη δημιουργία ικανοτήτων βιώσιμης διαχείρισης του εδάφους.

4. Παγκόσμια δέσμευση για μια βιώσιμη διαχείριση του εδάφους και των υδάτων, έτσι ώστε να αντιστραφούν και να αντιμετωπιστούν οι συνέπειες της ερημοποίησης και της υποβάθμισης του εδάφους καθώς και να μειωθεί ο βαθμός ευπάθειας στην κλιματική αλλαγή. Στα πλαίσια αυτού του επιχειρησιακού στόχου, όλα τα κράτη μέρη καλούνται να ανανεώσουν τη δέσμευσή τους απέναντι στη Σύμβαση και να εμπλακούν ενεργά στην αποτελεσματική εφαρμογή της. Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις και η επιστημονική κοινότητα βορρά και νότου, συμμετέχουν πλήρως στην προσπάθεια ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης της κοινής γνώμης.

5. Αποτελεσματική και βελτιωμένη κινητοποίηση πόρων μέσα από τη συνεργασία εθνικών, διμερών και πολυμερών χρηματοδοτικών και τεχνολογικών πηγών. Τα αναπτυγμένα κράτη μέρη καλούνται να δημιουργήσουν μια πλατφόρμα παροχής επαρκών, έγκαιρων και προβλέψιμων χρηματοδοτικών πόρων για την πρόληψη των συνεπειών της ερημοποίησης, της υποβάθμισης του εδάφους και της ξηρασίας. Αναζητούνται καινοτόμες πηγές χρηματοδότησης για την καταπολέμηση της ερημοποίησης, που θα προέρχονται από τον ιδιωτικό τομέα, χορηγίες και εμπορικούς μηχανισμούς⁸⁵.

⁸⁵ Decision 3/ COP 8, The 10-year strategic plan and framework to enhance the implementation of the Convention,
<http://www.unccd.int/Lists/SiteDocumentLibrary/10YearStrategy/Decision%20COP8%20adoption%20of%20The%20Strategy.pdf> (τελευταία πρόσβαση 13/07/2013 - 14:31)

Σύμφωνα με την απόφαση υπ' αριθμόν 3, της 8ης Συνόδου των Μερών της Σύμβασης⁸⁶, τα κράτη μέρη καλούνται "... να εναρμονίσουν τα σχέδια δράσης τους, και άλλες δραστηριότητες που σχετίζονται με τη Σύμβαση, με τη 10ετή Στρατηγική, εφαρμόζοντας, έτσι, τα αποτελέσματα των πέντε επιχειρησιακών στόχων"⁸⁷.

Στην ίδια απόφαση, η Σύνοδος των Μερών αναγνωρίζει την ανάγκη των μερών να επαναπροσδιορίσουν τα Εθνικά Σχέδια Δράσης τους, σε σχέση με τη Στρατηγική, αλλά και την ανάγκη τρίτων μερών να λάβουν τη βοήθεια του Παγκόσμιου Μηχανισμού, έτσι ώστε να κινητοποιήσουν διεθνείς και εθνικούς πόρους, τόσο τεχνικούς όσο και οικονομικούς.

Επίσης, σύμφωνα και με έναν από τους στόχους της Στρατηγικής, τα κράτη μέρη καλούνται να αναθεωρήσουν τα Εθνικά Σχέδια Δράσης τους και να εξελιχθούν σε ευρύτερες στρατηγικές που θα στηρίζονται σε βιοφυσικές και κοινωνικοοικονομικές πληροφορίες, και να τα συμπεριλάβουν σε ολοκληρωμένα επενδυτικά πλαίσια.

Οι συγκεκριμένες προβλέψεις της Συνόδου των Μερών, συμπληρώνονται με τις προτάσεις που εξέδωσε η 7η σύνοδος της CRIC. Σύμφωνα με αυτές τις προτάσεις επισημάνθηκε η ανάγκη ενσωμάτωσης των Εθνικών, των Περιφερειακών και των Υποπεριφερειακών Σχεδίων Δράσης σε γενικότερα αναπτυξιακά σχέδια, όπως η Στρατηγική για τη Μείωση της Φτώχειας. Έγινε αναφορά στην ανάγκη εφαρμογής νέας μεθόδου αναφοράς, καθώς, επίσης, προτάθηκε και η καθιέρωση μιας διαδικασίας μέσα από την οποία, τα μέρη μιας περιοχής θα εναρμονίζουν τις πληροφορίες που διαθέτουν με το διεθνές περιβάλλον έτσι ώστε να προετοιμάσουν καλύτερα τα περιφερειακά σχέδια. Τέλος, γίνεται αναφορά στην

⁸⁶ Η 8η Σύνοδος των Μερών της UNCCD πραγματοποιήθηκε από τις 3 μέχρι τις 14 Σεπτεμβρίου 2007 στη Μαδρίτη.

⁸⁷ Απόφαση 3 - 8η Σύνοδος των Μερών της UNCCD, *Additional procedure or institutional mechanisms to assist the Conference of the Parties in regularly reviewing the implementation of the Convention* <http://www.unccd.int/Lists/OfficialDocuments/cop8/3eng.pdf> (τελευταία πρόσβαση 20/06/2013 - 11:17)

ανάπτυξη ενός συστήματος δεικτών το οποίο θα συμβαδίζει με την εναρμόνιση των σχεδίων δράσης⁸⁸.

Μέσα σε αυτά τα πλαίσια, η γραμματεία έχει ετοιμάσει κατευθυντήριες γραμμές για την εναρμόνιση των Εθνικών Σχεδίων Δράσης με τη 10ετή Στρατηγική. Η διαμόρφωση των κατευθυντήριων γραμμών ακολουθεί μια διαδικασία κατά την οποία τρεις περιφερειακοί σύμβουλοι (ένας για την Αφρική, ένας για την Ασία και ένας για τη Λατινική Αμερική & Καραϊβική) δημιούργησαν ένα προσχέδιο κατευθυντήριων γραμμών, το οποίο συζητήθηκε στη συνέχεια, σε μια σειρά περιφερειακών εργαστηρίων. Το αποτέλεσμα αυτής της διαδικασίας αναθεωρήθηκε σε μία σύσκεψη ανάμεσα σε διάφορα όργανα, έτσι ώστε να τελειοποιηθούν οι κατευθυντήριες γραμμές και να κατατεθούν στη Σύνοδο των Μερών.

Οι κατευθυντήριες γραμμές συζητήθηκαν στην ένατη Σύνοδο των Μερών⁸⁹ και σύμφωνα με τη δεύτερη απόφαση της Συνόδου σχετικά με την ευθυγράμμιση των σχεδίων δράσης με τη Στρατηγική, τα μέρη οφείλουν να καλέσουν επηρεαζόμενες χώρες και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη, να χρησιμοποιήσουν τις σχετικές κατευθυντήριες γραμμές ως εργαλείο αναφοράς για τη διαδικασία εναρμόνισης των σχεδίων δράσης τους με τους πέντε στόχους της Στρατηγικής. Η απόφαση αυτή ζητά, επίσης, από τη Γραμματεία να διευκολύνει τα επηρεαζόμενα κράτη μέρη, με την παροχή τεχνικής βοήθειας για την εναρμόνιση ή την αναθεώρηση των σχεδίων δράσης σε όλα τα επίπεδα. Στη συνέχεια, η Γραμματεία καλείται να συνεργαστεί με τον Παγκόσμιο Μηχανισμό, έτσι ώστε να κινητοποιηθούν οι απαραίτητοι πόροι για την εφαρμογή των σχεδίων δράσης⁹⁰.

⁸⁸ *Report of the seventh session of the Committee for the Review of the Implementation of the Convention, held in Istanbul from 3 to 14 November 2008*, ICCD/CRIC(7)/5, 15 January 2009, το αρχείο είναι διαθέσιμο εδώ: <http://archive.unccd.int/cop/officialdocs/cric7/pdf/cric5-eng.pdf> (τελευταία πρόσβαση 22/06/2013 - 11:51)

⁸⁹ Η ένατη Σύνοδος των Μερών πραγματοποιήθηκε στο Μπουένος Άιρες στις 21 Σεπτεμβρίου με 2 Οκτωβρίου 2009

⁹⁰ Δεύτερη απόφαση της ένατης Συνόδου των Μερών της Σύμβασης, *The 10-year strategic plan and framework to enhance the implementation of the Convention (2008-2018)*, <http://www.unccd.int/Lists/OfficialDocuments/cop9/2eng.pdf> (τελευταία πρόσβαση 22/06/2013 - 16:20) καθώς επίσης και ΠΡΟΣΘΗΚΗ δεύτερης απόφασης της ένατης Συνόδου των Μερών της Σύμβασης, *Alignment of action programmes with the Strategy*,

Σε όλο αυτό το πλαίσιο, προστίθεται η δέκατη τρίτη απόφαση της ίδια Συνόδου των Μερών, η οποία κάνει λόγο για την ανάγκη ολοκλήρωσης του 80% των εναρμονίσεων των σχεδίων δράσης, μέχρι το 2014⁹¹.

Η εναρμόνιση των Εθνικών Σχεδίων Δράσης θα πραγματοποιηθεί μέσα από την εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών, που αναφέρονται στη δεύτερη απόφαση της ένατης Συνόδου των Μερών. Όπως προτάθηκε και στο κοινό σχέδιο δράσης της Γραμματείας και του Παγκόσμιου Μηχανισμού, θα αναπτυχθεί ένα πρόγραμμα βοήθειας προς τα επηρεαζόμενα κράτη μέρη, με στόχο την αναθεώρηση και την εναρμόνιση των Εθνικών Σχεδίων Δράσης τους⁹².

4.3. Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

Η ερημοποίηση και η υποβάθμιση του εδάφους οφείλεται σε ανθρωπογενείς αιτίες, όπως τα μη βιώσιμα πρότυπα και πρακτικές χρήσης του εδάφους (παράδειγμα αποτελεί η αποψίλωση των δασών), καθώς και σε φυσικές αιτίες, όπως η ξηρασία. Αυτές οι πολύπλοκες αλληλεπιδράσεις ανάμεσα στις φυσικές και κοινωνικοοικονομικές αιτίες και επιπτώσεις της ερημοποίησης, αναγνωρίζονται από τη Σύμβαση. Αυτό καθιστά τη UNCCD, ένα εργαλείο για τη βιώσιμη ανάπτυξη των άνυδρων περιοχών και την επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων της χιλιετίας σε αυτές τις περιοχές. Επί πλέον, μέσω του αντίκτυπου

<http://www.unccd.int/Lists/OfficialDocuments/cop9/2add1eng.pdf> (τελευταία πρόσβαση 22/06/2013 - 16:22)

⁹¹ Δέκατη τρίτη απόφαση της ένατης Συνόδου των Μερών της Σύμβασης, *Procedures and institutional mechanisms for the resolution of questions of implementation*,

<http://www.unccd.int/Lists/OfficialDocuments/cop9/13eng.pdf> (τελευταία πρόσβαση 22/06/2013 - 16:27)

⁹² Ιστοσελίδα Σύμβασης - Εναρμόνιση Σχεδίων Δράσης με Στρατηγική

<http://www.unccd.int/en/regional-access/AAP/Pages/default.aspx> (τελευταία πρόσβαση 23/06/2013 - 11:46)

της στους υδάτινους πόρους και τους πόρους της γης, στη βιοποικιλότητα και την κλιματική αλλαγή, η Σύμβαση αντιμετωπίζει παγκόσμια ζητήματα και δημιουργεί παγκόσμια οφέλη.

Το κλίμα των άνυδρων περιοχών χαρακτηρίζεται από χαμηλή βροχόπτωση και γενικά υψηλές θερμοκρασίες και υψηλή μεταβλητότητα στις βροχοπτώσεις. Με την πάροδο του χρόνου, τα οικοσυστήματα κι οι πληθυσμοί των άνυδρων περιοχών, έχουν αναπτύξει στρατηγικές αντιμετώπισης του φαινομένου που τους επέτρεψε να προσαρμοστούν στη μεταβλητότητα του κλίματος. Όμως, η αύξηση του πληθυσμού, οι προσδοκίες της ανθρώπινης ανάπτυξης και οι αλλαγές στις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, οδήγησαν στην υπερβολική χρήση των άνυδρων περιοχών, με μη βιώσιμες μεθόδους και πρακτικές και με αποτέλεσμα να αυξηθεί ο βαθμός ευπάθειας αυτών των περιοχών στην ξηρασία και την υποβάθμιση του εδάφους. Επιπλέον, η κλιματική αλλαγή αναμένεται να αυξήσει τη συχνότητα των ακραίων κλιματικών φαινομένων όπως οι ξηρασίες, συμβάλλοντας στη συνεχώς αυξανόμενη ευπάθεια των οικοσυστημάτων και των κοινοτήτων των άνυδρων περιοχών. Η εκτεταμένη φτώχεια και η περιθωριοποίηση των άνυδρων περιοχών καταδεικνύει και τον περιορισμένο αριθμό πόρων των επηρεαζόμενων πληθυσμών, να μετριάσουν τις συνέπειες των παρατεταμένων ξηρασιών, οι οποίες συχνά οδηγούν σε διατροφικές κρίσεις, λιμό και μαζικές μετατοπίσεις πληθυσμών.

Η UNCCD συνδυάζει όλες τις πτυχές του περιβάλλοντος και της βιώσιμης διαχείρισης του εδάφους σε ένα ευρύ πολιτικό πλαίσιο. Βασίζεται σε μια συμμετοχική νοοτροπία, προωθεί ένα μείγμα περιβαλλοντικών και κοινωνικοοικονομικών πολιτικών και παρέχει ένα ευρύ πεδίο αντιμετώπισης της ερημοποίησης, της υποβάθμισης του εδάφους και της ξηρασίας. Η Σύμβαση τυγχάνει παγκόσμιας αναγνώρισης που μπορεί να συμβάλει σε μια διαρκή συμβολή στην επίτευξη της βιώσιμης ανάπτυξης, των αναπτυξιακών στόχων της χιλιετίας και γενικά στην καταπολέμηση της φτώχειας.

Η UNCCD είναι μοναδική από πολλές απόψεις. Πρώτον, από γεωγραφική άποψη, εστιάζει στις άνυδρες περιοχές, γεγονός που έφερε τις συγκεκριμένες περιοχές και τους πληθυσμούς τις στο παγκόσμιο προσκήνιο. Δεύτερον, είναι το μόνο θεσμικό εργαλείο που εστιάζει στη βιώσιμη διαχείριση του εδάφους, ένα ζήτημα που προηγουμένως αντιμετωπίζονταν μέσα από τις εκάστοτε εθνικές πολιτικές. Και τρίτον, είναι η μοναδική

παγκόσμια σύμβαση που εστιάζει στις αναπτυσσόμενες χώρες, ειδικά στην Αφρική, και στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των αγροτικών πληθυσμών, που αντιπροσωπεύουν ένα σημαντικό ποσοστό των φτωχών του κόσμου. Η ερημοποίηση αναγνωρίζεται πλέον και ως περιβαλλοντικό και ως αναπτυξιακό πρόβλημα, και μάλιστα με παγκόσμια εμβέλεια.

Είναι σκόπιμο να επισημανθεί ότι πολλές χώρες, πέρα από τις άνυδρες περιοχές, έχουν επωφεληθεί από τα εργαλεία και τις διαδικασίες της Σύμβασης για την εφαρμογή πολιτικών βιώσιμης διαχείρισης του εδάφους.

Ωστόσο, πολλά πρέπει να γίνουν ακόμα για να επιτευχθούν μακροχρόνιες επιπτώσεις ενώ, όπως επισημάνθηκε από την τέταρτη έκθεση⁹³ του Διακυβερνητικού Πάνελ για την Κλιματική Αλλαγή⁹⁴, υπάρχουν στοιχεία που δείχνουν ότι η υποβάθμιση του εδάφους και η ξηρασία θα χειροτερέψουν μαζί με τις αυξανόμενες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Ως εκ τούτου, η συνέργεια ανάμεσα στα προγράμματα και τις δράσεις για την καταπολέμηση της ερημοποίησης και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, στα πλαίσια της Σύμβασης Πλαίσιο του ΟΗΕ για την Κλιματική Αλλαγή, αποκτά όλο και μεγαλύτερη σημασία, ιδιαίτερα μετά την αύξηση των διαθέσιμων οικονομικών πόρων για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.

Όπως συμβαίνει και με άλλες περιβαλλοντικές συμφωνίες, η UNCCD εστίασε, κατά τον πρώτο χρόνο εφαρμογής της, στην ανάπτυξη ενός διεθνούς συστήματος διακυβέρνησης, το οποίο θα βοηθήσει τις χώρες, κυρίως τις αναπτυσσόμενες, να σχεδιάσουν πολιτικές και προγράμματα για την επίτευξη των στόχων της Σύμβασης. Οι δημοσιονομικοί, οικονομικοί και θεσμικοί περιορισμοί που αντιμετωπίζουν οι αναπτυσσόμενες χώρες πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη, έτσι ώστε να μπορέσει η Σύμβαση να εφαρμοστεί αποτελεσματικά.

⁹³ Fourth Assessment Report by the Intergovernmental Panel on Climate Change
http://www.ipcc.ch/publications_and_data/ar4/syr/en/main.html (τελευταία πρόσβαση 27/06/2013 - 12:07)

⁹⁴ Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC)

Είναι επίσης σημαντικό να υπογραμμιστεί, ότι η Σύμβαση μπορεί να συμβάλλει στην επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων της χιλιετίας, για τους οποίους έχουν δεσμευτεί όλες οι χώρες. Επίσης, το γεγονός ότι η Σύμβαση εστιάζει στην Αφρική, παρέχει την ευκαιρία για μια νέα ώθηση στην καταπολέμηση μερικών σημαντικών κοινωνικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων.

Η Σύμβαση αντιμετωπίζει και τα δικά της, συνεχώς αυξανόμενα προβλήματα, όπως είναι η μειωμένη πολιτική υποστήριξη, η οποία οφείλεται στην έλλειψη απτής προόδου. Η Σύμβαση πρέπει να εξετάσει προσεκτικά το ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει στο διεθνές περιβαλλοντικό σύστημα διακυβέρνησης και να προβάλλει τα πλεονεκτήματά της. Μέσα από ένα σύνολο προτεραιοτήτων, μετρήσιμους δείκτες προόδου και μέσα από μια ανανεωμένη δέσμευση των κρατών μερών, η Σύμβαση μπορεί να δημιουργήσει οφέλη για τα κράτη και για όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη⁹⁵.

Μία από τις πρώτες εργασίες της Σύμβασης αποτέλεσε η σύνδεση ανάμεσα στην ερημοποίηση και τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες των επηρεαζόμενων κοινοτήτων, ενώ πρόσφατα παρουσιάστηκε μια άμεση σύνδεση ανάμεσα στη φτώχεια και την υποβάθμιση του εδάφους. Αναγνωρίζεται πλέον, ότι η φτώχεια και η υποβάθμιση του εδάφους συνδέονται άρρηκτα σε έναν φαύλο κύκλο μέσα στον οποίο η φτώχεια οδηγεί σε βραχυπρόθεσμη, και συχνά μη βιώσιμη στρατηγική διαχείρισης των πόρων, με αποτέλεσμα τη διατήρηση ή την επιβάρυνση των συνθηκών της φτώχειας. Από αυτό συνεπάγεται ότι ο περιορισμός της υποβάθμισης του εδάφους και της ερημοποίησης μπορούν να συμβάλουν στον περιορισμό της φτώχειας και στη δημιουργία πλεονεκτημάτων σε τοπικό και εθνικό επίπεδο.

Επιπλέον, οι περισσότεροι αγροτικοί πληθυσμοί κερδίζουν το μεγαλύτερο μέρος των εισοδημάτων τους από τις υπηρεσίες που τους προσφέρει το οικοσύστημα. Η προστασία και, όπου είναι εφικτό, η αποκατάσταση των υδάτινων πόρων και των πόρων της γης μπορεί να θέσει σε κίνηση έναν υγιή κύκλο, που θα βοηθήσει στην ελάφρυνση της φτώχειας

⁹⁵ IIWG core consultancy team of Unisféra International Centre (Unisféra, Canada) and Integrated Environmental Consultants – Namibia (IECN, Namibia), *Ten-Year Strategic Plan and Framework to enhance the Implementation of the UNCCD (2008-2018)*, 14 June 2007, p. 1-2

σε τοπικό και εθνικό επίπεδο, επιτυγχάνοντας έτσι τους αναπτυξιακούς στόχους της χιλιετίας, με έναν τρόπο βιώσιμο. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μόνο μέσα από μια συνειδητή και συστηματική εφαρμογή των στρατηγικών που παρέχουν εναλλακτικές εισοδηματικές πηγές σε αγρότες και υποστηρίζουν τη βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων.

Μια πολιτική κινήτρων και μια βιώσιμη στρατηγική εθνικών και διεθνών επενδύσεων στο πεδίο της διαχείρισης του εδάφους, είναι απαραίτητη για να διασφαλιστεί ότι οι τοπικοί πληθυσμοί θα συνεχίσουν να απολαμβάνουν τα πλεονεκτήματα από την εκμετάλλευση των φυσικών πόρων χωρίς να επηρεάζεται το οικοσύστημα. Αν και δεν έχει γίνει συστηματική ανάλυση του κόστους της υποβάθμισης του εδάφους, φαίνεται πως το κόστος αυτό δεν είναι μόνο άμεσα οικονομικό, λόγω της μειούμενης αγροτικής παραγωγής, αλλά περιλαμβάνει και κοινωνικό κόστος λόγω της αποδυνάμωσης των τοπικών θεσμών. Εξίσου άγνωστο είναι και το οικονομικό όφελος που θα προέκυπτε από την πρόληψη της υποβάθμισης του εδάφους, αν και είναι ξεκάθαρο ότι μετά από ένα βαθμό υποβάθμισης, τα μέτρα αποκατάστασης καθίστανται απαγορευτικά. Εργαλεία όπως η αξιολόγηση των υπηρεσιών που προσφέρει ένα οικοσύστημα σε συνδυασμό με τον κοινωνικοοικονομικό έλεγχο, μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να επιτευχθούν τόσο οι αναπτυξιακοί στόχοι της χιλιετίας όσο και οι στόχοι της UNCCD.

Για να περιοριστεί ή ακόμη και να αποφευχθεί η υποβάθμιση του εδάφους, είναι σημαντική η ύπαρξη παρεμβάσεων για μεγαλύτερη ετοιμότητα των πληθυσμών των άνυδρων περιοχών. Αυτό αποτελεί και σημαντική στρατηγική για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, για την προστασία της βιοποικιλότητας, για να αποφευχθεί οποιαδήποτε επισιτιστική κρίση και για να περιοριστεί η φτώχεια στις άνυδρες περιοχές. Ως εκ τούτου, ο μετριασμός των συνεπειών της ξηρασίας αποτελεί στρατηγικό σημείο για την ανάπτυξη συνεργασιών και για τη δημιουργία πλεονεκτημάτων σε παγκόσμιο επίπεδο⁹⁶.

Κατά τη διαπραγμάτευση της Σύμβασης, είχε γίνει κατανοητό ότι το όλο εγχείρημα θα θεωρούταν επιτυχημένο στον περιορισμό των συνεπειών της ερημοποίησης, της

⁹⁶ IIWG core consultancy team of Unisféra International Centre (Unisféra, Canada) and Integrated Environmental Consultants – Namibia (IECN, Namibia), *Ten-Year Strategic Plan and Framework to enhance the Implementation of the UNCCD (2008-2018)*, 14 June 2007, p. 3

υποβάθμισης του εδάφους και της ξηρασίας, εάν η δημιουργία των πολιτικών και η ανάπτυξη των μηχανισμών συνδέονταν με την επιστημονική γνώση. Η τεχνική και η επιστημονική συνεργασία αποτελεί βασικό στοιχείο της Σύμβασης, καθώς με αυτόν τον τρόπο έρχονται σε επαφή επιστήμονες από όλο τον κόσμο για να απαντήσουν στα πιο κρίσιμα ερωτήματα και να δημιουργήσουν γνώση που θα αποτελέσει το θεμέλιο για τη λήψη των αποφάσεων⁹⁷.

Αξιολογώντας το έργο που προσέφερε η επιστήμη και η τεχνολογία, μπορούμε να επισημάνουμε κάποια δυνατά και κάποια αδύναμα σημεία των επιστημονικών οργάνων της Σύμβασης. Σε σύγκριση με τη Σύμβαση Πλαίσιο του ΟΗΕ για την Κλιματική Αλλαγή και τη Σύμβαση για τη Βιολογική Ποικιλομορφία, η CST έχει διατυπώσει σχετικά λίγα επιστημονικά αποτελέσματα. Τα σχέδια δράσης της CST θα έπρεπε να αντικατοπτρίζουν τη διεπιστημονική και εξελικτική φύση της Σύμβασης και να εστιάζουν στις επιστημονικές και τεχνολογικές ανάγκες των μερών. Εκτός των πλαισίων της UNCCD έχει πραγματοποιηθεί μεγάλο επιστημονικό έργο σε όλες τις πτυχές της υποβάθμισης του εδάφους, μέσα από εθνικά και διεθνή ερευνητικά ινστιτούτα ή διεθνείς οργανισμούς με επιστημονικές και τεχνολογικές αρμοδιότητες. Αυτός ο πλούτος των πληροφοριών, των δεδομένων, των ικανοτήτων και της γνώσης θα πρέπει να μεταφερθεί στο μηχανισμό της Σύμβασης, για την πιο αποτελεσματική εκπλήρωση των αναγκών της Σύμβασης και των κρατών μερών. Είναι σημαντικό η γνώση αυτή να είναι διαχειρίσιμη και εύκολα προσβάσιμη⁹⁸.

Η UNCCD αποτελεί εργαλείο διεθνούς συνεργασίας που επιδιώκει να περιορίσει την ερημοποίηση, την υποβάθμιση του εδάφους και την ξηρασία και να περιορίσει τις συνέπειές τους μέσα από την εφαρμογή μιας κοινής πολιτικής. Υπάρχουν δύο αλληλένδετα στοιχεία μέσα σ' αυτό το πλαίσιο: η υιοθέτηση αποτελεσματικών στρατηγικών, προγραμμάτων και μέτρων εφαρμογής της Σύμβασης και η δημιουργία ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος που θα διευκολύνει την εφαρμογή των στόχων της Σύμβασης.

⁹⁷ Άρθρα 17-19 της Σύμβασης <http://www.unccd.int/en/about-the-convention/Pages/Text-Part-III.aspx> (τελευταία πρόσβαση 28/06/2013 - 13:22)

⁹⁸ IIWG core consultancy team of Unisféra International Centre (Unisféra, Canada) and Integrated Environmental Consultants – Namibia (IECN, Namibia), *Ten-Year Strategic Plan and Framework to enhance the Implementation of the UNCCD (2008-2018)*, 14 June 2007, p. 4

Η επιτυχία της Σύμβασης, όσον αφορά στην ανάπτυξη αποτελεσματικών στρατηγικών, προγραμμάτων και μέτρων και στην παροχή δυνατοτήτων στο περιβάλλον να αντιστρέψει την υποβάθμιση του εδάφους και να περιορίσει τις συνέπειες της ξηρασίας, δεν είναι ξεκάθαρη. Μία από τις επιτυχίες της, αποτέλεσε η ανάπτυξη 88 Εθνικών Σχεδίων Δράσης σε 140 επηρεαζόμενες χώρες, καθώς και η ανάπτυξη μερικών Περιφερειακών και Υποπεριφερειακών Σχεδίων Δράσης. Όμως, η εφαρμογή τους έχει αποδειχτεί δύσκολη λόγω της άνισης στρατηγικής και επιχειρησιακής αξίας, και λόγω μιας χρόνιας έλλειψης εθνικών και διεθνών πόρων.

Αυτή η διαφοροποιημένη επιτυχία εφαρμογής των Εθνικών Σχεδίων Δράσης, προκύπτει από την αδυναμία ενσωμάτωσής τους σε άλλες ευρύτερες πολιτικές, όπως ο αγροτικός και αναπτυξιακός σχεδιασμός των επηρεαζόμενων αναπτυσσόμενων κρατών μερών. Εξίσου σημαντικά είναι τα εθνικά αναπτυξιακά σχέδια και οι αντίστοιχοι προϋπολογισμοί, οι στρατηγικές για τη μείωση της φτώχειας και τα εθνικά σχέδια βιώσιμης ανάπτυξης. Πολύ σημαντικό ρόλο παίζει και η συνεργασία με άλλα περιβαλλοντικά εργαλεία, όπως αυτά που ασχολούνται με την κλιματική αλλαγή και τη βιοποικιλότητα. Χωρίς αυτήν την ολοκληρωμένη διαχείριση, ο αντίκτυπος των Εθνικών Σχεδίων Δράσης και άλλων στρατηγικών για καταπολέμηση της ερημοποίησης θα είναι οριακός. Η κατάσταση αυτή αντικατοπτρίζεται στα αναπτυγμένα κράτη μέρη, όπου η ερημοποίηση δεν έχει ενσωματωθεί πλήρως στα αναπτυξιακά προγράμματα των κρατών. Αυτό συντέλεσε στη δημιουργία ενός χρηματοδοτικού κενού με διαλυτικές συνέπειες. Ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά της UNCCD είναι η συμμετοχική προσέγγιση στην εφαρμογή των αναπτυξιακών πολιτικών. Αυτή η ισχυρή έμφαση στη συμμετοχή, βασίζεται στην αποδοχή ότι η επιτυχημένη εφαρμογή μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο μέσα από την ενδυνάμωση των κοινοτήτων και των μελών τους. Με αυτή τη συμμετοχική προοπτική αναπτύσσονται και τα Εθνικά Σχέδια Δράσης και άλλες στρατηγικές.

Η ανεπαρκής, όμως, ενδυνάμωση των τοπικών κοινοτήτων και η παρουσία στρεβλών οικονομικών και πολιτικών κινήτρων εξακολουθούν να λειτουργούν ως εμπόδια στην εφαρμογή αυτών των στρατηγικών. Η επιτυχημένη εφαρμογή στρατηγικών, προγραμμάτων

και μέτρων που σχετίζονται με τη Σύμβαση, θα κριθεί από την αναμόρφωση της δομής των κινήτρων και από την ενδυνάμωση των τοπικών κοινωνιών⁹⁹.

Το άρθρο 19 της Σύμβασης και τα περιφερειακά παραρτήματα εστιάζουν ιδιαιτέρως στην ανάπτυξη των ικανοτήτων που θεωρείται απαραίτητη για την επιτυχημένη εφαρμογή της Σύμβασης. Είναι ξεκάθαρο ότι μέχρι σήμερα έχουν εμφανιστεί μικτά αποτελέσματα στον περιορισμό της ερημοποίησης, της υποβάθμισης του εδάφους και της ξηρασίας, γεγονός που οφείλεται στην έλλειψη ικανοτήτων των ενδιαφερόμενων μερών.

Τα τελευταία χρόνια, τα κράτη μέλη έχουν συμμετάσχει σε δραστηριότητες του Παγκόσμιου Ταμείου Περιβάλλοντος όπως η πρωτοβουλία για την ανάπτυξη ικανοτήτων και στην αυτο-αξιολόγηση εθνικών ικανοτήτων. Εφόσον έχουν πλέον ταυτοποιηθεί οι αδυναμίες τα σχέδια δράσης μπορούν να εφαρμοστούν.

Η ανάπτυξη ικανοτήτων είναι σημαντική για την εφαρμογή και των τριών συμβάσεων του Ρίο. Η UNCCD φαίνεται να είναι καλά εξοπλισμένη για να υποστηρίξει τις ικανότητες των κρατών και των κοινοτήτων μέσα από της συμμετοχική της φύση.

Η ανάπτυξη ικανοτήτων για περιβαλλοντική διαχείριση δε μπορεί να εξεταστεί μόνη της και μακριά από τη συνολική αναπτυξιακή διαδικασία. Στην περίπτωση της UNCCD, πρέπει να δοθεί προσοχή σε ζητήματα ευρύτερα, που μπορεί να εμποδίζουν την βιώσιμη διαχείριση του εδάφους και να θέτουν σε κίνδυνο τη βιωσιμότητα οποιασδήποτε αναπτυξιακής προσπάθειας¹⁰⁰.

Η χρηματοδότηση και η κινητοποίηση ανθρώπινων πόρων μαζί με την μεταφορά τεχνολογίας αποτελούν κεντρικά σημεία της Σύμβασης. Η Σύμβαση κάνει λόγο για κινητοποίηση επαρκών, έγκαιρων και προβλέψιμων οικονομικών πόρων που θα υποστηρίξουν την εφαρμογή των προγραμμάτων για την καταπολέμηση της ερημοποίησης

⁹⁹ IIWG core consultancy team of Unisféra International Centre (Unisféra, Canada) and Integrated Environmental Consultants – Namibia (IECN, Namibia), *Ten-Year Strategic Plan and Framework to enhance the Implementation of the UNCCD (2008-2018)*, 14 June 2007, p. 4-5

¹⁰⁰ Άρθρο 19 της Σύμβασης <http://www.unccd.int/en/about-the-convention/Pages/Text-Part-III.aspx> (τελευταία πρόσβαση 29/06/2013 - 11:49)

και τον περιορισμό των συνεπειών της ξηρασίας¹⁰¹. Στην πρώτη δεκαετία εφαρμογής της Σύμβασης, ο στόχος αυτός δεν είχε επιτευχθεί. Η αποτυχία αυτή αποτελεί περιοριστικό παράγοντα στην αποτελεσματική εφαρμογή της UNCCD. Υπάρχουν αρκετές αιτίες για αυτό το χρηματοδοτικό κενό. Πρώτον, τα αναπτυσσόμενα κράτη μέρη δεν έχουν ξεκάθαρα δεσμευτεί για την παροχή σταθερών πόρων για την εφαρμογή της Σύμβασης. Δεύτερον, τα αναπτυσσόμενα κράτη μέρη έχουν παρουσιάσει μικτά αποτελέσματα στους βασικούς στόχους της Σύμβασης που σχετίζονται με τα εθνικά αναπτυξιακά σχέδια και την κινητοποίηση πόρων. Τρίτον, οι αναπτυξιακοί εταίροι απέτυχαν να αξιοποιήσουν και να ενσωματώσουν προγράμματα και δράσεις της UNCCD.

Το χρηματοδοτικό περιβάλλον της Σύμβασης εξελίχθηκε μετά την πρώτη δεκαετία εφαρμογής της. Μετά την τρίτη Συνέλευση του Παγκόσμιου Ταμείου Περιβάλλοντος και την έκτη απόφαση της έκτης Συνόδου των Μερών της Σύμβασης, το Παγκόσμιο Ταμείο Περιβάλλοντος εξελίσσεται στο χρηματοδοτικό μηχανισμό της Σύμβασης, μαζί με τον Παγκόσμιο Μηχανισμό¹⁰². Αυτό επιτρέπει στη Σύμβαση να βρει πρόσβαση σε νέους χρηματοδοτικούς πόρους με τη βοήθεια του GEF. Τίθεται, επίσης, η ανάγκη να πραγματοποιηθεί μια στρατηγική και προγραμματική σύγκλιση ανάμεσα στην UNCCD και το GEF, όσον αφορά στην προσέγγιση των δύο μηχανισμών για την υποβάθμιση του εδάφους.

Σε κρατικό επίπεδο, πρόκληση παραμένει η συνεργατική δράση και η βελτιωμένη προγραμματική σύγκλιση ανάμεσα στους δωρητές, που επηρεάζει την αποτελεσματικότητα και την επίδραση των δράσεων για την καταπολέμηση της υποβάθμισης του εδάφους. Στην έκθεση του ΟΗΕ με τίτλο *Delivering as One*¹⁰³, γίνεται έκδηλη η ανάγκη για μια καλύτερη

¹⁰¹ Άρθρο 20 της Σύμβασης <http://www.unccd.int/en/about-the-convention/Pages/Text-Part-III.aspx> (τελευταία πρόσβαση 29/06/2013 - 11:50)

¹⁰² Έκτη απόφαση έκτης Συνόδου των Μερών της UNCCD, *Collaboration with the Global Environment Facility*, <http://www.unccd.int/Lists/OfficialDocuments/cop6/11add1eng.pdf#page=17> (τελευταία πρόσβαση 29/06/2013 - 12:07)

¹⁰³ Report of the Secretary General's High-Level Panel on UN System-wide Coherence in the Areas of Development, Humanitarian Assistance, and the Environment, *Delivering as One*, 9 November 2006,

συνοχή ανάμεσα στους δωρητές και τους λήπτες σε εθνικό επίπεδο. Τέτοιου είδους συνοχή είναι απαραίτητη για να αντιμετωπιστούν οι περιορισμένοι πόροι.

Στο μέλλον αναμένεται να παίξουν ρόλο στο χρηματοδοτικό περιβάλλον, καινοτόμοι χρηματοδοτικοί μηχανισμοί στους οποίους θα συμμετέχουν και ιδιώτες επενδυτές. Επιπλέον, η χρηματοδότηση για τον περιορισμό και την προσαρμογή της κλιματικής αλλαγής μπορούν να διοχετευθούν στις άνυδρες περιοχές. Πρέπει να γίνουν προσπάθειες για να αξιοποιηθούν αυτοί οι νέοι χρηματοδοτικοί πόροι και να επιβεβαιωθεί η συνέπειά τους με την προσέγγιση της Σύμβασης.

Τέλος, η μεταφορά και προσαρμογή της τεχνολογίας παραμένει πρόκληση, γιατί ζητήματα χρηματοδότησης, τεχνογνωσίας και πνευματικής ιδιοκτησίας, καθώς και έλλειψη οικονομικών και πολιτικών κινήτρων, εμποδίζουν τη διάδοση νέων τεχνολογιών. Θα πρέπει να αναζητηθούν αποτελεσματικά μέσα για την απομάκρυνση των υπαρχόντων εμποδίων και για τη δημιουργία νέων κινήτρων για τη μεταφορά και προσαρμογή της τεχνολογίας¹⁰⁴.

Η προσέλκυση του διεθνούς ενδιαφέροντος είναι απαραίτητη για την κινητοποίηση των κυβερνήσεων και της παγκόσμιας κοινής γνώμης. Το 2006, διεθνές έτος για την έρημο και την ερημοποίηση, μέσα από μια σειρά εκδηλώσεων, υπήρξε μεγάλη ευαισθητοποίηση ανάμεσα στα κράτη μέρη. Τα κράτη μέρη θα πρέπει να αξιοποιήσουν κάθε ευκαιρία για να εκμεταλλευτούν αυτήν την ευαισθητοποίηση και να προωθήσουν τους στόχους της UNCCD σε άλλα διεθνή φόρα και να πείσουν ότι αυτή η Σύμβαση είναι σημαντικό εργαλείο για τη δημιουργία παγκόσμιων πλεονεκτημάτων σχετικά με την επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων της χιλιετίας και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Αυτού του είδους η προώθηση είναι προαπαιτούμενο για την επιτυχημένη ενσωμάτωση της ερημοποίησης και της υποβάθμισης του εδάφους στις εθνικές πολιτικές.

<http://www.un.org/events/panel/resources/pdfs/HLP-SWC-FinalReport.pdf> (τελευταία πρόσβαση 29/06/2013 - 12:23)

¹⁰⁴ IIWG core consultancy team of Unisféra International Centre (Unisféra, Canada) and Integrated Environmental Consultants – Namibia (IECN, Namibia), *Ten-Year Strategic Plan and Framework to enhance the Implementation of the UNCCD (2008-2018)*, 14 June 2007, p. 6

Σε αντίθεση με τις άλλες συμβάσεις του Ρίο, η UNCCD πάσχει από την περιορισμένη συμμετοχή βασικών φορέων, μεγάλων μη κυβερνητικών οργανώσεων του βορρά και του νότου, που θα μπορούσαν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην ευαισθητοποίηση του κοινού. Η δυστοκία ενεργοποίησης των μη κυβερνητικών οργανώσεων έχει αποτελέσει ανασταλτικό παράγοντα για την προβολή της Σύμβασης. Η συμμετοχή των μη κυβερνητικών οργανώσεων σε θέματα ευαισθητοποίησης, προώθησης και προβολής είναι σημαντική και απαραίτητη σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Μία από τις αρχές που οδήγησαν στην υιοθέτηση της UNCCD, ήταν η ανάγκη της διεθνούς κοινότητας για ένα συλλογικό όργανο που θα αντιμετώπιζε αποτελεσματικά τις αιτίες και τις επιπτώσεις της υποβάθμισης του εδάφους και της ξηρασίας. Τα θεσμικά όργανα της Σύμβασης παίζουν θεμελιώδη ρόλο στη διευκόλυνση της διεθνούς συνεργασίας και στην υποστήριξη των κρατών μερών να εφαρμόσουν τους στόχους σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.

Τα πρώτα αποτελέσματα της Σύμβασης σχετικά με τη διευκόλυνση της συνεργασίας και την αποτελεσματική εφαρμογή των στόχων είναι ανάμικτα. Αυτό οφείλεται εν μέρει στη χαμηλή απόδοση των διακυβερνητικών της δομών. Για παράδειγμα, η Σύνοδος των Μερών εστίασε σε μεγάλο βαθμό σε διαδικαστικά ζητήματα, περιορίζοντας έτσι την αποτελεσματικότητά της σε ουσιαστικά ζητήματα εφαρμογής της Σύμβασης. Η δημιουργία δομών και διαδικασιών σε διεθνές επίπεδο (π.χ. επιστημονικές επιτροπές) είναι σημαντικό στοιχείο ενός αποτελεσματικού διακυβερνητικού συστήματος, αλλά τα διακυβερνητικά όργανα θα πρέπει να διασφαλίσουν τη μικρότερη ένταση των διαδικαστικών ζητημάτων.

Έχει, επίσης, επισημανθεί ότι τα κομβικά σημεία της Σύμβασης ανατέθηκαν πολλές φορές σε αδύναμα υπουργεία και σε χαμηλόβαθμες επιτροπές. Επιπλέον, πολλά σημαντικά σημεία για τα αναπτυσσόμενα κράτη μέρη, πάσχουν από έλλειψη χρηματοδοτικών και ανθρώπινων ικανοτήτων με αποτέλεσμα να μη μπορούν να συμμετέχουν επαρκώς στη Σύνοδο των Μερών και σε άλλες παράπλευρες διασκέψεις. Αυτό οδήγησε σε άνιση συμμετοχή ανάμεσα στα μέρη και στην αποσύνδεση των αποφάσεων της Συνόδου των Μερών από την εφαρμογή τους σε εθνικό επίπεδο.

Η Επιτροπή για την Αναθεώρηση Εφαρμογής της Σύμβασης επιτελεί σημαντικές λειτουργίες για την καταμέτρηση της εφαρμογής της UNCCD και λειτουργεί ως μια πλατφόρμα ανταλλαγής των βέλτιστων πρακτικών. Όμως, δεν έχει ανταποκριθεί σε όλες τις προσδοκίες λόγω της απουσίας ενός αποτελεσματικού πλαισίου μέτρησης με καθαρές κατευθυντήριες γραμμές αλλά και λόγω των δυσκολιών οργάνωσης του έργου της.

Η υποβολή εκθέσεων αποτελεί σημαντικό στοιχείο που ενθαρρύνει τη συμμόρφωση με τις διατάξεις των διεθνών οργάνων. Η αποτελεσματική υποβολή εκθέσεων απαιτεί ισχυρές κατευθυντήριες γραμμές, δείκτες αποδόσεων, επαρκή ικανότητα και χρηματοδότηση. Οι κατευθυντήριες γραμμές των εκθέσεων που υιοθετήθηκαν από τη Σύμβαση δεν είναι αρκετά αυστηρές ώστε να προωθούν την εφαρμογή της και να βελτιώνουν τη συμμόρφωση των κρατών μερών. Επιπλέον, το σύστημα υποβολής εκθέσεων της UNCCD υποχρηματοδοτείται σε σχέση με τα αντίστοιχα συστήματα των άλλων συμβάσεων του Ρίο.

Παρά την αφοσίωση και τον επαγγελματισμό των δύο βασικών θεσμικών οργάνων της Σύμβασης, η Γραμματεία και ο Παγκόσμιος Μηχανισμός αποδείχτηκαν κατώτερα των περιστάσεων. Η απόδοσή τους παρεμποδίζεται από την αδυναμία οριοθέτησης των αρμοδιοτήτων των δύο οργάνων, γεγονός που οδηγεί σε "θεσμικές εντάσεις".

Στα πλαίσια της Σύμβασης και με το πέρασμα των χρόνων, έχουν θεσμοθετηθεί αρκετά θεσμικά όργανα σε περιφερειακά και εθνικά επίπεδα. Σε αυτά συμπεριλαμβάνονται και επιτροπές Εθνικών Σχεδίων Δράσης καθώς και υπηρεσίες εφαρμογής της Σύμβασης. Όλα αυτά περιφερειακά, εθνικά και υποπεριφερειακά όργανα παρέχουν μια πλατφόρμα συνεργατικής εφαρμογής των πολυμερών περιβαλλοντικών συμφωνιών βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα¹⁰⁵.

Η Σύμβαση προωθεί τη συμμετοχή των μη κυβερνητικών οργανώσεων, με στόχο την αμεσότερη εφαρμογή των στόχων της, όπου είναι απαραίτητη η συνεργασία. Πιο συγκεκριμένα, δίνει έμφαση στο σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν οι γυναίκες και οι

¹⁰⁵ IIWG core consultancy team of Unisféra International Centre (Unisféra, Canada) and Integrated Environmental Consultants – Namibia (IECN, Namibia), *Ten-Year Strategic Plan and Framework to enhance the Implementation of the UNCCD (2008-2018)*, 14 June 2007, p. 7-8

νέοι σε αυτή τη διαδικασία. Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις θεωρούνται, στα πλαίσια της Σύμβασης, βασικοί συνεργάτες, που λειτουργούν ως διασύνδεση των περιθωριοποιημένων πληθυσμών και των κοινοτήτων που απειλούνται άμεσα από την ερημοποίηση. Παρατηρούμε, δηλαδή, ότι οι μη κυβερνητικές οργανώσεις αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι που συμβάλλει στην εφαρμογή της Σύμβασης.

Αυτή τη στιγμή υπάρχουν 278 διαπιστευμένοι μη κυβερνητικοί οργανισμοί στην UNCCD. Σε αυτή την ομάδα των οργανισμών περιλαμβάνονται μη κυβερνητικές οργανώσεις, ιδρύματα, ερευνητικά ινστιτούτα και εμπορικές ενώσεις.

Πριν από κάθε συνεδρίαση της Συνόδου των Μερών, πραγματοποιείται μια διήμερη προπαρασκευαστική διάσκεψη των μη κυβερνητικών οργανώσεων, για να συζητηθεί πιο διεξοδικά ο ρόλος και η θέση που θα λάβουν οι μη κυβερνητικές οργανώσεις στη Σύνοδο των Μερών. Στην προπαρασκευαστική αυτή διάσκεψη, ετοιμάζεται μια κοινή δήλωση, η οποία παραδίδεται στη Σύνοδο των Μερών. Επίσης, η Σύνοδος των Μερών έχει αποφασίσει να συμπεριλάβει σε κάθε διάσκεψη της ολομέλειάς της, συναντήσεις οργανωμένες από μη κυβερνητικές οργανώσεις με στόχο των άμεσο, διαδραστικό διάλογο με τα μέρη της Σύμβασης. Κατά τη διάρκεια της Συνόδου, οι συμμετέχουσες μη κυβερνητικές οργανώσεις, προετοιμάζουν το "Οικολογικό Δελτίο", οργανώνουν παράλληλες εκδηλώσεις και εκθέσεις, και πραγματοποιούν καθημερινές συναντήσεις¹⁰⁶.

¹⁰⁶ UN Non-Governmental Liaison Service,
http://www.un-ngls.org/spip.php?page=article_s&id_article=851 (τελευταία πρόσβαση 24/06/2013 - 12:37)

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΕΡΗΜΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ ΣΤΗΝ ΑΦΡΙΚΗ: ΓΚΑΝΑ - ΚΕΝΥΑ - ΜΑΡΟΚΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΕΡΗΜΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ ΣΤΗΝ ΑΦΡΙΚΗ

Οι άνυδρες περιοχές, σπíti για πάνω από δύο δις ανθρώπους σε περίπου 100 χώρες, καλύπτουν πάνω από το 40% της επιφάνειας της γης. Στην Αφρική, υπολογίζεται πως το 43% του εδάφους εντάσσεται στην κατηγορία των άνυδρων περιοχών¹⁰⁷. Ο πληθυσμός της άνυδρης Αφρικής φτάνει τα 325 εκατομμύρια και αυξάνεται συνεχώς¹⁰⁸. Οι ξηρές ζώνες, στις οποίες περιλαμβάνονται και οι υπέρξηρες έρημοι, καλύπτουν πάνω από το 70% της αφρικανικής ηπείρου. Αν και λιγότερο ξηρές από τις ερήμους, οι άνυδρες περιοχές χαρακτηρίζονται από χαμηλή και ακανόνιστη βροχόπτωση, υψηλές θερμοκρασίες και υψηλά ποσοστά εξάτμισης.

Τα δύο τρίτα της Αφρικανικής ηπείρου καλύπτονται από έρημο ή άνυδρες περιοχές. Η γη αυτή είναι σημαντική για την γεωργία και την παραγωγή τροφίμων, αν και περίπου τα τρία τέταρτα αυτής της γης εκτιμάται ότι θα υποβαθμιστεί σε κάποιο βαθμό. Η περιοχή αυτή επηρεάζεται από συχνές και μεγάλης κλίμακας ξηρασίες, οι οποίες είναι ακόμα πιο ισχυρές, τα τελευταία χρόνια, στο Κέρας της Αφρικής και στην περιοχή του Σάχελ. Η εκτεταμένη φτώχεια και οι δύσκολες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες είναι το χαρακτηριστικό της περιοχής, το οποίο επιδρά στην εξάρτηση, μεγάλου μέρους του πληθυσμού, από φυσικούς πόρους, οι οποίοι θεωρούνται απαραίτητη για επιβίωση. Για πολλές Αφρικανικές χώρες, η αντιμετώπιση της υποβάθμισης του εδάφους και της ερημοποίησης και ο περιορισμός των συνεπειών της ξηρασίας αποτελούν προϋποθέσεις για οικονομική ανάπτυξη και κοινωνική πρόοδο. Η επίτευξη μεγαλύτερου βαθμού βιώσιμης διαχείρισης του εδάφους και η

¹⁰⁷ βλέπε Παράρτημα, Χάρτης 2

¹⁰⁸ UNSO, Drylands: an overview, UNDP/DDC, Nairobi, Kenya, 2002

επίτευξη μεγαλύτερης ανθεκτικότητας στις επιπτώσεις της ξηρασίας στην Αφρική μπορεί να έχουν θετικές επιπτώσεις τόσο σε τοπικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο.

Το Παράρτημα που αφορά την περιφερειακή εφαρμογή της Σύμβασης στην Αφρική, περιγράφει μια προσέγγιση για την καταπολέμηση της ερημοποίησης, την υποβάθμιση του εδάφους και την ξηρασία στην Αφρικανική ήπειρο. Πρόκειται για το πιο αναλυτικό και περιγραφικό περιφερειακό Παράρτημα, από τα πέντε, συνολικά, περιφερειακά παραρτήματα που διαθέτει η Σύμβαση.

Όλες οι Αφρικανικές χώρες αποτελούν μέρη της UNCCD. Οι περισσότερες Αφρικανικές χώρες έχουν αναπτύξει και καταθέσει Εθνικά Σχέδια Δράσης. Ο σχεδιασμός και η προετοιμασία των Εθνικών Σχεδίων Δράσης είναι μια συνεχής διαδικασία, καθώς η κατάσταση κάθε χώρας μπορεί να αλλάξει ανά πάσα στιγμή. Η προς τα άνω προσέγγιση της Σύμβασης υιοθετήθηκε σε μεγάλο βαθμό και κατά το σχεδιασμό των Εθνικών Σχεδίων Δράσης. Σύμφωνα με αυτήν την προσέγγιση τα υφιστάμενα σχέδια δράσης αξιολογούνται από τα ενδιαφερόμενα μέρη, στα οποία περιλαμβάνονται μη κυβερνητικές οργανώσεις και τοπικές αρχές.

Για να θεωρηθούν πετυχημένα τα Εθνικά Σχέδια Δράσης, θα πρέπει να ενσωματωθούν σε εθνικές στρατηγικές για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Επί του παρόντος, πολλές αφρικανικές χώρες προετοιμάζονται για την εναρμόνιση των εθνικών σχεδίων δράσης με την δεκαετή Στρατηγική της UNCCD.

Για να διευκολυνθεί η περιφερειακή συνεργασία σε θέματα που σχετίζονται με την υποβάθμιση του εδάφους, οι Αφρικανικές χώρες έχουν δημιουργήσει πέντε Υποπεριφερειακά Προγράμματα Δράσης (Sub-regional Action Programmes - SRAPs) και ένα Περιφερειακό Πρόγραμμα Δράσης. Οι κατευθύνσεις του υφιστάμενου Αφρικανικού Προγράμματος Δράσης υιοθετήθηκαν σε υπουργική διάσκεψη το 1999 και συνθέτουν έξι θεματικά δίκτυα που αφορούν στην ολοκληρωμένη διαχείριση των υδάτων, στην αγρό - δασοκομία και στην προστασία του εδάφους, στην προστασία των λιβαδιών, στην οικολογική παρακολούθηση, στα συστήματα έγκαιρης παρακολούθησης, στις νέες και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και τεχνολογίες και στα βιώσιμα γεωργικά συστήματα καλλιέργειας.

Στόχος των περιφερειακών και υποπεριφερειακών σχεδίων δράσης, είναι η παροχή ενός πλαισίου συντονισμένης δράσης ανάμεσα στις αφρικανικές χώρες και ανάμεσα σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, στοιχείο απαραίτητο για την εφαρμογή των Εθνικών Σχεδίων Δράσης.

Από τη στιγμή που υιοθετήθηκε η 10ετής Στρατηγική, τα περιφερειακά και υποπεριφερειακά σχέδια δράσης άρχισαν να συντονίζονται με αυτήν, με χαρακτηριστικότερα παραδείγματα τα προγράμματα της Βόρειας, Κεντρικής και Δυτικής Αφρικής. Αυτός ο συντονισμός των σχεδίων δράσης με τις επιταγές της 10ετούς Στρατηγικής, αναμένεται να συμβάλει σε μια αποτελεσματικότερη καταπολέμηση της ερημοποίησης, της υποβάθμισης του εδάφους και της ξηρασίας στην Αφρικανική ήπειρο.

Εκτός από τη συμβολή της 10ετούς Στρατηγικής, η περιφερειακή συνεργασία λαμβάνει πολύ σημαντικό ρόλο στη διαδικασία λήψης αποφάσεων που προκύπτει μέσα από τη Σύμβαση. Σημαντική απόδειξη του ρόλου της περιφερειακής συνεργασίας, αποτελεί η απόφαση 3 της ένατης Συνόδου των Μερών της Σύμβασης για την Καταπολέμηση της Ερημοποίησης. Η απόφαση αυτή αναφέρεται στην ενδυνάμωση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας των μηχανισμών περιφερειακής συνεργασίας, μέσα από τη διευκόλυνση της συνεργασίας ανάμεσα στα επηρεαζόμενα μέρη εντός της περιοχής, μέσα από την ενίσχυση των συνεργασιών ανάμεσα σε θεσμούς και οργανισμούς και μέσα από την ανταπόκριση στις υπάρχουσες και αναδυόμενες προκλήσεις¹⁰⁹.

Η ανωτέρω απόφαση συνέβαλε στην δημιουργία μιας περιφερειακής συμβουλευτικής επιτροπής στο Αλγέρι, με στόχο την καθοδήγηση και υποστήριξη της περιφερειακής συνεργασίας, στο σχεδιασμό ενός περιφερειακού σχεδίου δράσης, το οποίο αποτελεί πλαίσιο συνεργασίας και κοινών δραστηριοτήτων εντός της περιφέρειας, και στην ενίσχυση

¹⁰⁹ Η ένατη Σύνοδος των Μερών (COP 9) της Σύμβασης για την Καταπολέμηση της Ερημοποίησης, πραγματοποιήθηκε στις 21 Σεπτεμβρίου - 2 Οκτωβρίου 2009, στο Μπουένος Άιρες. Η τρίτη απόφαση της Συνόδου έχει τίτλο: Evidence-based options for improving regional coordination arrangements. Ολόκληρη η απόφαση βρίσκεται εδώ <http://www.unccd.int/Lists/OfficialDocuments/cop9/3eng.pdf> (τελευταία πρόσβαση 16/06/2013 - 12:11)

μιας περιφερειακής μονάδας συντονισμού, η οποία φιλοξενείται στην Αφρικανική Αναπτυξιακή Τράπεζα στην Τυνησία¹¹⁰.

Στα Αφρικανικά οικοσυστήματα έχουν φιλοξενηθεί ανθρώπινοι πληθυσμοί για αιώνες, παρά την περιβαλλοντική τους ευαισθησία και την αυτονόητη αστάθεια, και παρά τις επικρατούσες αρνητικές αντιλήψεις περί άνυδρων περιοχών, από οικονομική άποψη και από άποψη προοπτικής διαβίωσης.

Σήμερα, μερικά από τα ταχύτερα αναπτυσσόμενα αστικά κέντρα του κόσμου, όπως το Κάιρο και το Γιοχάνεσμπουργκ βρίσκονται σε τέτοιες περιοχές.

Η καλλιέργεια είναι η κυρίαρχη πηγή βιοπορισμού στην Υποσαχάρια Αφρική. Βέβαια, και η κτηνοτροφία είναι πολύ σημαντική και πολλοί κάτοικοι των άνυδρων περιοχών ζουν από αυτήν. Χρησιμοποιούν, επίσης, δέντρα και δασικά προϊόντα για ζωοτροφές, ξυλεία, καυσόξυλα, φάρμακα, τρόφιμα και πολλά άλλα προϊόντα. Τα μέσα διαβίωσης στις άνυδρες περιοχές αντιπροσωπεύουν μια περίπλοκη μορφή διαχείρισης φυσικών πόρων, καθώς εμπλέκεται μια συνεχής οικολογική ισορροπία ανάμεσα σε βοσκότοπους, ζώα, καλλιέργειες και ανθρώπους¹¹¹.

Οι πληθυσμοί των άνυδρων περιοχών της Αφρικής, έχουν μάθει, με το πέρασμα των δεκαετιών, να αντιμετωπίζουν τη μόνιμη έλλειψη νερού, την ευμετάβλητη περίοδο βροχοπτώσεων και τους επαναλαμβανόμενους κινδύνους των καιρικών αναταραχών¹¹². Ως αποτέλεσμα των υψηλών ποσοστών φτώχειας, οι κοινωνικοοικονομικές αλλαγές, οι πολιτικές συνθήκες, η δημογραφική ανάπτυξη, οι παραδοσιακές μορφές καλλιέργειας, συνεχίζουν να παραμένουν ανεπαρκείς. Οι μη βιώσιμες πρακτικές διαχείρισης του

¹¹⁰ Ιστοσελίδα Σύμβασης - Αφρική <http://www.unccd.int/en/regional-access/Africa/Pages/alltext.aspx> (τελευταία πρόσβαση 16/06/2013 - 12:18)

¹¹¹ World Initiative for Sustainable Pastoralism, *Pastoralists as shrewd managers of risk and resilience in the Horn of Africa*, Policy Note No.4, WISP 2007 διαθέσιμο: http://cmsdata.iucn.org/downloads/pastoralists_as_shrewd_managers_of_risk_and_resilience.pdf (τελευταία πρόσβαση 08/07/2013 - 16:43)

¹¹² Campbell, D.J., *Strategies for coping with drought in the Sahel: a study of recent population movements in the Department of Maradi, Niger*, Clark University, MA, USA 1977

εδάφους, στις οποίες περιλαμβάνονται η υπερβόσκηση, οι υπερβολικές καλλιέργειες, η παράνομη και υπερβολική συγκομιδή καυσόξυλων και οι ανεπαρκείς τεχνολογίες άρδευσης έχουν αρχίσει να επικρατούν, πολλές φορές λόγω θεσμικών εμποδίων. Ως αποτέλεσμα, το 25% των ήδη εύθραυστων εδαφών της Αφρικής έχουν υποβαθμιστεί ακόμη περισσότερο¹¹³.

Η κλιματική αλλαγή έχει προσθέσει ένα ακόμη στρώμα κινδύνου σε αυτήν την επικίνδυνη κατάσταση. Οι επιπτώσεις της απειλούν να επιδεινώσουν το ήδη υπάρχον πρόβλημα της υποβάθμισης του εδάφους¹¹⁴.

Οι άνδρες περιοχές βρίσκονται υπό τη συνεχή απειλή πολλαπλών προκλήσεων, οι οποίες οφείλονται σε πολύπλοκες αλληλεπιδράσεις φυσικών διαδικασιών (όπως η μεταβλητότητα του καιρού, οι επαναλαμβανόμενες και απροσδόκητες ξηρασίες) και ανθρωπογενών δραστηριοτήτων (όπως η υποβάθμιση του εδάφους, η χρήση μη βιώσιμων πρακτικών για τη διαχείριση του εδάφους). Οι διαδικασίες αυτές τροφοδοτούνται από τοπικούς παράγοντες, όπως η δημογραφική πίεση, η φτώχεια, ο υψηλός βαθμός εξάρτησης της γεωργίας από τη βροχή, η επέκταση του HIV/AIDS και άλλων λοιμωδών νοσημάτων και οι κοινωνική σύγκρουση. Υπάρχουν, βέβαια, και εξωτερικοί παράγοντες, στους οποίους περιλαμβάνονται οι ανεπαρκείς κυβερνητικοί μηχανισμοί, τα προστατευτικά μέτρα των ανεπτυγμένων κρατών, οι περιορισμοί των εισαγωγών και οι διακυμάνσεις της παγκόσμιας οικονομίας.

Η πιο κοινή και σοβαρή συνέπεια αυτών των απειλών είναι η επισιτιστική ανασφάλεια. Σύμφωνα με έκθεση του Οργανισμού Αφρικανικής Ένωσης, το 27% του συνολικού πληθυσμού της Αφρικής υποσιτίζεται, το 50% των παιδιών της Αφρικής υποφέρει από νανισμό, ενώ σε πάνω από 15 χώρες παρατηρείται οξύς υποσιτισμός¹¹⁵. Η πλειονότητα των θυμάτων της επισιτιστικής ανασφάλειας στην περιοχή, είναι οι φτωχοί πληθυσμοί των

¹¹³ UNEP, *Our environment, our wealth*, Africa Environment Outlook 2, UNEP, Nairobi, 2006

¹¹⁴ UNCCD - UNDP - UNEP, *Climate Change in the African Drylands: opinions and opportunities for adaptation and mitigation*, UNON Publishing services, Nairobi, 2009, p. 15-16

¹¹⁵ African Union Commission, *Towards a prioritised outcome-based approach to implementing Africa's security commitments: beyond diagnosis and prescription to action*, Summit on Food Security in Africa, December 4-7, 2006, AUC-NEPAD 2006

άνυδρων περιοχών, των οποίων η διαβίωση εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό στους φυσικούς πόρους, στις καλλιέργειες και στην κτηνοτροφία.

Παρατηρείται σημαντική μεταβλητότητα και αβεβαιότητα στις τρέχουσες προβλέψεις για την κλιματική αλλαγή. Παρόλα αυτά, υπάρχει μια γενική συμφωνία, ότι η Αφρική βρίσκεται στον υψηλότερο κίνδυνο της κλιματικής αλλαγής, δεδομένου του μεγέθους των υφιστάμενων τάσεων στην περιοχή¹¹⁶. Είναι πολύ πιθανό, στα επόμενα χρόνια, πολλές από τις άνυδρες περιοχές της Αφρικής θα βιώσουν σημαντικές αλλαγές στα επίπεδα βροχόπτωσης, με ταυτόχρονη παρουσία πιο συχνών και πιο ακραίων φαινομένων όπως η ξηρασία και οι πλημμύρες. Στον παρακάτω πίνακα φαίνονται οι εκτιμώμενες αλλαγές στη θερμοκρασία, στην τυπολογία των βροχοπτώσεων και στις αποδόσεις καλλιεργειών σε διαφορετικές περιοχές της άνυδρης Αφρικής, ως αποτέλεσμα της κλιματικής αλλαγής.

IPCC 4th Assessment Report –Change from present to 2080-2099

Region and predicted changes in sorghum yields	Median projected temperature increase (c°)	Median projected precipitation increase (%)	Agreement on precipitation among models	Projected frequency of extreme warm years (%)	Projected frequency of extreme wet years (%)	Projected frequency of extreme dry years (%)
East Africa 20-48% yield increase	3.2	+7	Strong for increase in DJF, MAM, SON	100	30	1
Southern Africa 20-30% yield decrease	3.4	-4	Strong for decrease in JJA, SON	100	4	13
Sahara 20-30% yield decrease	3.6	-6	Strong for decrease in DJF, MAM	100	na	na

¹¹⁶ Solomon S., Qin D. et. al., *Climate Change 2007: The Physical Science Basis*, Contribution of Working Group I to the Fourth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change, Cambridge University Press, 2007

Οι αυξημένες θερμοκρασίες αναμένεται να προσθέσουν στο πρόβλημα της έλλειψης νερού, προκαλώντας μεγαλύτερη απώλεια υγρασίας από το έδαφος. Υπολογίζεται ότι μέχρι το 2020, περίπου 75 - 250 εκατομμύρια άνθρωποι είναι πιθανό να εκτεθούν σε μεγαλύτερο πρόβλημα έλλειψης νερού και οι καλλιέργειες να μειωθούν κατά 50%, εάν εξακολουθήσουν να χρησιμοποιούνται οι ίδιες αγροτικές πρακτικές. Οι αλλαγές αυτές θα προκαλέσουν κι άλλα προβλήματα στο ήδη καταπονημένο τροφοδοτικό σύστημα της Αφρικής και θα υπονομεύσουν τον τρόπο ζωής των κτηνοτρόφων και των γεωργών των άνυδρων περιοχών¹¹⁷.

Οι πληθυσμοί των άνυδρων περιοχών εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό στις υπηρεσίες¹¹⁸ που τους παρέχει το οικοσύστημα, άμεσα ή έμμεσα. Οι υπηρεσίες αυτές, όμως, απειλούνται από διάφορους παράγοντες όπως η αστική επέκταση και οι μη βιώσιμες αγροτικές μονάδες. Αυτό συμβάλλει στη μεγάλη υποβάθμιση του εδάφους και στην εξέλιξή του σε μη παραγωγικό έδαφος. Η κλιματική αλλαγή επιβαρύνει αυτές τις προκλήσεις¹¹⁹.

Οι άνυδρες περιοχές της Αφρικής αντιμετωπίζουν και θα συνεχίζουν να αντιμετωπίζουν μεγάλες προκλήσεις, με την υποβάθμιση του εδάφους και την κλιματική αλλαγή να βρίσκονται στην κορυφή της λίστας. Οι κάτοικοι των περιοχών αυτών αντιμετωπίζουν παρόμοιες προκλήσεις, που απειλούν τη διαβίωσή τους.

Η 10ετής Στρατηγική της Σύμβασης αναγνωρίζει τη σύνδεση ανάμεσα στην υποβάθμιση του εδάφους και την κλιματική αλλαγή. Παρόλα αυτά, οι αδύναμοι θεσμοί, οι περιορισμένες υποδομές συχνά περιορίζουν την ικανότητα αντιμετώπισης της υποβάθμισης του εδάφους.

Ο βιοπορισμός στις άνυδρες περιοχές είναι περίπλοκος, το οικοσύστημά τους εύθραυστο και παρά τις σχετικά μεγάλες δυνατότητες τους, στις άνυδρες περιοχές οι άνθρωποι

¹¹⁷ Cooper P., et. al., *Coping better with current climatic variability in the rain-fed farming systems of sub-Saharan Africa: an essential first step in adapting to future climatic change?*, Agriculture, Ecosystems and Environment, 126, 2008, p. 24-35

¹¹⁸ Μεταξύ των υπηρεσιών που παρέχει το οικοσύστημα είναι και ο θρεπτικός κύκλος, η ροή των υδάτων

¹¹⁹ UNEP, *Ecosystems Management Approach*, UNEP's medium - term strategy 2010-2013, Environment for Development, 2009

πασχίζουν να ξεφύγουν από τη φτώχεια. Καμία απλή παρέμβαση δε μπορεί να επιλύσει τα προβλήματα της άνυδρης Αφρικής. Υπάρχει συνεχής ανάγκη για συνέχιση της αναπτυξιακής βοήθειας, για τη μείωση της φτώχειας και για την προσαρμογή στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής¹²⁰.

¹²⁰ UNCCD - UNDP - UNEP, *Climate Change in the African Drylands: opinions and opportunities for adaptation and mitigation*, UNON Publishing services, Nairobi, 2009, p. 45-46

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. ΓΚΑΝΑ - ΚΕΝΥΑ - ΜΑΡΟΚΟ

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η καταπολέμηση της ερημοποίησης και της υποβάθμισης του εδάφους είναι ένα σημαντικό, αν όχι ζωτικό, κομμάτι της βιώσιμης ανάπτυξης, για τις χώρες που επηρεάζονται από το φαινόμενο. Οι Αφρικανικές χώρες εφαρμόζουν τη Σύμβαση εδώ και πολλά χρόνια, και γνωρίζουν, πλέον, ότι απαιτείται μια ολιστική προσέγγιση για την αντιμετώπιση του φαινομένου. Και καθώς πρόκειται για ένα πολύπλευρο φαινόμενο, πρέπει να αντιμετωπιστεί με τρόπους, συμβατούς για τα δεδομένα κάθε χώρας.

Στα κεφάλαια που ακολουθούν θα παρουσιαστούν οι προσπάθειες εφαρμογής της Σύμβασης, από τρεις χώρες της Αφρικής, τη Γκάνα, την Κένυα και το Μαρόκο, βάσει των εκθέσεων που παρουσίασαν στη Σύνοδο των Μερών. Σύμφωνα με το άρθρο 26 της Σύμβασης, κάθε κράτος μέρος οφείλει να παρουσιάζει στη Σύνοδο των Μερών, έκθεση με τα μέτρα που έχουν ληφθεί για την εφαρμογή της Σύμβασης, διευκρινίζοντας οποιαδήποτε στρατηγική, πολιτική ή μέτρα ακολούθησαν για αυτό το σκοπό.

6.1. Γκάνα

Ενώ το ζεστό τροπικό κλίμα κυριαρχεί σχεδόν σε όλη την επικράτεια της χώρας, το ποσοστό των βροχοπτώσεων διαφέρει σημαντικά από το βορρά προς το νότο. Στη βόρεια Γκάνα, παρατηρούνται τα πιο ξηρά μέρη τη χώρας, στα οποία κυριαρχούν τα λιβάδια και τα δάση της σαβάννα. Τα τελευταία χρόνια, μεγάλο μέρος των δασών έχει κοπεί και χρησιμοποιηθεί για την επέκταση των καλλιεργειών ή για τη δημιουργία καυσόξυλων. Αυτό συνέβαλε στη διάβρωση του εδάφους, η οποία έχει εξελιχθεί σε μείζον ζήτημα. Η αποψίλωση των δασών συμβάλει και αυτή στην κλιματική αλλαγή της περιοχής.

Μία από τις αιτίες υποβάθμισης του εδάφους στην Γκάνα είναι η καύση των θάμνων, που είναι αποτέλεσμα ακατάλληλων μεθόδων καλλιέργειας, αρνητικών πολιτιστικών πρακτικών

και κακοδιαχειριζόμενων μεθόδων βόσκησης. Τα τελευταία στοιχεία δείχνουν ότι κάθε χρόνο χάνονται περίπου 22.000 εκτάρια δασικών εκτάσεων λόγω της καύσης των θάμνων, της συγκομιδής καυσόξυλων και της παραγωγής ξυλάνθρακα.

Η υποβάθμιση του εδάφους οδηγεί, μεταξύ άλλων, και στον υποσιτισμό των παιδιών. Υπολογίζεται ότι ο υποσιτισμός των παιδιών στη Γκάνα έχει φτάσει σε επίπεδα του 70%. Στα βορειότερα σημεία της χώρας, όπου υπάρχει μεγάλο κενό ανάμεσα στις βροχερές και στις ξηρές περιόδους, τα εισοδηματικά επίπεδα των κοινοτήτων είναι σε χαμηλά επίπεδα. Για να αποτραπούν ή να μειωθούν αυτές οι συνέπειες, μη κυβερνητικές οργανώσεις, κοινότητες και κάποιες κυβερνητικές υπηρεσίες έχουν αναλάβει προγράμματα σε περιοχές όπως η Yameriga στα ανατολικά και η Goziri στα δυτικά, ενώ σε κάποιες κοινότητες, τέτοιου είδους πρωτοβουλίες ξεκίνησαν από τους ίδιους τους κατοίκους.

Οι πρωτοβουλίες αυτές επιχειρήσαν να αλλάξουν τις πολιτιστικές συνήθειες των τοπικών κοινωνιών, που συμβάλλουν στην υποβάθμιση του εδάφους, και να διατηρήσουν τις κατάλληλες μεθόδους διαχείρισης του εδάφους. Βέβαια, οι πρωτοβουλίες θα έχουν νόημα όταν οι τοπικές κοινωνίες θα μπορέσουν να τις διαχειριστούν από μόνες τους, χωρίς εξωτερικές παρεμβάσεις. Οι τοπικές αρχές έχουν ενθαρρύνει πολλές φορές την ανάληψη των πρωτοβουλιών αυτών από τις τοπικές κοινωνίες, έτσι ώστε οι κάτοικοι να αποκτήσουν γνώση βιώσιμης διαχείρισης των εδαφών.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση των γυναικών της Yameriga, οι οποίες ξεκίνησαν μια πρωτοβουλία λόγω της έλλειψης καυσόξυλων και των χαμηλών αποδόσεων των καλλιεργειών των βοτάνων.

Οι γυναίκες της Yameriga, εγκατέστησαν το πρώτο φυτώριο το 1997. Αυτή η πρώτη προσπάθεια απέδωσε θετικά αποτελέσματα με την ανάπτυξη δέκα στρεμμάτων τικ. Η διαδικασία κινητοποίησης του πληθυσμού για τη διατήρηση των φυσικών πόρων, δε θα μπορούσε να είναι διατηρήσιμη, καθώς ήταν εμφανής η απουσία υποστήριξης από τους μεγαλύτερους σε ηλικία ανθρώπους, που θεωρούνται πολύ σεβαστά πρόσωπα σε αυτές τις κοινωνίες. Η διαχείριση της πρωτοβουλίας, λοιπόν, αφέθηκε στα χέρια των λίγων. Το 2000 ξεκίνησε η παρέμβαση της Υπηρεσίας Προστασίας του Περιβάλλοντος (Environmental Protection Agency - EPA), με μια σειρά προγραμμάτων ευαισθητοποίησης των κοινοτήτων.

Η EPA ενθάρρυναν τις γυναίκες να εμπλέξουν τους μεγαλύτερους και τους τοπικούς ηγέτες στις κοινοτικές δραστηριότητες. Η προσπάθεια αυτή, απέδωσε αποτελέσματα, καθώς δημιουργήθηκε και δεύτερο φυτώριο ενώ αναπτύχθηκε και μια φυτεία μάνγκο τεσσάρων στρεμμάτων.

Η παρέμβαση της EPA στη κοινότητα της Yameriga, εμπνεύστηκε από το συνεχές ενδιαφέρον των γυναικών παρά την απουσία άμεσων πλεονεκτημάτων. Η έλλειψη πόσιμου νερού στην κοινότητα αποτέλεσε εμπόδιο, καθώς οι γυναίκες της κοινότητας διέθεταν μεγάλο χρόνο της μέρας τους στην αναζήτηση νερού. Με την παρέμβαση της EPA και την υποστήριξη ενός προγράμματος που χρηματοδοτήθηκε από το Παγκόσμιο Ταμείο Περιβάλλοντος και την Παγκόσμια Τράπεζα, δόθηκε στους κατοίκους ένα πηγάδι και ένα περιφραγμένο φυτώριο. Η κοινότητα, τώρα, διαθέτει και πηγή πόσιμου νερού και ένα φυτώριο που παρέχει μέσα διαβίωσης.

Το παράδειγμα της Γκάνα, δείχνει ότι, εάν η κοινωνία των πολιτών απείχε από αυτές τις συμμετοχικές διαδικασίες, εάν δεν εμπλέκονταν τοπικοί ηγέτες και εάν δεν σχηματίζονταν ομάδες σε τοπικά επίπεδα, η καταπολέμηση της υποβάθμισης του εδάφους δε θα μπορούσε να είναι βιώσιμη και αποτελεσματική. Πάντα, όμως, είναι απαραίτητη και η υποστήριξη τοπικών κυβερνητικών αρχών, οι οποίες παρέχουν κοινωνικές παροχές και δομές που διευκολύνουν τη διαχείριση των πόρων¹²¹.

6.2. Κένυα

Ως αποτέλεσμα της ανεξέλεγκτης εκμετάλλευσης των δασών, της υπερβόσκησης και των αθέμιτων πρακτικών που χρησιμοποιούνται για τις καλλιέργειες, το έδαφος της Κένυας έχει μετατραπεί σε άγονο.

¹²¹ Secretariat of the United Nations Convention to Combat Desertification, *Ten African Experiences, Implementing the UNCCD in Africa*, UNCCD, Bonn 2006, p. 7-9

Τα αυλάκια κατά μήκος του μεγαλύτερου ποταμού, χρησιμοποιούνταν για εποχικές καλλιέργειες όπως οι μπανάνες και τα ζαχαροκάλαμα. Τώρα, όμως, οι ακτές του ποταμού είναι πολύ ξηρές και το έδαφος δεν είναι γόνιμο.

Η υποβάθμιση του εδάφους παρατηρείται στην πλειονότητα των οικοπέδων. Η πλειοψηφία των κατοίκων της περιοχής είναι μικροκαλλιεργητές που χρησιμοποιούν τις ίδιες αγροτικές μεθόδους εδώ και γενιές. Το έδαφος έχει γίνει αντικείμενο υπερεκμετάλλευση λόγω των πρακτικών που χρησιμοποιούνται, ανάμεσα στις οποίες περιλαμβάνονται η αναζήτηση τροφής για τα ζώα και η χρήση καυσόξυλων, ενώ, πλέον, δεν δημιουργείται φυτοκάλυψη.

Τα τελευταία είκοσι χρόνια, οι βροχές έχουν περιοριστεί και δεν είναι πλέον αξιόπιστες, ενώ οι επικρατούσες περίοδοι ξηρασίας έχουν δημιουργήσει προβλήματα στην προμήθεια τροφίμων¹²².

Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης καταπολέμησης της ερημοποίησης της Κένυας, έχει ενσωματωθεί στα κοινωνικοοικονομικά πλαίσια πολιτικής που διαθέτει η χώρα, όπως είναι η Οικονομική Στρατηγική για την ευημερία και την απασχόληση και το σχέδιο για τις ξηρές και ημίξηρες περιοχές. Το Σχέδιο έχει, επίσης, συμπεριληφθεί σε μια σειρά τομεακών σχεδίων προστασίας του περιβάλλοντος και έχει εφαρμοστεί σε πολυάριθμες δραστηριότητες.

Η Κένυα έχει θέσει σε εφαρμογή πολιτικά και νομικά πλαίσια τα οποία, μεταξύ άλλων, δίνουν προτεραιότητα στην εξάλειψη της φτώχειας και στην διαχείριση του περιβάλλοντος. Ένα από τα σημαντικότερα πλαίσια, ο νόμος για το συντονισμό και τη διαχείριση του περιβάλλοντος, που παρουσιάστηκε το 1999, παρέχει ένα ολοκληρωμένο νομοθετικό πλαίσιο για τη διαχείριση του περιβάλλοντος της χώρας. Στα πλαίσια αυτού του νόμου, έχει δημιουργηθεί η Εθνική Αρχή Διαχείρισης του Περιβάλλοντος, η οποία έχει την εντολή να συντονίζει και να εποπτεύει όλα τα ζητήματα που σχετίζονται με το περιβάλλον.

¹²² Ιστοσελίδα UNESCO <http://www.unesco.org/mab/doc/ekocd/kenya.html> (τελευταία πρόσβαση 25/08/2013 - 12:03)

Η Αρχή, η οποία αποτελεί το βασικό συντονιστικό όργανο της Κένυας, άρχισε να λειτουργεί το 2002. Αποτελεί δημόσιο, ανεξάρτητο όργανο που διαθέτει το απαραίτητο νομοθετικό και θεσμικό πλαίσιο για την εφαρμογή της Σύμβασης και λαμβάνει αποφάσεις με σχετική αυτονομία. Στο όργανο αυτό συμμετέχουν υπουργεία και κυβερνητικές υπηρεσίες, μη κυβερνητικές οργανώσεις, ερευνητικά και ακαδημαϊκά κέντρα και ο ιδιωτικός τομέας.

Πέρα από το γεγονός ότι η Αρχή λειτουργεί ως συντονιστικό όργανο, έχει αποτελέσει κεντρικό σημείο για την καταπολέμηση της ερημοποίησης. Χρησιμοποιείται και από άλλες συμβάσεις, όπως η Σύμβαση για την Βιοποικιλότητα και τη Σύμβαση Πλαίσιο για την Κλιματική Αλλαγή και λειτουργεί ως επιχειρησιακό τμήμα του Παγκόσμιου Ταμείου Περιβάλλοντος. Αυτό δίνει στην Αρχή ένα μεγάλο πλεονέκτημα σχετικά με την εφαρμογή των Συμβάσεων.

Το έργο της Αρχής, έχει συμβάλει και στην κινητοποίηση οργανισμών τοπικού επιπέδου. Αυτοί οι οργανισμοί είναι υπεύθυνοι για το συντονισμό και την εποπτεία όλων των ζητημάτων που σχετίζονται με το περιβάλλον σε τοπικό επίπεδο και τα μέλη τους συμμετέχουν στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

Μη κυβερνητικές οργανώσεις και η κοινωνία των πολιτών συμμετέχουν στη διαδικασία ταυτοποίησης, σχεδιασμού, εφαρμογής, ελέγχου και αξιολόγησης των πρωτοβουλιών για την καταπολέμηση της ερημοποίησης. Έχουν πραγματοποιηθεί διάφορες μελέτες για να αναγνωριστούν οι ανάγκες των τοπικών κοινωνιών σε αρκετές περιοχές της χώρας. Οι μελέτες αυτές έδειξαν ότι οι κοινότητες έχουν την ικανότητα να εφαρμόσουν δράσεις για την καταπολέμηση της ερημοποίησης με τεχνική και οικονομική υποστήριξη από διάφορα εμπλεκόμενα μέρη. Για παράδειγμα, διάφορες τοπικές κοινωνίες έχουν ιδρύσει επιτροπές για τον έλεγχο και την αξιολόγηση της εφαρμογής δράσεων καταπολέμησης της ερημοποίησης σε επίπεδα τοπικών πληθυσμών. Οι επιτροπές αυτές συνέβαλαν στη διαμόρφωση εργατικών και διαχειριστικών ικανοτήτων, στην προώθηση τοπικών υλικών. Οι δράσεις αυτές συνεισέφεραν στην αποτελεσματική εφαρμογή της Σύμβασης¹²³.

¹²³ Secretariat of the United Nations Convention to Combat Desertification, *Ten African Experiences, Implementing the UNCCD in Africa*, UNCCD, Bonn 2006, p. 17-19

6.3. Μαρόκο

Η ερημοποίηση επηρεάζει το 93% της επικράτειας του Μαρόκο. Το ξηρό κλίμα σε συνδυασμό με τις αυξανόμενες περιόδους ξηρασίας δυσκολεύουν περισσότερο την κατάσταση. Επιπλέον, οι δύσκολες συνθήκες διαβίωσης των αγροτικών πληθυσμών, έχει οδηγήσει σε υπερεκμετάλλευση των φυσικών πόρων, γεγονός που υποβαθμίζει ακόμη περισσότερο το περιβάλλον.

Το Μαρόκο τελειοποίησε το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την καταπολέμηση της ερημοποίησης, τον Ιούνιο του 2001. Σχεδιάστηκε για την ενίσχυση της συνοχής και των συνεργασιών ανάμεσα σε τομεακά προγράμματα , έτσι ώστε να πραγματοποιηθούν δράσεις και προγράμματα, να δημιουργηθούν κίνητρα αύξησης εισοδήματος, να περιοριστούν οι συνέπειες της ξηρασίας.

Με αυτόν τον τρόπο ορίστηκε και το θεσμικό πλαίσιο που σχεδιάστηκε για τη διευκόλυνση του επιχειρησιακού συντονισμού και για την εγκαθίδρυση εργαλείων παρατήρησης της ερημοποίησης και αντιμετώπισης των επιπτώσεων. Παρόλα αυτά, οι προσπάθειες για την κινητοποίηση χρηματοδοτικών πόρων εμποδίστηκαν από διάφορους παράγοντες: οι μεγάλες χρηματοδοτικές απαιτήσεις, οι ασυμβατότητες μεταξύ της διαδικασίας σχεδιασμού του προϋπολογισμού και της συμμετοχικής διαδικασίας και ο αργός ρυθμός προγραμματισμού.

Για να ξεπεραστούν αυτά τα εμπόδια, δημιουργήθηκε το 2003 μια στρατηγική εξοικονόμησης πόρων με την υποστήριξη του Παγκόσμιου Μηχανισμού της Σύμβασης. Πρώτος στόχος αυτής της στρατηγικής είναι η πραγματοποίηση μιας συμβουλευτικής προσέγγισης για τον καθορισμό έργων προτεραιότητας μέσα από στρατηγικά σχέδια και προγράμματα βασισμένα στις αρχές της ενσωμάτωσης, της συμμετοχής και της συνεργασίας. Δεύτερος στόχος είναι η εύρεση πηγών χρηματοδότησης για την εφαρμογή των προγραμμάτων του Εθνικού Σχεδίου Δράσης. Τρίτος στόχος είναι η δημιουργία δεσμών ανάμεσα στα προγράμματα προτεραιότητας και στις επενδυτικές ευκαιρίες.

Το 2003 ξεκίνησε μια σειρά διαβουλεύσεων για να καθοριστούν οι προτεραιότητες σε κάθε τομέα και για να διασφαλιστεί η απεικόνισή τους στις πραγματοποιούμενες δράσεις. Η κοινωνία των πολιτών συμμετείχε σε αυτές τις διαβουλεύσεις και προετοίμασε ένα σχέδιο δράσης που να συνάδει με τις εθνικές προτεραιότητες. Επίσης, με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα για την Καταπολέμηση της Ερημοποίησης και της Ξηρασίας, ξεκίνησε το 2004 ένα εκτεταμένο πρόγραμμα ευαισθητοποίησης των πολιτών, με τη συμμετοχή μη κυβερνητικών οργανώσεων.

Οι διαβουλεύσεις είχαν αποτέλεσμα, τη δημιουργία μιας στρατηγικής 53 προγραμμάτων, στα πλαίσια του Εθνικού Σχεδίου Δράσης, τα οποία παρουσιάστηκαν σε αναπτυξιακούς φορείς το 2003 και το 2004. Δεκατρία από αυτά τα προγράμματα είχαν συμπληρωματική λειτουργία σε ήδη υπάρχοντα σχέδια. Εφτά από τα προγράμματα είχαν οριζόντιο χαρακτήρα, καθώς ασχολούνται με δράσεις ανάπτυξης ικανοτήτων και δημιουργίας εισοδήματος.

Μετά από πολλούς κύκλους διμερών και πολυμερών διαβουλεύσεων, ξεκίνησαν δυο προγράμματα εφαρμογής του Εθνικού Σχεδίου Δράσης του Μαρόκο, το ένα σε συνεργασία με τη Γερμανία και το άλλο με την υποστήριξη του Αναπτυξιακού Προγράμματος του ΟΗΕ. Το πρώτο, ήταν ένα τοπικό αναπτυξιακό πρόγραμμα για τη διατήρηση της κοιλάδας του Draa και το δεύτερο ήταν ένα πρόγραμμα ανακούφισης της αγροτικής φτώχειας, της ερημοποίησης και των συνεπειών της ξηρασίας. Πολλά ακόμα προγράμματα εφαρμόστηκαν για την ολοκληρωμένη ανάπτυξη των δασών και για την ορθολογική διαχείριση του εδάφους. Όλα τα προγράμματα βασίστηκαν σε θεματικές προτεραιότητες του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την καταπολέμηση της ερημοποίησης, έχοντας την υποστήριξη της Παγκόσμιας Τράπεζας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Χάρη στην υποστήριξη του Παγκόσμιου Μηχανισμού, οργανώθηκαν πολλές συναντήσεις και διαβουλεύσεις ανάμεσα σε εθνικούς φορείς και αναπτυξιακούς εταίρους. Σκοπός αυτών των συναντήσεων ήταν η ευαισθητοποίηση των αναπτυξιακών εταίρων και η καλύτερη κατανόηση των προτεραιοτήτων και των στρατηγικών.

Ξεκίνησε, έτσι, μια διαδικασία διαβούλευσης σχετικά με τις προτεραιότητες του Εθνικού Σχεδίου Δράσης, το οποίο εστίασε σε γεωγραφικές περιοχές όπου οι αναπτυξιακοί εταίροι έδειχναν ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Η συνεργασία, αυτή, με επενδυτικούς εταίρους, αποδεικνύεται καρποφόρα και είναι σημαντικό να διατηρηθεί. Το Μαρόκο ενθαρρύνει την αποκεντρωμένη συνεργασία για την ανάπτυξη και εφαρμογή προγραμμάτων κατευθυνόμενων από τις τοπικές κοινωνίες για την εξάλειψη της φτώχειας, την ανάπτυξη της υπαίθρου και την καταπολέμηση της ερημοποίησης¹²⁴.

¹²⁴ Secretariat of the United Nations Convention to Combat Desertification, *Ten African Experiences, Implementing the UNCCD in Africa*, UNCCD, Bonn 2006, p. 24-26

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΚΡΙΤΙΚΗ

Το παγκόσμιο περιβαλλοντικό πρόβλημα της ερημοποίησης και της υποβάθμισης του εδάφους έχει επιδεινωθεί σοβαρά τα τελευταία χρόνια. Περίπου το 40% της επιφάνειας της γης και το 70% των ξηρών περιοχών αντιμετωπίζουν σοβαρούς κινδύνους από την ερημοποίηση. Μετά από 15 χρόνια εφαρμογής της Σύμβασης για την Καταπολέμηση της Ερημοποίησης, η σημασία της ως εργαλείο αναπτυξιακής συνεργασίας έχει μειωθεί αισθητά. Το ένα έκτο του παγκόσμιου πληθυσμού επηρεάζεται άμεσα από τις επιπτώσεις της ερημοποίησης¹²⁵. Παρά το γεγονός ότι η Σύμβαση έχει στρέψει την προσοχή της στη διατήρηση των πόρων και στη μείωση της φτώχειας σε αυτές τις περιοχές, μέχρι στιγμής, η UNCCD, φαίνεται να μη μπορεί να ανταποκριθεί στις προσδοκίες που τις έχουν ανατεθεί ως μια περιβαλλοντική και αναπτυξιακή σύμβαση.

Ο Αναπτυξιακός Στόχος της Χιλιετίας για τη μείωση της φτώχειας και της πείνας μέχρι το 2015 μοιάζει ουτοπικός, ειδικά στις ξηρές και ημίξηρες περιοχές της γης. Η ύπαρξη ενός πλαισίου όπως αυτό της UNCCD είναι πιο σημαντική από ποτέ. Αλλά αυτή τη στιγμή, η σύμβαση με το μεγαλύτερο αναπτυξιακό προσανατολισμό, κινδυνεύει να ξεφύγει από την αναπτυξιακή της πολιτική, τόσο στις επηρεαζόμενες χώρες όσο και στις δωρητρίες χώρες.

Η UNCCD είναι μοναδική από πολλές απόψεις. Πρώτον, η Σύμβαση έστρεψε την προσοχή του κόσμου, σε ένα από τα πιο ευαίσθητα οικοσυστήματα του πλανήτη, στις άnuδρες περιοχές και στους ανθρώπους που κατοικούν σε αυτές. Δεύτερον, είναι το μόνο διεθνές εργαλείο που δίνει έμφαση στη βιώσιμη διαχείριση του εδάφους, ζήτημα το οποίο παραδοσιακά αντιμετωπίζεται μέσα από τα εθνικά προγράμματα των κρατών. Και τρίτον, είναι η μόνη παγκόσμια συμφωνία που εστιάζει στις αναπτυσσόμενες χώρες, ειδικά στην Αφρική, και στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των αγροτικών πληθυσμών¹²⁶.

Επιφανειακά, η Σύμβαση φαίνεται επιτυχημένη. Από τα 193 κράτη μέρη της Σύμβασης, πάνω από 80 έχουν καταθέσει Εθνικά Σχέδια Δράσης για την καταπολέμηση της ερημοποίησης. Σε πολλά από αυτά, που σχεδιάστηκαν με την ουσιαστική συμβολή των τοπικών κοινωνιών, οι αιτίες της υποβάθμισης του εδάφους και οι συνέπειές της

¹²⁵ Kohlmeyer Christoph, *The Convention to Combat Desertification: relevant or a relict?*, Agriculture and rural development, No1, 2007, p. 26-28

¹²⁶ Kannan A., *Global environmental governance and desertification*, Concept publishing company, 2012, p. 192

περιγράφονται με πλήρη λεπτομέρεια και παρουσιάζονται ολοκληρωμένα πακέτα μέτρων για την αντιμετώπιση του φαινομένου. Επίσης, πολλά από αυτά τα κράτη έχουν σχηματίσει ομάδες και έχουν σχεδιάσει από κοινού Περιφερειακά και Υποπεριφερειακά Σχέδια Δράσης για τη διευκόλυνση του διασυνοριακού συντονισμού των μέτρων αντιμετώπισης.

Σε όλη αυτή τη διαδικασία, τα κράτη μέρη της Σύμβασης που δεν επηρεάζονται ευθέως από την ερημοποίηση, έχουν υποστηρίξει και συνεχίζουν να υποστηρίζουν τεχνικά και χρηματοδοτικά την εφαρμογή αυτών των Σχεδίων Δράσης.

Με την πάροδο των χρόνων και την αξιολόγηση των εθνικών εκθέσεων για την εφαρμογή της Σύμβασης, φάνηκε ότι η UNCCD συνέβαλε στην ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης σχετικά με τα προβλήματα που δημιουργεί η ερημοποίηση και με την προοπτική καταπολέμησης του φαινομένου.

Δε φαίνεται, όμως, να συμβαίνει κάτι περισσότερο. Αν παρατηρήσουμε την ατζέντα των επηρεαζόμενων κρατών θα δούμε ότι, παρά τις όποιες προσπάθειες, η υποβάθμιση του εδάφους και η καταπολέμηση της ερημοποίησης, δεν κατάφεραν να αναρριχηθούν ψηλά στις εθνικές προτεραιότητες των κρατών μερών, ακόμα και σε κράτη που υποφέρουν βαριά από την ερημοποίηση και την υποβάθμιση του εδάφους. Σχεδόν καμία εθνική πολιτική δεν αναγνωρίζει την ερημοποίηση ως βασικό παράγοντα της φτώχειας, ενώ και η αλληλεπίδραση ανάμεσα στην υποβάθμιση του εδάφους και τη φτώχεια θεωρείται δευτερεύουσα. Φαίνεται, επίσης, αδύνατο να διακρίνουμε την ενσωμάτωση ενός βιώσιμου τρόπου διαχείρισης του εδάφους στις εθνικές στρατηγικές μείωσης της φτώχειας, όπως το απαιτεί και η UNCCD.

Προφανώς, τα ανησυχητικά γεγονότα της ερημοποίησης, δεν αποτελούν αρκετό κίνητρο για τις κυβερνήσεις των επηρεαζόμενων κρατών μερών, ώστε να θέσουν προτεραιότητες στην περιβαλλοντική τους πολιτική που θα ενσωματώνονται μέσα σε ένα πλαίσιο μείωσης της φτώχειας. Η έλλειψη συνοχής ανάμεσα στη φτώχεια και στη περιβαλλοντική πολιτική, το ανεπαρκές δομικό και θεσμικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της ερημοποίησης και οι αδύναμη πολιτική ισχύς της Σύμβασης, η εφαρμογή της οποίας έχει ανατεθεί σε πολλά διαφορετικά υπουργεία και υπηρεσίες, εξηγούν την ανεπαρκή αποτελεσματικότητα της Σύμβασης μέχρι σήμερα.

Αυτή η αναποτελεσματικότητα και η αδυναμία ενσωμάτωσης των Εθνικών Σχεδίων Δράσης στις εθνικές πολιτικές, αποτελούν για τα κράτη μέρη της Σύμβασης που δεν επηρεάζονται ευθέως από την ερημοποίηση και για τις δωρητρίες χώρες, δικαιολογία για την διστακτικότητά τους να παρέχουν τεχνική και πολιτική υποστήριξη στην UNCCD. Ο σκεπτικισμός αυτός εκδηλώνεται αφενός, με τις άτολμες προσπάθειες συντονισμού των δραστηριοτήτων και, αφετέρου, με τη σχετική απροθυμία πολλών δωρητών να δεσμευτούν οικονομικά για την εφαρμογή των Σχεδίων Δράσης.

Αν και το GEF, το 2002, εξελίχθηκε σε χρηματοδοτικό μηχανισμό για τη Σύμβαση, δεν υπάρχει ακόμη κάποιο σημάδι για μια ασφαλή μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση για την εφαρμογή της UNCCD στα επηρεαζόμενα μέρη. Η απροθυμία των δωρητών να υποστηρίξουν πολιτικά και οικονομικά τη Σύμβαση, δικαιολογείται και από το γεγονός ότι η προώθηση της βιώσιμης διαχείρισης των πόρων και η μείωση της φτώχειας στις άνυδρες περιοχές, δεν αποτελεί υψηλή προτεραιότητα.

Για αυτά, βέβαια, δεν ευθύνεται μόνο η αναπτυξιακή πολιτική και τα χρηματοδοτικά εμπόδια. Η ίδια η UNCCD, ως περιβαλλοντική Σύμβαση που ασχολείται με την αλληλεπίδραση ανάμεσα στην ερημοποίηση και τη φτώχεια, παρουσιάζει εγγενείς αδυναμίες από τη σύστασή της. Η έντονη αντίθεση μεταξύ των εξαιρετικά φιλόδοξων στόχων και του ελάχιστου επιπέδου υποχρέωσης αποτελεί κρίσιμο εμπόδιο για την αποτελεσματικότητα της Σύμβασης. Η έλλειψη συγκεκριμένων κατευθυντήριων γραμμών καθιστά την εφαρμογή πολύ δύσκολη. Στόχος της Σύμβασης είναι "... η καταπολέμηση της ερημοποίησης και ο περιορισμός των συνεπειών της ξηρασίας και/η της ερημοποίησης, ιδίως στην Αφρική, μέσα από μια αποτελεσματική δράση σε όλα τα επίπεδα, (...) στα πλαίσια μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης, που θα είναι συνεπής με την Agenda 21, με στόχο την επίτευξη της βιώσιμης ανάπτυξης στις επηρεαζόμενες περιοχές"¹²⁷. Στη συνέχεια, όμως, δεν περιλαμβάνονται συγκεκριμένοι και ξεκάθαροι στόχοι για μια βιώσιμη διαχείριση των πόρων.

Επίσης, οι αρμοδιότητες των θεσμικών οργάνων της Σύμβασης, από τη Σύνοδο των Μερών και τη Γραμματεία μέχρι και τον Παγκόσμιο Μηχανισμό, δεν ορίζονται ρητά ώστε να οριοθετηθούν με σαφήνεια οι διακριτοί ρόλοι και τα καθήκοντα.

Ένα θεμελιώδες ζήτημα που πρέπει να λυθεί, είναι το κατά πόσον η Σύμβαση θα πρέπει να είναι χρηματοδοτικός μηχανισμός και μηχανισμός εφαρμογής με μακροπρόθεσμη προοπτική, όπως υποστηρίζουν τα επηρεαζόμενα κράτη μέρη, ή αν θα πρέπει απλά να αποτελεί ένα πλαίσιο καθοδήγησης για την καταπολέμηση της ερημοποίησης, όπως υποστηρίζουν οι δωρήτριες χώρες.

Πολλοί γιόρτασαν την καθιέρωση της Σύμβασης, ως ένα πρωτότυπο κείμενο παγκόσμιας διακυβέρνησης. Είναι, όμως, το λιγότερο δεσμευτικό κείμενο, από τις τρεις συμβάσεις του Ρίο.

Η UNCCD χρειάζεται έναν ξεκάθαρο καθορισμό στόχων. Σε αντίθεση με τη Σύμβαση Πλαίσιο του ΟΗΕ για την Κλιματική Αλλαγή, η οποία έχει στόχο των περιορισμό των εκπομπών αερίων, και με τη Σύμβαση για την Βιολογική Ποικιλομορφία, η οποία στοχεύει

¹²⁷ Άρθρο 2 της UNCCD, <http://www.unccd.int/en/about-the-convention/Pages/Text-Part-I.aspx> (τελευταία πρόσβαση 13/07/2013 - 17:29)

στη διατήρηση της βιοποικιλότητας, η Σύμβαση για την Καταπολέμηση της Ερημοποίησης δεν έχει θέσει αντίστοιχους στόχους και με συγκεκριμένο χρονικό πλαίσιο.

Η Σύμβαση απαιτεί μια συνεχή πολιτική επιστημονικών συμβουλών, έτσι ώστε οι τακτικές καταθέσεις εκθέσεων να μπορούν να εντοπίζουν πιο αποτελεσματικά τον τρόπο ελέγχου της ερημοποίησης.

Πρέπει, επίσης, να αναθεωρηθούν και οι αρμοδιότητες των θεσμικών οργάνων της UNCCD. Η CST χρειάζεται σαφέστερους όρους λειτουργίας, ενώ για τη Γραμματεία και τον Παγκόσμιο Μηχανισμό απαιτείται κατηγορηματικός διαχωρισμός ευθυνών και υποχρεώσεων, για να απλοποιηθούν οι διαδικασίες εντός και μεταξύ των οργάνων της Σύμβασης.

Είναι απαραίτητο, τέλος, η Σύμβαση να ενταχθεί στο νέο διεθνές αναπτυξιακό πλαίσιο, όπως αυτό διαμορφώθηκε μετά τη Διακήρυξη των Παρισίων του 2005¹²⁸, στα πλαίσια του ΟΟΣΑ, και με την υιοθέτηση από την Ε.Ε. της Ευρωπαϊκής Συμφωνίας για την Ανάπτυξη¹²⁹.

Φαίνεται πως υπάρχουν δύο προοπτικές για την UNCCD. Είτε θα αναθεωρήσει το προφίλ της και θα αναδείξει τα πλεονεκτήματά της, χρησιμοποιώντας όλες τις δυνατές συνεργασίες για την επίτευξη των αναπτυξιακών της στόχων, είτε θα αγνοήσει τις ανάγκες για τη δημιουργία πιο αποτελεσματικών συνεργατικών οργάνων και θα καταλήξει να αποτελεί μια περιθωριοποιημένη περιβαλλοντική συμφωνία.

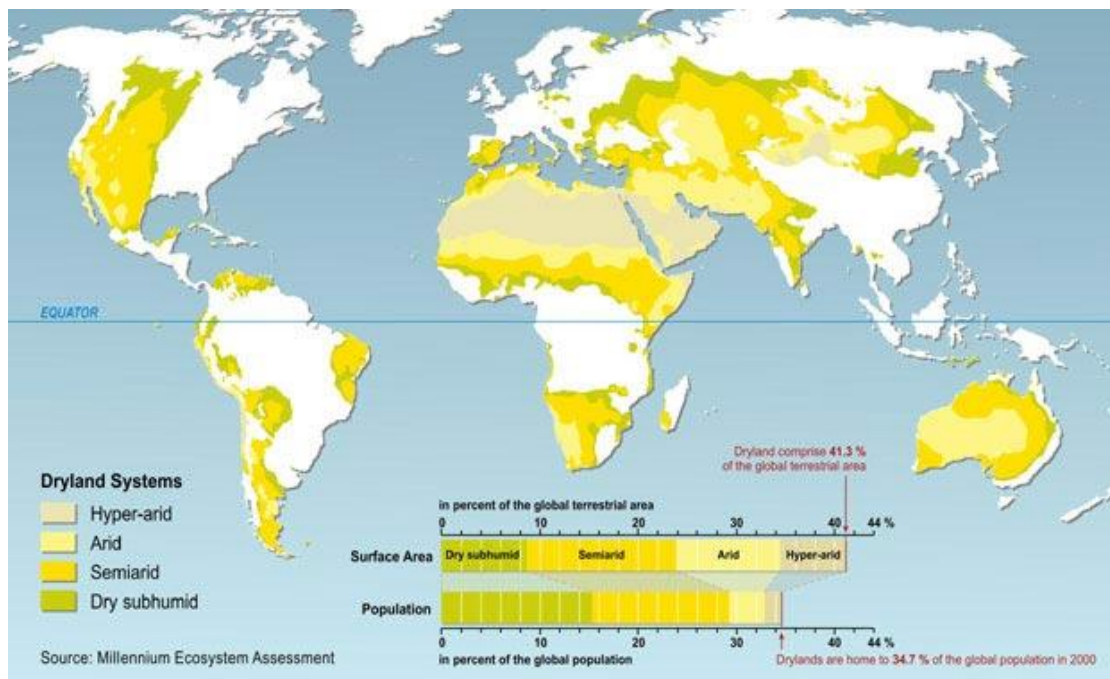
¹²⁸ Paris Declaration on Aid Effectiveness, <http://www.oecd.org/development/effectiveness/34428351.pdf> (τελευταία πρόσβαση 13/07/2013 - 18:14)

¹²⁹ European Consensus on Development, http://ec.europa.eu/development/icenter/repository/eu_consensus_en.pdf (τελευταία πρόσβαση 13/07/2013 - 18:16)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

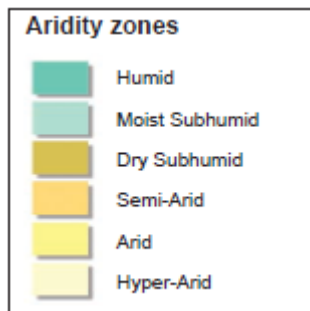
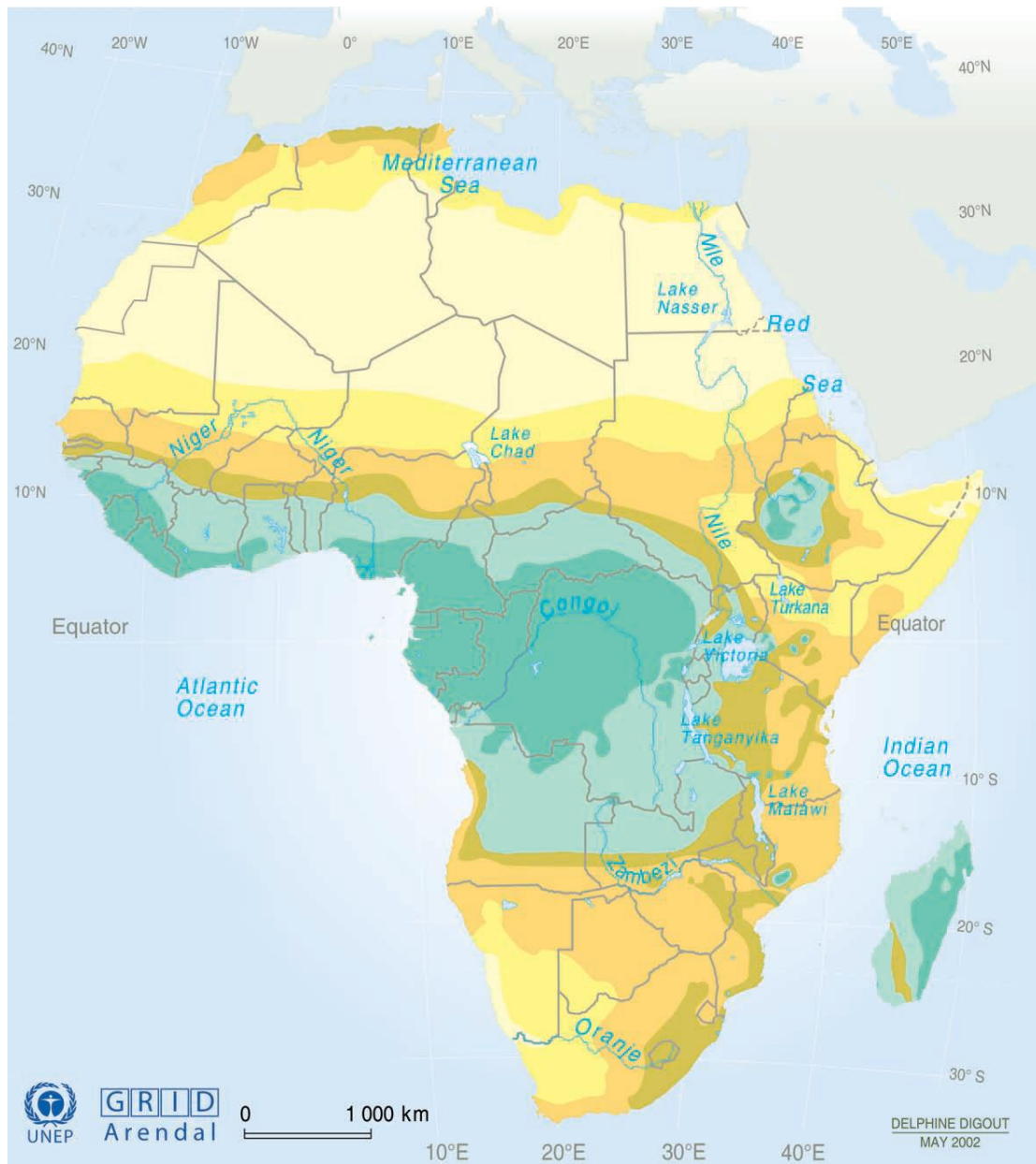
ΧΑΡΤΗΣ 1

Ο χάρτης της ερημοποίησης

ΧΑΡΤΗΣ 2

Η άnuδρη Αφρική

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΚΘΕΣΕΙΣ - ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ

A Report of the Millennium Ecosystem Assessment, *Ecosystems and Human Well-Being*, World Resources Institute, 2005

African Union Commission, *Towards a prioritised outcome-based approach to implementing Africa's security commitments: beyond diagnosis and prescription to action*, Summit on Food Security in Africa, December 4-7, 2006, AUC-NEPAD 2006

Cooper P., et. al., *Coping better with current climatic variability in the rain-fed farming systems of sub-Saharan Africa: an essential first step in adapting to future climatic change?*, Agriculture, Ecosystems and Environment, 126, 2008

Dregne H. E., *Land degradation in the Drylands*, Arid Land Research and Management, 2002, Vol. 16

FAO, *How to feed the world in 2050*, FAO, Rome, 2009

FAO, *Report on the Committee on Agriculture 2010*, FAO, Rome, 2010

IIWG core consultancy team of Unisféra International Centre (Unisféra, Canada) and Integrated Environmental Consultants – Namibia (IECN, Namibia), *Ten-Year Strategic Plan and Framework to enhance the Implementation of the UNCCD (2008-2018)*, 14 June 2007

International Institute for Sustainable Development, *Summary of the Seventh Special Session of the UNEP Governing Council, Third Global Ministerial Environmental Forum and Final Open-Ended Intergovernmental Group of Ministers or their Representatives on International Environmental Governance: 12-15 February 2002*

IPCC, *Climate Change 2007: Synthesis report*, Contribution of Working Groups I, II and III to the Fourth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change, Intergovernmental Panel on Climate Change, Geneva, 2007

ISDR, *Climate Change and Disaster Risk Reduction*, Briefing Note 01, UN International Strategy for Disaster Reduction, Geneva, 2008

Kohlmeyer Christoph, *The Convention to Combat Desertification: relevant or a relict?*, Agriculture and rural development, No1, 2007

Mainguet M. and Da Silva G. G., *Desertification and Drylands Development: What Can Be Done?*, Land Degradation and Development, 1998, Vol. 9

Mortimore M., *Adapting to drought in the Sahel: lessons for climate change*, WIRES climate change vol.1, 2010

Report of the Secretary General's High-Level Panel on UN System-wide Coherence in the Areas of Development, Humanitarian Assistance, and the Environment, *Delivering as One*, 9 November 2006

Resolution adopted by the General Assembly 3202 (S-VI). Programme of Action on the Establishment of a New International Economic Order, A/RES/S-6/3202. 1 May 1974

Schaffer D., *Dry Diversity*, Third World Academy of Sciences Newsletter, n.13, 2001

Secretariat of the United Nations Convention to Combat Desertification, *Ten African Experiences, Implementing the UNCCD in Africa*, UNCCD, Bonn 2006

Ten-Year Strategic Plan and Framework to Enhance the Implementation of the UNCCD (2008-2018), Revised draft prepared for IIWG 3 by Unisfera and IECN, 6 April 2007

UN Environment Management Group, *Global Drylands: A UN system-wide response*, United Nations, 2011

UN General Assembly Resolution 58/211. International Year of Deserts and Desertification, 2006, Fifty-eighth session, 9 February 2004

UNCCD, *Climate change and desertification*, UNCCD thematic fact sheet series, no.1

UNCCD - UNDP - UNEP, *Climate Change in the African Drylands: opinions and opportunities for adaptation and mitigation*, UNON Publishing services, Nairobi, 2009

UNEP, *Ecosystems Management Approach*, UNEP's medium - term strategy 2010-2013, Environment for Development, 2009

UNEP, *Our environment, our wealth*, Africa Environment Outlook 2, UNEP, Nairobi, 2006

UNSO, *Drylands: an overview*, UNDP/DDC, Nairobi, Kenya, 2002

Williams Martin A.J., *Interactions of desertification and climate: present understanding and future research imperatives*, Arid Lands News letter, vol.49, May/June 2001

World Commission for Environment and Development, *Our Common Future*, Oxford University Press, 1987

World Initiative for Sustainable Pastoralism, *Pastoralists as shrewd managers of risk and resilience in the Horn of Africa*, Policy Note No.4, WISP 2007

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γρηγορίου Η. Παναγιώτης, Σαμιώτης Δ. Γιώργος, Τσάλτας Ι. Γρηγόρης, Η συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών Rio de Janeiro για το περιβάλλον και την ανάπτυξη: νομική και θεσμική διάσταση, Παπαζήσης, Αθήνα, 1993

Μπεόπουλος Νίκος - Παπαδόπουλος Γ. Απόστολος, *Ερημοποίηση, ανθρώπινη απουσία και στειρότητα των τόπων*, Gutenberg, Αθήνα 2008

Τσάλτας Ι. Γρηγόρης, *Αναπτυξιακό φαινόμενο και τρίτος κόσμος: πολιτικές και διεθνές δίκαιο της ανάπτυξης*, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 20120

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Agenda 21,

<http://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf>

Decision 3/ COP 8, The 10-year strategic plan and framework to enhance the implementation of the Convention,

<http://www.unccd.int/Lists/SiteDocumentLibrary/10YearStrategy/Decision%203COP8%20adoption%20of%20The%20Strategy.pdf>

European Consensus on Development,

http://ec.europa.eu/development/icenter/repository/eu_consensus_en.pdf

Fourth Assessment Report by the Intergovernmental Panel on Climate Change

http://www.ipcc.ch/publications_and_data/ar4/syr/en/main.html

Glantz M. and Orlovsky N., *Desertification: A Review of the Concept*, Desertification Control Bulletin, 1983, Vol. 9,

<http://www.ciesin.org/docs/002-479/002-479.html>

Multi-year workplan for the Secretariat (2012-2015),

<http://www.unccd.int/Lists/SiteDocumentLibrary/10YearStrategy/2012%202015%20workplan%20of%20the%20secretariat.pdf>

Paris Declaration on Aid Effectiveness,

<http://www.oecd.org/development/effectiveness/34428351.pdf>

Report of the seventh session of the Committee for the Review of the Implementation of the Convention, held in Istanbul from 3 to 14 November 2008, ICCD/CRIC(7)/5, 15 January 2009, <http://archive.unccd.int/cop/officialdocs/cric7/pdf/cric5-eng.pdf>

UN Non-Governmental Liaison Service,

http://www.un-ngls.org/spip.php?page=article_s&id_article=851

UNESCO,

<http://www.unesco.org/mab/doc/ekocd/chapter3.html>

United Conference on Sustainable Development, Rio +20,

<http://sustainabledevelopment.un.org/rio20.html>

Watson et.al., *Protecting Our Planet, Securing Our Future*, UN Environmental Programme, U.S. National Aeronautics and Space Administration and the World Bank, 1998

<http://siteresources.worldbank.org/INTRANETENVIRONMENT/Resources/ProtectingOurPlanet.pdf>

World Meteorological Organization, *Climate Change and Desertification*,

http://www.wmo.int/pages/prog/wcp/agm/publications/documents/wmo_cc_desertif_foldout_en.pdf

World Preservation Forum ,

<http://www.worldpreservationfoundation.org/topic.php?cat=climateChange&vid=23#.Ud1yJD5cnfJ>

Απόφαση 3 - 8η Σύνοδος των Μερών της UNCCD, *Additional procedure or institutional mechanisms to assist the Conference of the Parties in regularly reviewing the implementation of the Convention*

<http://www.unccd.int/Lists/OfficialDocuments/cop8/3eng.pdf>

Απόφαση A/Res. 45/212 της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ, Δεκέμβριος 1990,

<http://www.un.org/documents/ga/res/45/a45r212.htm>

Άρθρο 2.1 της Σύμβασης,

<http://www.unccd.int/en/about-the-convention/Pages/Text-Part-I.aspx>

Άρθρο 3 της Σύμβασης,

<http://www.unccd.int/en/about-the-convention/Pages/Text-Part-I.aspx>

Άρθρα 4 - 8 της Σύμβασης,

<http://www.unccd.int/en/about-the-convention/Pages/Text-Part-II.aspx>

Άρθρο 9 της Σύμβασης,

<http://www.unccd.int/en/about-the-convention/Pages/Text-Part-III.aspx>

Άρθρο 10 της Σύμβασης,

<http://www.unccd.int/en/about-the-convention/Pages/Text-Part-III.aspx>

Άρθρα 11 - 12 της Σύμβασης,

<http://www.unccd.int/en/about-the-convention/Pages/Text-Part-III.aspx>

Άρθρα 13 - 15 της Σύμβασης,

<http://www.unccd.int/en/about-the-convention/Pages/Text-Part-III.aspx>

Άρθρα 16 - 18 της Σύμβασης,

<http://www.unccd.int/en/about-the-convention/Pages/Text-Part-III.aspx>

Άρθρα 19 - 21 της Σύμβασης,

<http://www.unccd.int/en/about-the-convention/Pages/Text-Part-III.aspx>

Άρθρο 23 της Σύμβασης,

<http://www.unccd.int/en/about-the-convention/Pages/Text-Part-IV.aspx>

Άρθρο 24 της Σύμβασης,

<http://www.unccd.int/en/about-the-convention/Pages/Text-Part-IV.aspx#art24>

Άρθρα 26 - 32 της Σύμβασης,

<http://www.unccd.int/en/about-the-convention/Pages/Text-Part-V.aspx>

Άρθρα 33 - 40 της Σύμβασης,

<http://www.unccd.int/en/about-the-convention/Pages/Text-Part-VI.aspx>

Δέκατη τρίτη απόφαση της ένατης Συνόδου των Μερών της Σύμβασης, *Procedures and institutional mechanisms for the resolution of questions of implementation*,

<http://www.unccd.int/Lists/OfficialDocuments/cop9/13eng.pdf>

Δεύτερη απόφαση της ένατης Συνόδου των Μερών της Σύμβασης, *The 10-year strategic plan and framework to enhance the implementation of the Convention (2008-2018)*,

<http://www.unccd.int/Lists/OfficialDocuments/cop9/2eng.pdf>

Έκτη απόφαση έκτης Συνόδου των Μερών της UNCCD, *Collaboration with the Global Environment Facility*,

<http://www.unccd.int/Lists/OfficialDocuments/cop6/11add1eng.pdf#page=17>

Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, τεύχος πρώτο, Αρ. φύλλου 32, Νόμος υπ' αριθ. 2468, Κύρωση της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για την καταπολέμηση της απερίημωσης στις χώρες εκείνες που αντιμετωπίζουν σοβαρή ξηρασία ή/και απερίημωση, ιδιαίτερα στην Αφρική, 6 Μαρτίου 1997,

http://www.et.gr/ids-nph/search/pdfViewerForm.html?args=5C7QrtC22wEWFzYWFtEvQndtvSoClrL8EhFB1EBb5qvtlI9LGdkF53UIxsx942CdyqxSQYNUqAGCF0IfB9HI6qSYtMQEkEHLwnFqmgJSA5UkHEKavWyl4FoKqSe4BIOTSpEWYhszF8P8UqWb_zFijOs3TeDo6rcJ88uFimEzyxan3QXPbynva-gG-kv2SGsY

Ιστοσελίδα UNESCO,

<http://www.unesco.org/mab/doc/ekocd/kenya.html>

Ιστοσελίδα ΟΗΕ,

<http://www.un.org/en/events/desertificationday/background.shtml>

Ιστοσελίδα Σύμβασης,

<http://www.unccd.int/en/about-the-convention/Pages/About-the-Convention.aspx>

Ιστοσελίδα Σύμβασης - Ασία,

<http://www.unccd.int/en/regional-access/Asia/Pages/alltext.aspx>

Ιστοσελίδα Σύμβασης - Αφρική,

<http://www.unccd.int/en/regional-access/Africa/Pages/alltext.aspx>

Ιστοσελίδα Σύμβασης - Βόρεια Μεσόγειος,

<http://www.unccd.int/en/regional-access/Northern-Mediterranean/Pages/alltext.aspx>

Ιστοσελίδα Σύμβασης - Γραμματεία,

<http://www.unccd.int/en/about-the-convention/The-Secretariat/Pages/default.aspx>

Ιστοσελίδα Σύμβασης - Εθνικά, περιφερειακά και υποπεριφερειακά σχέδια δράσης

<http://www.unccd.int/en/about-the-convention/Action-programmes/Pages/default.aspx>

Ιστοσελίδα Σύμβασης - Εναρμόνιση Σχεδίων Δράσης με Στρατηγική

<http://www.unccd.int/en/regional-access/AAP/Pages/default.aspx>

Ιστοσελίδα Σύμβασης - Επιτροπή για την Αναθεώρηση της Εφαρμογής της Σύμβασης

<http://www.unccd.int/en/about-the-convention/the-bodies/The-CRIC/Pages/default.aspx>

Ιστοσελίδα Σύμβασης - Επιτροπή για την Επιστήμη και την Τεχνολογία

<http://www.unccd.int/en/about-the-convention/the-bodies/The-CST/Pages/default.aspx>

Ιστοσελίδα Σύμβασης - Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη

<http://www.unccd.int/en/regional-access/Europe/Pages/alltext.aspx>

Ιστοσελίδα Σύμβασης - Λατινική Αμερική και Καραϊβική,

<http://www.unccd.int/en/regional-access/LAC/Pages/alltext.aspx>

Ιστοσελίδα Σύμβασης - Παγκόσμιος Μηχανισμός,

<http://www.unccd.int/en/about-the-convention/The-Global-Mechanism/Pages/default.aspx>

Ιστοσελίδα Σύμβασης - Παγκόσμιο Ταμείο Περιβάλλοντος,

<http://www.unccd.int/en/about-the-convention/GEF/Pages/default.aspx>

Ιστοσελίδα Σύμβασης - Σύνοδος των Μερών,

<http://www.unccd.int/en/about-the-convention/the-bodies/the-cop/Pages/default.aspx>

Ιστοσελίδα Σύμβασης Πλαίσιο ΟΗΕ για την Κλιματική Αλλαγή,

http://unfccc.int/essential_background/items/6031.php

Ιστοσελίδα Σύμβασης Πλαίσιο για την Κλιματική Αλλαγή - Σχέδιο Δράσης Μπαλί

http://unfccc.int/key_steps/bali_road_map/items/6072.php

Λεξικό 1,

<http://www.merriam-webster.com/dictionary/desertification>

Λεξικό 2,

<http://www.ahdictionary.com/word/search.html?q=desertification>

Πλήρης λίστα με τα 193 κράτη που επικύρωσαν την UNCCD,

<http://www.unccd.int/Lists/SiteDocumentLibrary/convention/ratification-eng.pdf>

ΠΡΟΣΘΗΚΗ δεύτερης απόφασης της ένατης Συνόδου των Μερών της Σύμβασης, *Alignment of action programmes with the Strategy*,

<http://www.unccd.int/Lists/OfficialDocuments/cop9/2add1eng.pdf>

Πρώτο μέρος της Σύμβασης,

<http://www.unccd.int/en/about-the-convention/Pages/Text-Part-I.aspx>

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Albritton Daniel et. al., *Summary for Policymakers: a report of working group I of the Intergovernmental Panel on Climate Change*, Bonn: Intergovernmental Panel on Climate Change, 2001

Campbell, D.J., *Strategies for coping with drought in the Sahel: a study of recent population movements in the Department of Maradi, Niger*, Clark University, MA, USA 1977

Corell Elisabeth, *The Negotiable Desert: Expert Knowledge in the Negotiations of the Convention to Combat Desertification*, Linkoping University, 1999

Dessler E. Andrew and Parson A. Edward, *The science and politics of global climate change: a guide to the debate*, Cambridge University Press 2006

Gupta Joyeeta, *The climate change convention and developing countries: from conflict to consensus?*, Kluwer academic publishers, 1997

H.O. Bergesen and G. Parmann (eds), *Green Globe Yearbook of International Co-operation on Environment and Development*, Oxford, Oxford University Press, 1994

Harris G. Paul, *Europe and Global Climate Change: Politics, Foreign Policy and Regional Cooperation*, Edward Elgar Publishing Limited, 2007

J. F. Reynolds and D. M. Stafford Smith eds., *Global Desertification: Do Humans Cause Deserts?*, Dahlem University Press, 2002

Kannan A., *Global environmental governance and desertification*, Concept publishing company, 2012

Kuhen Bridget M., *Desertification called global health threat*, JAMA, The Journal of American Medical Association, June 7, 2006

Morris J., *The political Economy of Land Degradation - Pressure Groups, Foreign Aid and the Myth of Man-made Deserts*, The Institute of Economic Affairs, London, 1995

Mun Ted, *Encyclopedia of Global Environmental Change*, Chicester: John Wiley & Sons, 2002

Ostrom E. et. al. eds., *The Drama of the Commons*, National Academy Press, Washington D.C., 2002

Paavola Jouni and Lowe Ian ed., *Environmental values in a globalising world. Nature, Justice and governance*, Routledge, London and New York, 2005

Parry et. al., *Climate change and hunger: responding to the challenge*, New York University Center on International Cooperation; Grantham Institute at Imperial College London; and Walker Institute at University of Reading, 2009

Schmid A. A., *Property, power and public choice: An Inquiry into Law and Economics*, Praeger, New York, 1987

Smithsonian Institution, *Earth*, Editor - in - chief James F. Luhr, DK Publishing (USA), Third American Edition 2005

Solomon S., Qin D. et. al., *Climate Change 2007: The Physical Science Basis*, Contribution of Working Group I to the Fourth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change, Cambridge University Press, 2007

Swart, Lydia and Estelle Perry, *Global environmental governance: perspectives on current debates*, New York: Centre for UN reform, 2007

Young H. P., *Equity: In Theory and Practice*, Princeton University Press, Princeton, 1994